

2018-04-30

Kallelse till utbildningsnämnden

Tid   Tisdag den 8 maj 2018, kl. 19.00

17:30 – Gruppmöten för nämnden (hålls i anvisade klassrum)

18:00 – Presentation av Kassmyraskolan

18:30 – Fika och frågestund för allmänheten

19:00 – Nämndsammanträde

Plats   Kassmyraskolan

Sälgvägen 12

147 33 Tumba

Ärendenummer enligt kallelse

0   Upprop och val av justerare

Beslutsärenden

1   Solskydd till förskolan Bäverhyddans gård – svar på medborgarförslag (UF/2017:369)

2   Stöd till dem som utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp – svar på motion väckt av (MP) (UF/2018:79)

3   Karriärtjänster och lärarlönelyft – Beslut om ansökan om statsbidrag

4   Flytt av Dag och Natts verksamhet

5   Uppföljning och prognos per mars

6   Kvällsgymnasium – konsekvenser samt möjligheten till, gymnasieskola på eftermiddag/kvällstid (UF/2018:312)

- 7 Patientsäkerhetsberättelse inom elevhälsans medicinska insats
- 8 Verksamhetsberättelse inom elevhälsans medicinska insats
- 9 Mer rörelse i skolan höstterminen 2017 - projektutvärdering avslutat pilot-projekt (UF/2018:99)
- 10 Arbetskläder till personal i Botkyrkas förskolor - antagande av riktlinjer (UF/2018:140)
- 11 Riktlinjer flerspråkighet i förskolan
- 12 Dialogforum (UF/2018:19)
- 13 Redovisning av delegationsbeslut
- 14 Redovisning av anmälningsärenden (UF/2018:5)

Informationsärenden

- 15 Information – Botkyrkas grundskole- och gymnasiesärskolor
- 16 Information om anvisningar mål och budget
- 17 Information om skolvalet
- 18 Förvaltningschefen informerar

Botkyrka 30 april 2018

Emanuel Ksiazkiewicz
Ordförande

2018-01-18

Dnr UF/2017:369

Referens
Dejan Smiljanic

Mottagare
Utbildningsnämnd

Medborgarförslag - Solskydd till förskolan Bäverhyddans gård

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden tillstyrker medborgarförslaget

Solskydd till förskolan Bäverhyddans gård

Solskydd till förskolan Bäverhyddans gård saknas.

Medarbetarna på utbildningsförvaltningens lokalförstöjeningsenhet planerar och genomför regelbundna verksamhetsbesök hos förskolor och skolor. Genom dessa verksamhetsbesök identifieras enheternas behov (exempel: tillgänglighet, verksamhetsanpassning lokaler eller utemiljö). Efter sammanställning av enheternas behov sker prioritering och verkställandet av behoven.

För förskolan Bäverhyddan finns ett identifierat behov att iordningställa ett solskydd. Arbete med att iordningställa ett solskydd för förskolan Bäverhyddan kommer att genomföras under 2018. Arbetet sker i samarbete med förskolan.

Dejan Smiljanic
Chef lokalförstöjeningsenehten
Utbildningsförvaltningen

Expedieras till
Förslagsställaren

2018-04-10

Dnr UF/2018:79

Referens

Mottagare

Utbildningsnämnden

**Yttrande över remiss – Motion: Stöd till dem som utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp (MP)
(UF/2018:79 - KS/2017:764)**

Förslag till beslut

Motionen är besvarad.

Ärendet

Miljöpartiet (MP) har inkommit med en motion rörande stöd till dem som utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp. Motionen har följande lydelse:

#Metoo-rörelsen har visat att tjejer och kvinnor är utsatta för trakasserier och övergrepp i en utsträckning som samhället tidigare inte orkat inse. För unga tjejer, som både är i känslig ålder och oftast saknar resurser att hantera övergreppen, är skolan den plats de flesta övergreppen sker. Vi är ansvariga för flera tusen tjejers vardagsmiljö i våra skolor och vi har ansvar för att öka deras trygghet i sin vardag och stötta dem när de ändå utsätts. Genom en anonym visselblåsarfunktion skulle vi förhoppningsvis kunna få ett grepp om i vilken omfattning trakasserier och övergrepp sker i våra skolor. För att stötta enskilda unga har kuratorer och kommunens barnombudsman men även rektorer och jurister en viktig roll att spela. Självklart ska stödet ges till killar och personer med annan könsidentitet som utsätts, likaväl som till tjejer. Hur arbetet ska utformas återstår att utreda, det viktiga är att det sker och att det sker snarast.

Botkyrka kommun är också arbetsplats för fler tusen vuxna kvinnor. Vi kan utgå ifrån att många av dem utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp som våra anställda. Vi har ansvar för att trygga vardagen även för dem.

Vi föreslår därför kommunfullmäktige besluta:

att snarast inrätta en särskild funktion för att stötta dem som utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp på våra skolor och för att få kunskap om omfattningen i våra verksamheter.

att ge utbildningsförvaltningen och kommunledningsförvaltningen i uppdrag att snarast utreda hur en sådan funktion kan utformas.

2018-04-10

Dnr UF/2018:79

att snarast inrätta en särskild funktion för att stötta alla anställda som utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp.

att ge kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att införa en central stödfunktion till hjälp för alla anställda som utsätts för sexuella kränkningar och övergrepp i tjänsten.

De delar som avser skolan har remitterats till utbildningsnämnden för yttrande. Remissen ska behandlas senast den 8 maj 2018.

Förslag till yttrande

Utbildningsnämnden instämmer till fullo i vikten av att värna unga personers trygghet och arbetsmiljö i såväl grundskolan som gymnasieskolan. Utbildningsnämnden kan aldrig acceptera att elever utsätts för sexuella trakasserier och övergrepp i dess verksamheter. Det är viktigt att ständigt arbeta för att motverka alla typer av trakasserier och övergrepp i skolans miljöer. Även skolan måste engagera sig i de kraftfulla och positiva följd effekterna av #Metoo-rörelsen.

Det finns idag en organisation för att ta hand om elever som utsatts för sexuella trakasserier och övergrepp. Elever kan vända sig till sina mentorer, skolans elevhälsoteam (elevhälsoteamet omfattar kurator, skolsköterska, specialpedagog, speciallärare, psykolog och skolledning) eller kommunens barnombudsman (eller annan personal på skolan). Nämnden gör bedömningen att det inte vore lämpligt att inrätta någon ny funktion för att hantera problematiken. För att en elev ska våga eller vilja öppna sig för någon om det den utsatts för krävs en förtroendefull relation. Förutsättningar för att bygga den typen av relationer anser utbildningsnämnden finns i den befintliga organisationen som har ett tydligt uppdrag att värna om elevernas bästa. Varje skola har en plan mot diskriminering och kränkande behandling, vilken omfattar sexuella trakasserier och övergrepp. Skolornas planer följs upp i den årliga internkontrollen.

Utbildningsförvaltningen upphandlar för tillfället ett nytt systemstöd för att registrera anmälan till huvudmannen om kränkning eller diskriminering. För att säkerställa att antalet trakasserier och övergrepp av sexuell karaktär går att mäta kommer detta att kravställas i upphandlingen. Genom att följa antalet anmälningar blir det möjligt att vidta särskilda åtgärder på enheter där trakasserier och övergrepp förekommer.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Anette Älmdalen
Chef Specialiststöd

2018-04-23

Referens
Karl-Henrik Lindström

Mottagare
Utbildningsnämnden

Beslut avseende ansökan om statsbidrag (UF/2018:XX)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden uppdrar åt förvaltningen att ansöka om statsbidrag för karriärtjänster och lärarlönelyftet.

Sammanfattning

Enligt rutin, ska ansökan om statsbidrag som kräver åtaganden över 1 miljon kronor beslutas av nämnd.

Statsbidraget för lärarlönelyftet söks för vårterminen med ett belopp om cirka 12 miljoner. Åtagandet består i att UF/UN kan komma att bli återbetalningskyldiga om villkoren som anges i "Förordning (2016:100) om statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier" inte efterföljs. Skolverket gör stickprovskontroller i sin uppföljning.

Statsbidraget för karriärtjänster söks för vårterminen 2018 med ett belopp om cirka 5 miljoner. Åtagandet består i att UF/UN kan komma att bli återbetalningsskyldiga om villkoren som anges i "Förordning (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare" inte efterföljs. Skolverket gör stickprovskontroller i sin uppföljning.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Karl-Henrik Lindström
Chef ekonomistöd

Expedieras till
Kommunstyrelsen

2018-04-23

Referens
Christina Carlsson
Dejan Smiljanic

Mottagare
Utbildningsnämnden

Verksamheten vid förskolan Natt och Dag upphör

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden beslutar att avveckla förskolan Natt och Dag
2. Utbildningsnämnden beslutar att verksamheten på obekvämt arbetstid flyttas till förskolan Tunnländsgården under namnet Natt & Dag

Bakgrund

Botkyrka kommun har sålt fastigheten Samariten 1 till Sterner och Stenhus Fastigheter AB. Den nya ägaren tillträdde fastigheten den 12 januari 2017. Under 2017 och 2018 kommer Sterner Stenhus att bygga om Tumba vård- och omsorgsboende som ligger i fastigheten.

I och med övertagandet av fastigheten har sopherteringen i fastigheten försämrats vilket har medfört konsekvenser för verksamheten bl.a. lukt av sopor som stått kvar hela helger.

Under 2018 har utbildningsförvaltningen också fått kännedom om att Sterner Stenhus har sålt byggrätter om ca 350 bostäder i kvarteret Samariten.

Vid flera tillfällen (exempel under 3 dagar vecka 5 2018 samt 19 april 2018) har utemiljön för verksamheten stängts av till följd av pågående ombyggnationen i fastigheten.

Ärende

Utbildningsförvaltningen befarar nya byggnationer och störningar framöver runt omkring fastigheten som kan komma att påverka nyttjandet av utegården. Utifrån ovanstående föreslår utbildningsförvaltningen att förskolan Natt och Dag avvecklas. Statistik per april 2018 visar på 60 inskrivna barn.

Förskolan Natt och Dag har idag en yta på ca 957 kvm. Hyran uppgår till 1,7 mkr. Utbildningsförvaltningen har för avsikt att säga upp lokalerna. Uppsägning av lokal sker till tekniska förvaltningen.

2018-04-23

Avveckling av förskolan Natt & Dag

Förskolebarnen fördelas utifrån närhetsprincip. Personal fördelas utifrån behov.

- Barn som idag inte bor i området Tuna/Vretarna kommer erbjudas ny placering utifrån närhet till hemmet.
- Övriga barn fördelas mellan förskolorna Nackdala respektive Vreta utifrån närhet till hemmet. (ca 20 barn)

Tidplan

- Personal i förskolan/barnomsorg på obekvämt arbetstid i Natt & Dag har fått information om den föreslagna förändringen i APT 2018-04-23.
- Föräldrar får/har fått information om den föreslagna förändringen per brev 2018-04-24.
- Vårdnadshavare (Barnomsorg på obekvämt arbetstid, BOA) erbjuds besök i Tunnländsgården 2018-05-08
- Vårdnadshavare till förskolebarn bjuds in till föräldramöte 2018-05-03
- På grund av åtgärder som behöver göras i förskolan Tunnländsgården beräknas förändringen träda i kraft v32 2018.

Namn på verksamhet

Namnet Natt & Dag har inbegripit två olika verksamheter, förskola och barnomsorg på obekvämt arbetstid. Den sistnämnda kvarstår emedan förskolan upphör. Eftersom namnet Natt & Dag är ett väl inarbetat namn föreslås det vara kvar för barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Barnomsorg på obekvämt arbetstid (BOA) – förskolan Tunnländsgården

- Verksamheten barnomsorg på obekvämt arbetstid (Natt & Dag) flyttar i sin helhet till förskolan Tunnländsgården. (all pedagogisk personal samt barn)
- Nattlokal frigörs i lekhall (nuvarande personalrum). Max 2-3 barn är i dagsläget sovande nattetid.
- Personalrummet flyttas tillbaka till ursprunglig plats i förskolan.
- Dagtid under vardagar fördelas barnen i fasta förskolegrupper.

Fördelar med ny placering:

- Barnen är i fasta förskolegrupper under dagtid, det underlättar för barnen att förstå skillnader på dag och kväll/natt samt helgdagar. Barnen får också kamrater som de träffar kontinuerligt utifrån sin egen rörliga vistelsestid.
- Utemiljön är lättillgänglig.
- Tillgång till kök gör det lättare att hantera måltider.
- Lokalerna är anpassade till verksamheten.

2018-04-23

Nackdelar med ny placering:

- Lokalerna får ett mer utsatt läge kvällar och nätter. Tillsyn och snabb kontakt med vaktbolag behöver säkras upp.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Karl-Henrik Lindström
Ekonomichef

2018-04-23

Referens
Karl-Henrik Lindström

Mottagare
Utbildningsnämnden

Ekonomisk uppföljning per mars månad med helårsprognos 2018 (UF/2018:X)

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner ekonomisk uppföljning per mars med helårsprognos för året.

Sammanfattning

Förvaltningen beräknar att en negativ budgetavvikelse på 6 miljoner kronor kan uppvisas vid årets slut. Den större delen är att hänföra till egenregin, grundskolan där några enheter redovisar negativa avvikelser. I bilagd rapport redovisas resultat och prognos i sin helhet. Mer fördjupade analyser kommer att redovisas i rapporten för delår 1.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Karl-Henrik Lindström
Ekonomichef

Bilaga

Bilaga 1 – Ekonomisk rapport mars

**DET HÄR ÄR
BOTKYRKA**

Ekonomisk rapport per mars med helårsprognos 2018

Sammanfattning

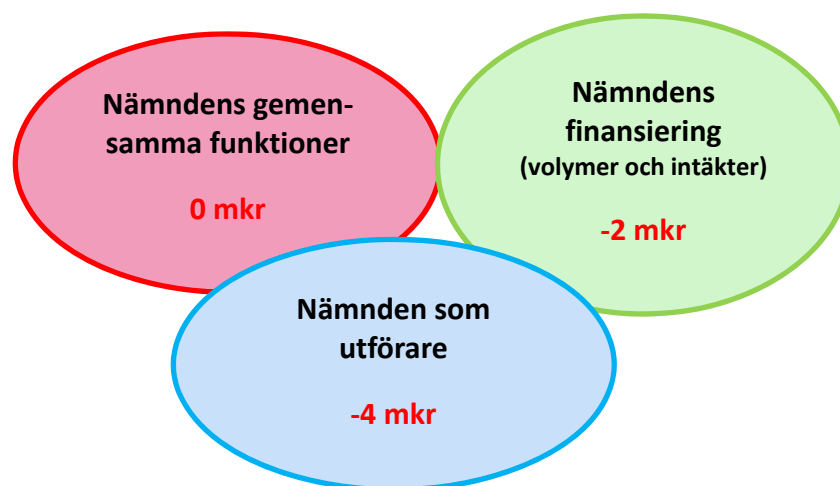
I denna rapport redovisar förvaltningen korta övergripande kommentarer och analyser avseende ekonomin inom verksamheterna. I delår 1 kommer en mer detaljerad rapport.

I samband med årets första prognos bedömer förvaltningen att ett underskott i storleksordningen 6 miljoner kronor kan komma att redovisas vid årets slut. Då det är tidigt på året ger vi denna indikation med fokusering på att nå en ekonomi i balans.

Avgörande för nämndens ekonomi är hur väl enheter i egen regi har en ekonomi i balans vid årets slut. Sammanlagt beräknas ett underskott i storleksordningen 4 miljoner kronor för egenregin. Det är ett fåtal grundskolor som fortsätter sitt omställningsarbete men kommer inte att få en ekonomi i balans under 2018.

Den fortsatta utvecklingen av volymer, både i egen regi och hos externa utförare, påverkar nämndens ekonomi. Stora utmaningar finns för gymnasieskolans åldrar med fler gymnasieelever än beräknat i ram. Förvaltningen gör bedömningen att volymerna inom förskola och grundskola starkt understiger förväntat. För närvarande pågår höstens placeringar av exempelvis förskolebarn, sexåringar samt övriga övergångar. Gymnasieantagningen är också i dagsläget preliminär. Totalt sett beräknas ett underskott i storleksordningen 2 miljoner kronor för samtliga skolformer avseende volymer och intäkter.

Förvaltningen beräknar i dagsläget ingen avvikelse för förvaltningens gemensamma funktioner

Förvaltningen bedömer en osäkerhet i utvecklingen av volymerna under resterande del av året bland annat till följd av pågående placeringar av exempelvis förskolebarn, övriga övergångar samt gymnasieskolornas intag för nästa läsår. Volymutveckling påverkar både kostnadssida och intäktssida. Migrationsverket har en fortsatt eftersläpning av återkoppling och utbetalning av statsbidrag, vilket påverkar prognosbedömningar.

Vid grundskolornas åtgärdsarbete för att komma i balans måste beaktas att enheterna har ett antal statsbidrag, såsom lågstadiesatsning, fritidshemssatsning, utökad elevhälsa, som

grundar sig på en ökning av personal. Vid personalneddragningar riskeras att statsbidraget krävs tillbaka då det är villkorat.

Förvaltningen har tidigare konstaterat att kostnadsnivån på funktionskostnader för IT inte varit säkerställd. Betalningsansvaret har decentraliserats till enhetsnivå i samband med beslut i internbudget 2018. För flertalet enheter har fakturorna från kommunens IT-enhet varit högre än förväntat. Förvaltningen bevakar utvecklingen av kostnaderna både totalt och per enhet.

Helårsprognos och analys av gemensamma funktioner på förvaltningen

För förvaltningens gemensamma funktioner som omfattar förvaltningsledning, ekonomistöd, kvalitetsstöd, specialiststöd och lokalförsörjningsenhet prognostiseras ingen avvikelse.

Helårsprognos och analys av förvaltningens finansiering av volymer

Finansiering för nämndens ansvar erhålls från olika håll men den största delen avseende folkbokförda barn och elever erhålls från kommunfullmäktige. För inpendlande barn och elever som går i kommunens egenregi faktureras andra kommuner. Övriga större intäkter är statsbidrag från Migrationsverket, föräldraavgifter samt statsbidrag för maxtaxa. Allt samlas i en finansieringsdel (tidigare benämnt beställarbudget). Från finansieringsdelen utgår ersättning till verksamhet som bedrivs i egen regi, hos externa utförare och andra kommuner enligt fastställd resursfördelning.

Totalt sett beräknas ett underskott i storleksordningen 2 miljoner kronor för samtliga skolformer. Orsakerna till budgetavvikelsen är flera, där volymavvikelser är den största förklaringsposten. Större underskott bedöms för gymnasieåldrarna till följd av fler gymnasieelever än beräknat i ram. Större överskott bedöms för förskolebarnen då de är färre än beräknat. Intäkterna är lägre för barnomsorgsavgifter till följd av lägre volymer inom förskolan.

Analys volymer och avvikelser inom gymnasieskolan

Det samlade underskottet inom gymnasieskolan beräknas till 13 miljoner kronor till följd av volymavvikelse och annan prisbild i programvalen än förväntat. För elever som väljer annan huvudman, kommun och friskolor, bedöms en minskning med cirka 10 elever jämfört med budget. Men till följd av elevernas val av dyrare program jämfört med förväntat i budget beräknas en kostnadsökning. Ett underskott i storleksordningen 14 miljoner kronor beräknas för utpendlande elever.

Totala antalet elever i egenregin bedöms bli cirka 80 fler än förväntat i budget, med förväntat underskott på drygt 8 miljoner kronor vid årets slut. Eleverna i egenregin består av folkbokförda elever, elever från annan kommun samt asylsökande. Elever från andra kommuner, så kallade inpendlare, beräknas bli 40 fler än budget. Till följd av volymökning och högre programpris beräknas överskott på drygt 9 miljoner kronor. För gymnasiesärskolan bedöms i dagsläget ingen avvikelse jämfört med beräknat i budget. För statsbidrag från Migrationsverket beräknar förvaltningen i dagsläget ingen avvikelse.

Analys volymer och avvikelser inom grundskola

Förvaltningen beräknar i dagsläget ett underskott i storleksordningen 4 miljoner kronor

vid årets slut för förskoleklass, grundskola, fritidshem samt grundsärskola. Förvaltningen uppskattar att elever i grundskolan blir färre än planerat, likaså elever i förskoleklass och fritidshem. Antalet barn i grundskolan beräknas i dagsläget bli cirka 200 färre än förväntat totalt sett. Kommunens befolkningsprognos har legat till grund för planeringen av skolplatser. I grundskolan ingår även finansiering för elever inskrivna i grundsärskolan som beräknas bli fler än planerat med underskott på cirka 1 miljon kronor som följd. Även särskilda placeringar ökar.

Förvaltningen konstaterar att antalet asylsökande fortsätter att minska under 2018. För statsbidrag från Migrationsverket beräknar förvaltningen i dagsläget ett underskott i storleksordningen 6 miljoner kronor jämfört med förväntat i budget.

Analys volymer och avvikelser inom förskola

För skolformen förskola redovisas ett samlat överskott på 15 miljoner kronor som förklaras av lägre volymer inom förskolans verksamheter. Förvaltningen bedömer en osäkerhet i utvecklingen av volymerna under resterande del av året. Höstens placeringar av förskolebarn pågår. Antalet barn i förskolan beräknas i dagsläget bli cirka 190 färre än förväntat. Kommunens befolkningsprognos har legat till grund för planeringen av förskoleplatser. Till följd av en lägre volym beräknas underskott i storleksordningen 4 miljoner kronor för barnomsorgsavgifter. För statsbidrag från Migrationsverket beräknar förvaltningen i dagsläget ett mindre underskott.

Helårsprognos och analys av utförare i egen regi

Avgörande för nämndens ekonomi är att enheter i egen regi har en ekonomi i balans. Förvaltningens beräknar ett samlat underskott på 4 miljoner. Underskottet är hänförligt till ett fåtal grundskolor.

Förskolan i egen regi

För verksamhetsområde förskola i egenregi beräknas en ekonomi i balans. 41 förskolor, av 49, prognostiserar ett samlat överskott. Årets resultat kan påverkas av vilket genomslag vidtagna och planerade åtgärder får under året. För verksamhetsledningen prognostiseras en budget i balans.

Tabell: Prognos kommunala förskolor i egen regi

Förskola	Prognos per mar tkr,	Utfall 2017
Nollresultat eller överskott	783 tkr (41 st)	8 664 tkr (30 st)
Mindre underskott (mindre än 0,3 miljoner kronor)	-816 tkr (8 st)	-1 785 tkr (14 st)
Större underskott (större än 0,3 miljoner kronor)	-431 tkr (1 st)	-3 024 tkr (7 st)
S:a förskolor	-464 tkr	3 855 tkr
Verksamhetschef	464 tkr	4 558 tkr
S:a förskolor egen regi	0 tkr	8 413 tkr

En avgörande faktor för förskolornas ekonomi är antalet inskrivna barn. Förskolorna har en stor utmaning i omställning och anpassning av verksamheten till följd av volymförändringar under året med minskat antal barn under hösten med lägre månadsintäkter samtidigt som lönekostnaderna till största delen kvarstår. För ett antal

enheter finns osäkerheter i att kunna ersätta de barn som går till förskoleklass till hösten. Totalt sett prognostiserar verksamhetsområde förskola en ökning med 9 årsbarn jämfört med budget. Det är Tumba som står för den prognostiserade ökningen.

Tillämpningen av närhetsprincipen vid placering av förskolebarn påverkar på ett annat sätt än tidigare. För vissa enheter kan det innebära anpassningsarbete av organisationen till barnantalet. Förskolorna har fortsatta svårigheter med att rekrytera ny personal och även problem med högre löner vid nyanställning.

Enheter med ekonomiska utmaningar arbetar ständigt med åtgärder för att få en budget i balans. Genom åtgärdsplaner och kontinuerlig dialog säkerställs aktiviteter för en ekonomi i balans. Fortsatt arbete sker för att sänka enheternas sjukfrånvaro och att organisera verksamheten för att minimera vikarieanvändning vilket annars ger dubbla lönekostnader.

Grundskolan i egen regi

För verksamhetsområdet prognostiseras underskott på 4 miljoner kronor. Av kommunens 22 grundskolor är det 16 enheter som prognostiserar en ekonomi i balans till årets slut. Fyra enheter prognostiserar ett större underskott och två enheter prognostiserar ett mindre underskott, totalt 6 miljoner kronor. För verksamhetsledningen prognostiseras överskott på 2 miljoner kronor när vissa budgeterade kostnader kan finansieras med statsbidrag.

För enheten Språkcentrum (Mottagning-modersmålsenheten) pågår för närvarande större förändringar till följd av effektiviseringskrav med en övergång från köp/sälj till anslagsfinansiering av modersmålsundervisningen. Detta arbete kommer att pågå under hela 2018 med omställning av personal. Arbetet kommer att ge full effekt 2019. Ett underskott på Språkcenter är att förvänta utifrån omställningsarbetet. Befarad underskott ingår inte i den samlade prognosen.

Tabell: Resultat kommunala grundskolor i egen regi.

Grundskola	Prognos per mar tkr,	Utfall 2017
Nollresultat eller överskott	0 tkr (16 st)	7 750 tkr (14 st)
Mindre underskott (mindre än 0,3 miljoner kronor)	-394 tkr (2 st)	-112 tkr (1st)
Större underskott (större än 0,3 miljoner kronor)	-5 649 tkr (4 st)	-16 831 tkr (8 st)
S:a grundskolor	- 6 043 tkr	- 8 825 tkr
Språkcenter	Ingen uppgift	
Verksamhetschef	2 000 tkr	184 tkr
S:a grundskola egen regi	-4 043 tkr	-9 009 tkr

De enheter med större underskott är samma enheter som förra året påbörjade ett omställningsarbete för ekonomi i balans. I första hand handlar omställningen om att anpassa organisationen efter rådande volymer, vilket innebär att personalkostnader måste minska. Här pågår en dialog mellan rektor, verksamhetsledning och ekonomistöd. Extra stöd kring bemanning och tjänstefördelning finns för enheterna. Dessa enheter har och

håller på att ställa om sin verksamhet och underskottet minskar succesivt. Den negativa utvecklingen har vänt.

För övrigt är kostnaderna för timvikarier och tillfälligt inhyrd personal där det varit svårigheter att rekrytera vissa personalgrupper fortsatt höga. Problematiken fanns 2017 och fortsätter under 2018. Enheterna har också utmaningar när det gäller elever med ökat behov av stöd för sin skolgång.

Elevantalen jämfört med förväntat i budget är en mindre ökning i Norra Botkyrka och Tullinge. Tumba har en liten sänkning gentemot budget. Höstens elevantal är fortsatt ovissa.

Gymnasieskolan i egenregi

För verksamhetsområde gymnasieskola i egenregi beräknas en ekonomi i balans för samtliga enheter. För verksamhetsledningen prognostiseras en budget i balans. Rektorens arbetar ständigt tillsammans med personalen för att få ekonomin i balans. Samtliga enheter har volymavvikelse under vårterminen. Totalt sett är gymnasieeleverna 33 färre jämfört med förväntat för vårterminen, inklusive St. Botvids gymnasiesärskola.

Skyttbrinks gymnasium har en mindre volymavvikelse med två färre elever under vårterminen jämfört med förväntan. Enheten bedöms att klara sin ekonomi inom ram.

Tullinge gymnasium har åtta färre elever enligt vårens volymavstämning vilket måste beaktas i kommande prognoser. Skolan vidtar åtgärder för att klara sin ekonomi.

Tumba gymnasium oroas över kostnader som uppstår till följd av underhåll/slitage och anpassningar av lokalerna. Ventilation, toaletter och allmänna ytor behöver rustas upp i takt med att elevantalet ökar. Vårens volymavstämning för Tumba har resulterat i en positiv avvikelse. Höstens elevantagning kommer att vara avgörande för enhetens helårsvolym.

För St. Botvids gymnasium råder osäkerhet kring höstterminens volymer, vilket försvårar prognosarbetet trots att enheten följer elevströmmarna noggrant. St. Botvid har den största volymavvikelsen med 26 färre elever under vårterminen jämfört med förväntan. Enheten har påbörjat ett arbete för att komma i balans. I dagsläget bedöms ett ökande elevantal på språkinstruktionen, men höstens antagning är avgörande för den slutliga volymen. St. Botvids gymnasiesärskola räknar med en ekonomi i balans. Enheten har idag ett underskott som kommer att täckas av vakanta tjänster under resterande budgetår.

2018-04-26

Referens
Wayra Jordán Busch

Mottagare
Utbildningsnämnden

Kvällsgymnasium och senare start på skoldagen

Förslag till beslut:

Utbildningsnämnden beslutar att inte införa kvällsgymnasium.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utreda konsekvenser av, samt möjligheten till, gymnasieskola på eftermiddag/kvällstid. (§95 UN 2017-10-10, UF/2017:312). Utbildningsförvaltningen ser svårigheter med att införa eftermiddags- eller kvällsgymnasium huvudsakligen på grund av organisatoriska och schematekniska svårigheter. Gymnasieskolorna kan idag använda sig av flexibla scheman. Efterfrågan från elever och skolor finns heller inte idag.

Beskrivning av ärendet

Vad säger lagen:

I Gymnasieförordningen (2010:2039) 3 kap 1-5 §§ framgår det att läsåret måste vara mellan augusti och juni, omfatta 40 veckor och ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Skolarbetet ska förläggas måndag-fredag och vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Det finns däremot inga specifika bestämmelser i skolans författningar om undervisning på eftermiddagar eller under kvällstid. Det är rektor som fattar beslut om vilka undervisningstider som ska gälla.

Lokaler:

Undervisningstiden för elever är 2 500 tim på 3 år; 23 tim/vecka; cirka 4,5 tim/dag. Undervisningstiden är schemalagd ungefär mellan 8-15, ofta har elever längre dagar. I skoldagen ingår lunch och raster. För att utnyttja gymnasieskolans lokaler så effektivt som möjligt, måste det finnas olika grupper som går i skolan efter varandra. För att effektivisera lokalutnyttjandet, skulle första elevgruppen behöva gå mellan 8.00–15.00 och nästa elevgrupp mellan 15.30–

2018-04-18

22.30. Att endast ha senare start på skoldagen ökar inte lokalutnyttjandet och minskar flexibiliteten.

Personal:

För att möta upp dubbelt antal elever så behövs även dubbelbemanning av skolpersonal vilket därefter kräver fler skolledare.

Avtalen reglerar antal arbetstimmar inte när dessa timmar ska arbetas. Avtalen måste specificeras för kvällsundervisning. Tillägg för obekvämt arbetstid utgår efter klockan 19.00.¹ En kostnadsberäkning skulle behövas göras för att se hur stor personalkostnaden skulle se ut för lärare och övrig personal på kvällstid i förhållande till lokalutnyttjande.

Eleverna behöver tillgång till elevhälsa, bibliotek, studievägledare, vaktmästare, lokalvård, matsal och kökspersonal. Även denna personal ska ha tillägg för obekvämt arbetstid och finnas tillgängliga under skoldagen.

Samverkan med andra aktörer som exempelvis socialtjänsten och sjukvården sker ofta på eftermiddagar när även vårdnadshavare kan delta. Även föräldramöten och utvecklingssamtal sker när elever inte har undervisning.

Det är idag svårt att rekrytera behöriga lärare, frågan är hur attraktivt det är att med kvällstid för lärare. Kvällsarbete kan även innebära sociala svårigheter, det lättare att bli socialt avskärmat, vilket kan öka risken för sjukfrånvaro.

Lokaler:

Kvällsgymnasium är det alternativ som skulle öka lokalanvändningen maximalt vilket är bra ur ett ekonomiskt perspektiv. Men det finns organisatoriska svårigheter som exempelvis att idrottsundervisning på kvällstid försvåras av att idrottshallarna används av föreningslivet på eftermiddag och kvällstid. Föreningslivet har redan idag svårt att få lediga tider på idrottshallar. Ökad användning av lokaler innebär ökad kostnad för uppvärmning och slitage.

---

¹ Nu gällande avtal med Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd. Allmänna bestämmelser 13 i lydelse från och med 2014-10-01

<https://skl.se/download/18.765bbeae15ba22ac43bce284/1493812857217/AB+13+I+lydelse+141001+tryckoriginal+140416.pdf>

2018-04-18

Elever:

Elever har stor del av sitt sociala liv efter skoltid, även förenings- och idrottsengagemang sker på eftermiddags och kvällstid. Även för elever finns det sociala risker. Frågan är också hur stor efterfrågan är bland elever att ha eftermiddags- eller kvällsundervisning. Tidigare erfarenheter hos annan huvudman visar att intresse inte är så stort (se nedan under andra erfarenheter). Någon efterfrågan finns ej.

Antagning:

Kurskoder fås av Skolverket. Enligt gymnasieantagningen finns idag ingen kod för utbildningar med senare start på dagen. Det skulle då bli ett önskemål om att starta senare på dagen, som en profil.

Andra erfarenheter:

Inga andra huvudmän i riket bedriver undervisning på kvällstid.

Jensens gymnasium har förmiddag- respektive eftermiddagstider men för samma elevgrupp. Eleverna växlar med att ha lärarledd undervisning på plats varannan vecka förmiddag och nästa vecka på eftermiddagen.

Cybergymnasiet hade under en tid undervisning mellan 8-13 eller 12-17. Detta för att öka lokaler utnyttjandet maximalt, det var ekonomiskt fördelaktigt och pedagogiskt bra för morgontrötta elever. För att få tillgodose den garanterade undervisningstiden, la de in fler skoldagar och hade längre läsår. Cybergymnasiet erbjuder inte längre eftermiddagsundervisning, en anledning är att det endast fåtal elever som ville ha eftermiddagstiderna. Majoriteten av eleverna ville studera 8-13.²

Ett annat alternativ att öka utnyttjandet gymnasieskolornas lokaler, kan vara att lokalerna samutnyttjas av andra aktörer som exempelvis vuxenutbildningen för undervisning på kvällstid.

---

² 180424 Samtal med Annelie Rohlin, administrativ chef på Cybergymnasiet

Referens
Lena CarlssonMottagare
Utbildningsnämnden

Patientsäkerhetsberättelse 2016 och 2017 (UF/2018:131)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner Patientsäkerhetsberättelse 2016 och 2017.

Sammanfattning

Patientsäkerhetsberättelse 2016 och 2017 visar att det ledningssystem som upprättades 2015 inte har följts fullt ut och behöver uppdateras. Vidare redogörs det för de utmaningar som funnits under åren. Mål för kommande år är att uppdatera och implementera ledningssystemet samt utveckla och förbättra kvalitetsrutiner. Vidare behöver orsaken till hög personalomsättning utredas och tillgången till egna skolläkare behöver säkras. Dessutom behöver EMI etablera ett nära samarbete med grundskole- och gymnasiechef i syfte att utveckla samarbetet med rektorerna.

Beskrivning av ärendet

Utbildningsnämnden är vårdgivare för elevhälsans medicinska insatser (EMI). Vårdgivaren har ett övergripande ansvar för att den hälso- och sjukvård som erbjuds uppfyller hälso- och sjukvårdslagens krav på god och säker vård. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) ska vårdgivaren årligen upprätta en patientsäkerhetsberättelse som bland annat redogör för de resultat som uppnåtts under föregående kalenderår samt redovisa strategier och mål för att bibehålla och förbättra patientsäkerheten.

Patientsäkerhetsberättelse 2016 och 2017 visar att det ledningssystem som upprättades 2015 inte har följts fullt ut och behöver uppdateras. Avsaknad av tydliga mål och ansvarsfördelning för EMI lyfts som patientsäkerhetsrisker. Det finns ett behov av att utveckla samarbetet mellan EMI och rektorerna i flera frågor, exempelvis vid rekrytering och bemanning av skolsköterskor.

EMI-personal har fortlöpande arbetat med kvalitetsarbeten, deltagit i interna-

2018-04-24

och externa samverkansmöten och rapporterat lokala avvikelser (108 stycken 2016 och 105 stycken 2017) som granskats och följts upp i gemensamma forum. Avvikelser som ansågs allvarliga, och som var resultat av tidigare skol-sköterskebrist, resulterade i att anmälan enligt Lex Maria gjordes på tre enheter till Inspektionen för vård och omsorg.

Skolläkare och psykologer har upphandlats via bemanningsföretag vilket påverkat kontinuiteten. Det har också lett till att neuropsykiatriska utredningar har prioriterats framför det förebyggande arbetet.

Mål för kommande år är att uppdatera och implementera ledningssystemet samt utveckla och förbättra kvalitetsrutiner. Vidare behöver orsaken till hög personalomsättning utredas och tillgången till egna skolläkare behöver säkras. Dessutom behöver EMI etablera ett nära samarbete med grundskole- och gymnasiechef i syfte att utveckla samarbetet med rektorerna.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Anette Älmdalen
Chef specialiststöd

Bilaga

Patientsäkerhetsberättelse 2016 och 2017, Elevhälsans Medicinska Insatser, EMI.

DET HÄR ÄR BOTKYRKA

Patientsäkerhetsberättelsen 2016 och 2017

Elevhälsans Medicinska Insatser

2018-03-12, Nanaz Fassih verksamhetschef för EMI enligt HSL § 29, fr o m 16-08-15

Sammanfattning

Utifrån rapporten kan det konstateras att patientsäkerheten i kommuner brister på några av våra enheter. Förhoppningen är att IVO-anmälningar ska leda till åtgärder som säkerställer patientsäkerheten i vår kommun.

Förbättring av patientsäkerheten är ett långsiktigt arbete som kräver tydliga rutiner och roller samt kontinuerliga kvalitetsmätningar.

Mars 2018

Nanaz Fassih

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Övergripande mål och strategier	4
Organisatoriskt ansvar för patientsäkerhetsarbetet	4
Struktur för uppföljning/utvärdering	5
Hur patientsäkerhetsarbete har bedrivits samt vilka åtgärder som genomförts för ökad patientsäkerhet	5
Uppföljning genom egenkontroll	6
Samverkan för att förebygga vårdskador	6
Risikanalys	7
Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet	7
Klagomål och synpunkter	9
Sammanställning och analys	9
Samverkan med elever och närstående	10
Resultat	10
Övergripande mål och strategier för kommande år	10

Patientsäkerhetsberättelsen ska ha en sådan detaljeringsgrad att det går att bedöma hur det systematiska patientsäkerhetsarbetet har bedrivits i verksamhetens olika delar, och att informationsbehovet hos externa intressenter tillgodoses. SOSFS 2011:9 7 kap. 3 §

Övergripande mål och strategier

SFS 2010:659 och SOSFS 2011:9, 3kap. 1§

Vårdgivaren skall planera, leda och kontrollera verksamheten så att den leder till att kravet på en god vård upprättshålls.

Utbildningsförvaltningen/vårdgivaren ska bedriva en god och säker vård där risker och händelser tidigt skall identifieras och förebyggas. Vårdgivaren ska skapa goda förutsättningar via adekvat personalbemanning och kompetens för att uppnå god och säker vård. För detta ska det finnas säkra rutiner och lokala riktlinjer via ett tydligt ledningssystem.

Det finns inga övergripande mål för EMI:s verksamhet i förvaltningens arbetsplan som utgår från dokumentet *Mål och budget*. Det enda som uppges i arbetsplanen handlar om fortsatt arbete mot övervikt och fetma. Det befintliga ledningssystemet är upprättat år 2015 och är i behov av en revidering.

Organisatoriskt ansvar för patientsäkerhetsarbetet

SFS 2010:659, 3 kap. 9§ och SOSFS 2011:9, 7 kap. 2§, p 1

Vårdgivaren skall dokumentera hur ansvaret är organiserat och fördelat i verksamheten

I Botkyrka saknas en tydlig ansvarsfördelning för den medicinska insatsen inom utbildningsförvaltningen.

Vårdgivare

Utbildningsnämnden är vårdgivaren i Botkyrka kommun. Nämnden har överlåtit det operativa ansvaret till förvaltningschefen på utbildningsförvaltningen. Förvaltningschefen har det övergripande ansvaret för att bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet inom Elevhälsans Medicinska Insatser (EMI).

Verksamhetschef enligt HSL§ 29 tillika anmälningsansvarig enligt 3 kap 5§ patientsäkerhetslagen som är utsedd och är legitimerad barnsjuksköterska Nanaz Fassih.

I Botkyrka kommun har det operativa ansvaret för EMI vidaredelegerats till rektorer via verksamchefer för grundskolan och gymnasieskolan.

Verksamhetschef enligt HSL 29§

Verksamhetschefen för (EMI) ansvarar för ledning, planering och utveckling av verksamheten och att god vård bedrivs.

I Botkyrka kommun saknar verksamhetschefen ledningsansvar då rektor är den närmaste chefen för skolsköterskan och det är de som anställer och bedömer deras kompetens och behörighet, i bästa fall i samråd med verksamhetschefen. Lokaler och utrustning för arbetet skall vara anpassade för verksamhetens behov men det är också något som rektorer har kontroll över och verksamhetschefen kan bara vara rådgivande.

Verksamhetschefen för EMI i Botkyrka saknar även ekonomiska förutsättningar för att självständigt kunna besluta om utbildningar och kurser som bedöms nödvändiga för personalen inom EMI.

Verksamhetschefens roll i Botkyrka kommun är otydlig och tjänsten är snarare en administrativ tjänst som ansvarar för introduktion av nya skolsköterskor, skötsel av det digitala journalsystemet, uppdateringar av lokala riktlinjer, samordning av återkommande träffar för skolläkare och

skolsköterskor samt arkivering av elevhälsojournaler. Det ligger även i verksamhetschefens ansvar att upprätta rutiner för kvalitetskontroll och uppföljningar. Verksamhetschefen är tillika patientsäkerhetsansvarig i kommunen dock utan de rätta förutsättningarna för ansvaret.

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Varje legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal har ett eget yrkesansvar att arbetet skall utföras med god kvalitet och hög patientsäkerhet. Medarbetaren skall medverka och bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls. Varje medarbetare ansvarar för att avvikelser och risker identifieras och rapporteras.

Rektor

Varje rektor ansvarar för skolans inre organisation och skall leda och samordna elevhälsans medicinska insatser i skolan. Rektor har också personalansvar för skolsköterskan. För att kravet på god vård och patientsäkerhet skall kunna uppfyllas ska rektor samverka med verksamhetschef för de medicinska insatserna kring personalresurser, lokal och utrustning, förbandsmaterial samt läkemedel. Rektor har ansvar för kompetensutveckling, vikarietillsättning och har även arbetsmiljöansvaret för respektive skolsköterska.

Struktur för uppföljning/utvärdering

SOSFS 2011:9 3kap 2§

Vårdgivaren eller den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten

Medarbetaren ska omgående identifiera och rapportera risker och negativa händelser enligt fastställd rutin till verksamhetschef och rektor. Inrapporterade negativa händelser och risker följs upp kontinuerligt på professionsmöten i syfte att lära av misstag och öka patientsäkerheten. Avvikelser skall rapporteras till nämnderna snarast vid allvarlig händelse eller årligen i patientsäkerhetsberättelsen.

Utvärdering av verksamheten sker i kvalitetsrapport (verksamhetsberättelsen), egenkontroll och i patientsäkerhetsberättelsen. Egenkontroll av olika insatser ger också kunskap kring verksamhetens kvalitet. Kvalitetsrapporten följer upp att vaccinationer och hälsobesök har erbjudits enligt fastställt program, liksom negativa händelser och risker i verksamheten.

Resultat av egenkontroll, uppföljningar och utvärderingar skall sedan rapporteras och återföras till verksamheten, skolsköterska, rektor och vårdgivare, för att säkerställa utveckling och förbättring.

Systematisk logguppföljning sker i journalsystemet, PMO. Utöver detta sker kontinuerliga stickprov i journaler för att säkerställa kvaliteten på dokumentation, uppföljningar av kontrollelever och osignerade journalposter.

Hur patientsäkerhetsarbetet har bedrivits samt vilka åtgärder som genomförts för ökad patientsäkerhet

SFS 2010:659, 3 kap. 10§ p 1-2

Vårdgivaren skall senast den 1 mars varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse där arbetet med patientsäkerhet skall beskrivas och vilka åtgärder som vidtagits och vilka resultat som upp nåtts.

Under kalenderåret har följande patientsäkerhetsarbete bedrivits och följande åtgärder har vidtagits för att öka patientsäkerheten:

- EMI:s personal har medverkat i kvalitetsarbetet genom att fortlöpande delta i arbetet med att utvärdera, utveckla och säkra kvaliteten på respektive enhet.
- Professionsmöten sker varje månad där diskuteras bland annat arbetsmetoder, rutiner och lagar.
- Skolsköterskor rapporterar kontinuerligt in negativa händelser och tillbud samt risker i verksamheten.
- Individuella besök av verksamhetschef med skolsköterska och ibland med rektor gjordes under HT 2016 t o m slutet av HT 2017.
- Arbete kring uppdatering av metodbok/lokala riktlinjer fortsätter.
- Fortbildning och kompetensutveckling har skett dels under professionsmöten, gemensamma utbildningsdagar (ordnad tillsammans med närliggande kommuner) men också genom att varje skolsköterska utgår från sitt behov av kompetensutveckling.

Uppföljning genom egenkontroll

SOSFS 2011:9, 5 kap. 2§, 7 kap. 2§ Vårdgivaren skall utföra egenkontroll i syfte att säkra verksamhetens kvalitet

Verksamhetsbesök har huvudsakligen gjorts under läsåret 16/17 av verksamhetschefen.

Verksamhetschefen har varit på 12 verksamhetsbesök samt 9 möten med skolsköterskor och deras rektorer. Under HT 2017 fanns det inga förutsättningar för att kunna genomföra individuella skolbesök men verksamhetschefen har haft några möten med rektorer och skolsköterskor.

Varje skolsköterska har fyllt i ett dokument kring olika frågeställningar gällande lokal, utrustning, lokalvård, medicinteknisk utrustning och instrumentvård, läkemedel och journalhantering. De flesta skolsköterskemottagningar är i stort utrustade med det som behövs för att de skall kunna utföra sitt arbete på ett patientsäkert och riskfritt sätt.

Det var ett par kylskåp på mottagningarna som inte uppfyllde de kvalitetskrav som skall vara enligt rutiner. Exempel på det var att flera kylskåp ej hade termometer med minne för att kontrollera att temperaturen på vaccinen förvarats enligt de riktlinjer som finns. Risken med det är då att elever får vaccin som inte är verksamma. De brister som framkommit under besöken har påtalats till rektor för att åtgärdas.

Insamling av data sker vid varje läsårsslut och presenteras i en kvalitetsrapport/verksamhetsberättelse. Där framgår antal hälsobesök, vaccinationer och skolsköterskans övriga arbete. Detta beskrivs utförligare i EMI:s årliga kvalitetsberättelse.

Loggkontroller i journalsystemet har genomförts och anmärkningar har noterats.

Audiometer har kontrollerats under VT 2017. En kontroll av samtliga medicinska utrustningar planeras till VT 2018.

Samverkan för att förebygga vårdskador

SOSFS 2011:9, 4kap. 6§, 7 kap. 3§ p3 Vårdgivaren skall identifiera processer där samverkan behövs för att förebygga vårdskador

Intern samverkan inom kommunen

- Samverkan med elev och vårdnadshavare
- Samverkan med elevhälsoteam på skolorna via skolsköterskor

- Samverkan med kanslipersonal på skolorna för att få information om in- och utflyttning av elever
- Samverkan och överrapportering mellan skolsköterskor vid skolbyte
- Samverkan mellan skolsköterskor vid vaccinationer samt med klasslärare för att det ska ske på ett tryggt och säkert sätt

Extern samverkan med andra vårdgivare eller instanser

- Barnhälsovården, i samband med att eleven börjar i förskoleklass
- Barnläkarmottagningen
- Barn- och ungdomspsykiatri
- Logopedmottagningar
- Bemanningföretag för skolläkare och skolsköterskor

Risicanalys

SOSFS 2011:9, 5 kap. 1§ Vårdgivaren skall fortlöpande bedöma om det finns risk för att händelser skall kunna inträffa som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet.

All personal inom elevhälsans medicinska insatser ansvarar för att identifiera och rapportera risker som kan medföra negativa händelser och tillbud i verksamheten. Händelser som inträffat rekonstrueras och analyseras för att identifiera orsaker så att åtgärder som hindrar upprepning kan initieras.

Under HT 2017 informerades utbildningsförvaltningens ledning om de risker som dagens organisation medför för patientsäkerheten. Verksamhetschefen har via en skrivelse samt ett möte med hela ledningsgruppen förklarat att ansvaret för patientsäkerheten kräver mandat att kunna påverka bemanning samt kompetens hos EMI-personal. Verksamhetschefen kan ej påverka kvalitén när det saknas samarbete och rätta förutsättningar för uppdraget.

Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet

SFS 2010:659, 6 kap. 4§ och SOSFS 7 kap. 2 § p 5. Hälso- och sjukvårdspersonal är skyldiga att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls. Personalen skall rapportera till vårdgivaren risker och händelser som skulle kunna medföra en vårdskada

Avvikelser

En avvikelse är en händelse som vi inte förväntar oss och som kan innebära en risk för patienten eller orsaka en skada. För att förebygga misstag på grund av bristande kunskap, organisation, rutiner, personella resurser med mera ska alla avvikelser rapporteras. Avvikelser som inte orsakat skada på enskilda personer skall också anmälas.

Avvikelsehantering ska inte enbart ses som en funktion att hitta och hantera fel. Det handlar mer om att systematiskt samla kunskaper och få ökad förståelse som hjälper elevhälsans medicinska insatser att förbättra metoder och handläggning.

Alla ärenden som kan medföra skada eller risk för skada ska rapporteras till verksamhetschefen som bedömer och sammanställer alla inkomna avvikelserrapporter. Därefter återförs resultat och åtgärder till verksamheten.

Avvikelser graderas utifrån en skala 1-4, mindre, måttlig, betydande samt mycket hög risk för skada. Under 2016 har det totalt inkommit 108 avvikelserrapporter enbart från grundskolorna. Inga avvikelser har rapporterats från Hammerstaskolan, Karsby int. School, Tallidskolan, Parkhemsolan, Tullingebergskolan, Borgskolan och Kvarnhagskolan samt gymnasieskolorna i kommunen.

De flesta avvikelser har bedömts mindre allvarliga till betydande och åtgärder har vidtagits för att motverka upprepning. Tre avvikelser har bedömts som mycket allvarliga vilka ha krävt snabba åtgärder. Avvikelserna har handlat om brister i dokumentation, organisation, journalhantering, uteblivna vaccinationer och hälsobesök.

Avvikelser 2016

Område	Antal	Allvarlighetsgrad
Journaler/info från BVC	7	Mindre-måttlig
Bristande dokumentation	15	Måttlig-mycket hög risk
Total om remisser/post	41	Måttligt-betydande
Vaccinationer	13 varv 3 mycket hög risk	Måttliga –mycket hög risk
Utebliven uppföljning	14	Måttliga-Betydande
Remissvar från externa enheter	28	Måttligt-Betydande
Övriga	13	Betydande

Utöver detta skedde en akuthändelse i början av HT 2016 på en av våra skolor. Där konstaterades smittorisk för ca 300 barn och smittskydd bestämde sig för profylaktiskt vaccination av samtliga barnen inom 72 timmar. Med stöd från Smittskydd i Stockholm, rektorn, skolsköterskan och vår skolläkare kunde vi snabbt samordna vaccinationen på skolan för att kunna fånga så många barn som möjligt. Insatsen bedömdes som lyckad av Smittskydd.

Under 2017 har det totalt inkommit 105 avvikelserrapporter från våra skolor i kommunen. Inga avvikelser har rapporterats från Björkhaga skola, Borgskolan, Broängskolan, Parkhemsolan, Tullingebergskolan och Kassmyra skola, samt Tumba gymnasium.

Avvikelser 2017

Område	Antal	Allvarlighetsgrad
Journaler/info från BVC	12	Mindre-betydande
Bristande dokumentation	14	Måttlig-betydande
Total om remisser/posthantering	14	Måttligt-betydande
Vaccinationer	18	Måttliga-betydande
Utebliven uppföljning	37	Måttliga-betydande
Remissvar från externa enheter	4	Måttligt
Övriga	2	Mindre

Under februari 2017 framkom stora brister i dokumentation och uppföljning av elevärenden på Hammerstaskolan. Skolan hade varit utan skolsköterska under en längre period och innan dess hade de haft omsättning på skolskötersketjänsten. Då beslutade verksamhetschefen för en närmare granskning av

hela EMI på skolan. I samband med den granskningen framkom även misstanke om missförhållanden på Karsby. Verksamhetschefen beslutade om en närmare journalgranskning även på den skolan. Granskningen påvisade stora brister på båda skolorna och över 250 elever hade på ett eller annat sätt missat sina vaccinationer, hälsosamtal och övriga uppföljningar.

Under höstterminen 2017 stod Mottagningsenheten utan skolsköterska. Detta efter en omfattande omorganisation under våren 2017. Resultatet blev att många nyanlända fick orimligt långa väntetider för hälsosamtal hos skolsköterskor på andra skolor. Under många år har Mottagningsenheten tagit hand om nyanlända och den kompetensen var koncentrerad till den enheten. Konsekvenserna blev för stora för övriga skolsköterskor i kommunen som fick snabbt lära sig nya rutiner och arbetssätt för att ta hand om nyanlända elever utöver sina ordinarie arbetsuppgifter. Arbetsbelastningen blev extra stor för skolsköteror på de skolor som har språkintröduktion. Detta påverkade i sin tur patientsäkerheten på de skolorna.

Anmälan enligt Lex Maria

Under december 2017 inlämnades tre Lex Maria anmälningar till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Alla tre utredningarna (anmälningarna) bedömdes som befogade och beslut väntas under våren 2018.

Klagomål och synpunkter

SOSFS 2011:9, 5kap. 3§, 7 kap. 2§ p6.

Verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats tar emot och utreder klagomål och synpunkter.

Det har inkommit två avvikelser/klagomål från övriga kommuner vilka har åtgärdats av verksamhetschefen och de berörda enheterna.

Sammanställning och analys

SOSFS 2011:9, 5kap 6§ Inkomna klagomål och synpunkter skall sammanställas och analyseras för att vårdgivaren skall kunna se mönster och trender.

EMI i Botkyrka har under några år fått synpunkter från externa enheter för höga antal neuropsykiatriska remisser. De externa enheterna menar att skolans bedömningar och åtgärder oftast är bristfälliga vilket försvårar bedömningen och diagnostiken. Den mångåriga skolläkarbristen samt bristen på skolpsykologer i kommunen har bidragit till att skolor saknat möjlighet till rådgivning och diskussion om enskilda elevärenden och istället skickat fler remisser till externa enheter för att kunna tillgodose elevens behov.

Verksamhetschefen bör vara en självklar medlem i BUS-samverkan då det är ett viktig forum för kommunernas medicinska verksamheter att möta landstingets representanter. Vi har även fått kritik för vår remisshantering gällande neuropsykiatriska utredningar. Anledningen till detta är bristen på information då verksamhetschefen inte får delta i BUS-samverkan och därmed missar viktig information som berör samarbetet och kommunikationen med landstinget.

Samverkan med elever och närstående

SFS 2010:659 3kap.4§ Vårdgivaren skall ge patienter och närstående möjlighet att delta i patientsäkerhetsarbetet.

All hälso- och sjukvård är med några få undantag frivillig. Elevhälsans medicinska insats strävar efter ett gott samarbete med elev och vårdnadshavare för bästa möjliga resultat. Elev bör alltid informeras i det som rör hen och informationen ska vara anpassad efter ålder och mognad. Kontakt med vårdnadshavare tas vid behov. Eleven ska ha medinflytande som med tiden eller under vissa omständigheter övergår till ett självbestämmande. Tolk används vid behov.

Exempel på samverkan med elev och dess vårdnadshavare:

- Information och medgivande inför genomförande av vaccinering
- Information inför hälsobesök och hälsosamtal
- Kontakt vid behov efter hälsosamtal
- Information inför läkarbesök
- Kontakt med vårdnadshavare vid akut händelse eller skada

Resultat

SFS 2010:659, 3 kap. 10§ p3 Vilka resultat som har uppnåtts i verksamheten av genomförda åtgärder under året

- Skolsköterskorna har fått en ökad medvetenhet i att upptäcka och rapportera avvikelser och risker. Detta arbete kommer att fortsätta under 2018.
- IVO-anmälningarna lärde oss att långvarig underbemanning på våra mottagningar medför stora risker för patientsäkerheten och konsekvenser av detta borde tas på allvar.
- För att kunna erbjuda en bra start för våra nya kollegor startades en intro-utbildning för skolsköterskor i samarbete med närliggande kommuner.
- Vi har haft utbildningar och infört ett handlingsprogram om könsstympning som kan underlätta upptäckt och behandling av de drabbade.

Övergripande mål och strategier för kommande år

Målet är att åstadkomma kvalitet och säkerhet inom Elevhälsans medicinska insats. Den skall vara uppdaterad, evidensbaserad och rutiner ska kontinuerligt omprövas och analyseras.

- Förbättra rutiner utifrån analys av de avvikelser som inkommit 2018. Ett förslaget är att det är en fast punkt på dagordningen för EMI-möten.
- Införa digital avvikelserrapportering, via datasystemet KIA.
- Arbetet för en likvärdig tillgänglighet till EMI för elever behöver fortsätta.
- Implementering av ny generell läkemedelsordination när det gäller vaccinationer med ett utökat vaccinationsansvar för skolsköterskorna.
- Upphandling av journalsystem då nuvarande journalsystem är onödigt dyrt och tidskrävande.
- Bättre rutiner kring digitala hälsoenkäter för att få fram användbar statistik.
- Anställning av egen skolläkare i kommunen bör högprioriteras. Skolläkarbemanningen i kommunen är och har varit bekymrande under längre tid vilket har påverkat den medicinska kompetensen på våra mottagningar/skolenheter.

- Fortsatt arbete att implementera ledningssystemet hos rektorerna. Resultatet av nyanställningar visar att rektorer i kommunen saknar kännedom om ledningssystemet och dess innehåll gällande krav på kompetens och behörighet för skolsköterskor. Det är fortfarande rektor som ensam bedömer skolsköterskornas kompetens och behörighet till skillnad från ledningssystemet som kräver verksamhetschefens delaktighet vid nyanställning av skolsköterskor. Av 18 nyanställningar (inklusive konsultuppdragen) under HT 2016- HT 2017 har verksamhetschefen endast kontaktats vid två tillfällen.
- För att verksamhetschefen ska hinna med fler egenkontroller krävs det bättre förutsättningar i form av tid och transportmedel. Detta har diskuterats med enhetschefen för Specialiststöd.
- EMI är i behov av nära samarbete med grundskoleenheten och gymnasieenheten men tyvärr är det samarbete obefintligt. Detta har påtalats i omgångar av tidigare verksamhetschefer i både kvalitetsrapporter och patientsäkerhetsrapporter. Detta strider mot det förhållningsätt som beskrivs i Vägledning för elevhälsan där vikten av samarbete betonas särskilt. Den obefintliga kontakten mellan EMI:s verksamhetschef och rektorerna leder till bristande information för båda parter.
- En risk och konsekvensanalys gällande personalomsättning, längre frånvaro av skolsköterskor samt snabba organisatoriska förändringar bör göras.

Referens
Lena CarlssonMottagare
Utbildningsnämnden

Verksamhetsberättelse läsår 2016-2017 (UF/2018:130)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner Verksamhetsberättelse 2016-2017.

Sammanfattning

Verksamhetsberättelse för 2016-2017 visar att det varit hög personalomsättning inom EMI på olika nivåer. Det finns förbättringsområden som behöver åtgärdas för att vi ska kunna erbjuda en god, säker och jämlik hälso- och sjukvård till alla elever i kommunen. Bland annat behöver ledningssystem för EMI, som upprättades 2015, uppdateras.

Beskrivning av ärendet

Utbildningsnämnden är vårdgivare för elevhälsans medicinska insatser (EMI). Vårdgivaren har ett övergripande ansvar för att den hälso- och sjukvård som erbjuds uppfyller hälso- och sjukvårdslagens krav på god och säker vård. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Vårdgivaren ska för varje läsår upprätta en verksamhetsberättelse/kvalitetsrapport som bland annat redogör för de resultat som uppnåtts under föregående läsår samt redovisa strategier och mål för den fortsatta EMI-verksamheten. Varje skolenhet har skrivit en verksamhetsberättelse, vilken ligger till grund för denna övergripande verksamhetsberättelse för EMI.

Verksamhetsberättelse för 2016-2017 visar att det finns risker i den befintliga organisationen där rektor på respektive skola har personalansvar för skolsköterskan och det medicinska uppdraget ligger under verksamhetschef för EMI. Organisationen förutsätter att samsyn finns mellan skolorna och det ett förekommer ett gott samarbete i hela rektorsnätverket tillsammans med EMI-funktionen, vilket till viss del har saknats.

EMI har haft regelbundna möten och föreläsningar för att stärka den medicinska expertisen. Vissa arbetar i spetskompetensgrupper som sedan delas med hela gruppen.

2018-04-24

Enligt skolsköterskornas verksamhetsberättelser framkommer brister i bemanning av skolsköterskor och skolläkare, journalföring/hantering samt introduktion och metodbok.

Inför kommande läsår har flera konkreta förbättringsförslag inkommit. Ledningssystem för EMI som upprättades 2015 har inte följts fullt ut och behöver uppdateras.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Anette Älmdalen
Chef specialiststöd

Bilaga

Verksamhetsberättelse för EMI (Elevehälsans Medicinska Insatser) Läsår 2016-2017

**DET HÄR ÄR
BOTKYRKA**

Verksamhetsberättelse för EMI (Elevhälsans Medicinska Insatser) Läsår 2016-2017

Nanaz Fassih verksamhetschef för EMI i Botkyrka

Sammanfattning

Elevhälsans medicinska insatser i Botkyrka genomgick en organisatorisk förändring för några år sen. Under senaste 5 åren har tre verksamhetschefer kommit och gått och det har varit svårt att anställa skolläkare till vakanta tjänsterna. Personalomsättningen bland skolsköterskor har varit ca 50 procent de senaste två åren. Idag består verksamheten av en verksamhetschef, två skolläkare (vakanta tjänster) samt 29 skolsköterskor motsvarande 26,25 heltidstjänster.

EMI:s övergripande mål beskrivs i *Vägledning för elevhälsan* från Skolverket och Socialstyrelsen, sedan 2016. Styrdokument är viktigt för vårdgivaren och personalen. Utöver det styrs verksamheten av de kvalitetsmål som framtas av utbildningsnämnden.

Enligt det befintliga ledningssystemet i kommunen lämnas årligen en verksamhetsberättelse från varje EMI-enhet/skola till verksamhetschefen i slutet av läsåret. Här följer bland annat en sammanfattning av de inkomna verksamhetsberättelserna från 26 enheter av 29 möjliga.

Utifrån det som framkommer i rapporten samt händelserna under läsåret kan det konstateras att det finns många förbättringsområden för verksamheten, som i hög grad är en ledningsfråga. För att kunna erbjuda god, säker och jämlik vård till alla elever i kommunen krävs det tydliga mål och organisatoriska förutsättningar.

Mars 2018

Nanaz Fassih
Verksamhetschef för EMI i Botkyrka

Innehållsförteckning

Inledning	4
Mål och syfte för verksamheten	4
EMI:s mål i Botkyrka kommun	6
Organisation och samverkan	6
Det interna samarbetet	6
Det externa samarbetet	7
Utbildningar och EMI-möten	7
Utvecklingsgrupper och spetskompetensgrupper	7
Sammanfattning av inkomna verksamhetsberättelser	7
Grundskolor	8
Gymnasieskolor	8
Mottagningsenheten	9
Inkomna förslag	9
Övriga händelser under läsåret	10
Förslag på utvecklingsarbete	11
Slutsats	11
Bilagor	13

Inledning

Under läsåret 2016-2017 bestod EMI av en ny verksamhetschef (fr o m 15 augusti 2016), en skolläkare på 75 procent och två inhyrda skolläkare på totalt 70 procent. En av konsulterna hade delvis medicinledningsansvaret för verksamheten. Grundbemanningen för skolläkare i kommunen var 1,75 procent men den bemanningen nåddes aldrig trots några försökt att stärka skolläkarbemanningen. Den ordinarie skolläkaren var sjukskriven i omgångar under läsåret vilket resulterade till ännu mindre läkarmottagningar än vad som var planerat. Enligt statistiken från vårt journalsystem hade vi 558 genomförda läkarbesök på alla skolor i kommunen. Det motsvarar 4,65 procent av elevantalet, vilket kan tolkas som att var 20:e elev har träffat skolläkare. Schemalaggningsen av skolläkartiderna har varit ett tidskrävande och svårt uppdrag dels på grund av brist på läkarresurser dels på återkommande avbokningar och ändringar med kort varsel.

Det har inkommit totalt 26 verksamhetsberättelser av 29. Tre skolor har inte kunnat lämna in sin verksamhetsberättelse på grund av personalbrist.

Mål och syfte för verksamheten

"Sammanfattning av elevhälsans uppdrag

Det ingår i elevhälsans generellt riktade arbete att

- främja elevers lärande, utveckling och hälsa*
- förebygga ohälsa och inlärningssvårigheter*
- bidra till att skapa miljöer som främjar lärande, utveckling och hälsa.*

Det ingår i elevhälsans individuellt riktade arbete att

- bidra med att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål*
- undanröja hinder för lärande, utveckling och hälsa*
- uppmärksamma och på rektorns uppdrag utreda orsaker till inlärningsproblem*
- uppmärksamma och utreda orsaker till ohälsa*
- bidra med åtgärder och anpassning för varje enskild elev i behov av särskilt stöd"*

Källa: Vägledning för elevhälsa sida 34

Arbetsuppgifter som gäller alla insatser
Det generella arbetet kan innebära att elevhälsan

- *• samverkar med skolans pedagogiska personal i arbetsmiljöfrågor samt i det övergripande hälsofrämjande och förebyggande arbetet*
- *• bistår skolledningen med information, råd och utredningar i frågor som har betydelse för elevernas lärande, utveckling och hälsa*
- *• arbetar för en säker och god arbets- och lärandemiljö för eleverna*
- *• uppmärksammar förhållanden i elevernas närmiljö som kan öka risken för skador, ohälsa, utsatthet och kränkningar*
- *• tar del av aktuell vetenskaplig utveckling inom relevanta områden för att utveckla elevhälsans arbete*
- *• samarbetar kontinuerligt och strukturerat med pedagogisk och annan personal på skolan*
- *• samverkar med landstingets hälso- och sjukvård, kommunens socialtjänst, ungdomsmottagningar och tandvård.*

Det individuellt riktade arbetet kan innebära att elevhälsan

- *• är delaktiga i uppgiften att identifiera och åtgärda problem i elevens lärande, utveckling och hälsa*
- *• deltar i arbetet med att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar*
- *• aktivt bistår elever som behöver särskilt stöd.*

Källa: Vägledning för elevhälsa sida 35

Elevhälsans medicinska insats

Utöver de exempel på arbetsuppgifter för alla insatser som nämns ovan kan det för elevhälsans medicinska insats bland annat ingå att

- *tillföra medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet och i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete*
- *vid hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilt stöd eller andra insatser*
- *i samverkan med elever, vårdnadshavare och skolans övriga personal arbeta för att ge eleverna kunskap om hälsosamma levnadsvanor och om faktorer som bidrar till hälsa eller ohälsa*
- *ge handledning och konsultation till skolans övriga personal*
- *bevaka elevernas vaccinationstäckning så att kompletterande vaccinationer kan erbjudas om det finns behov samt fullfölja vaccinationer enligt Folkhälsomyndighetens vaccinationsprogram*
- *bidra med medicinsk kunskap inför arbetsmoment som är förlagda ute i verksamheter och vid yrkesvägledning*
- *ta till vara kunskap om elevernas hälsa i skolans arbete.*

Källa: Vägledning för elevhälsa sida 35

Utöver vägledningen styrs verksamheten av de mål och styrdokument utbildningsnämnden beslutar.

EMI:s mål i Botkyrka kommun

Det finns inga övergripande mål för EMI:s verksamhet i förvaltningens arbetsplan. Det enda som uppges i arbetsplanen handlar om fortsatt arbete mot övervikt och fetma.

Det finns heller inga mål, visioner eller utvecklingsplaner beskrivna i det senaste ledningssystemet från 2015.

Det enda styrdokument som ligger till grund för kvalitets- och resultatuppföljning är det basprogram som har godkänts av nämnden. (Bilaga 1)

Organisation och samverkan

EMI i Botkyrka ligger under enheten för specialiststöd på utbildningsförvaltningen tillsammans med övriga enheter bland annat grundskoleenhet och gymnasieenhet. Varje enhet har en egen chef som tillsammans med förvaltningschef bildar ledningsgruppen för utbildningsförvaltningen. Skolsköterskor är anställda på respektive skolor och har rektor som sin närmaste chef. Verksamhetschefen för EMI ansvarar för skolsköterskors och skolläkares arbetsinnehåll och kvalitetsuppföljningar medan rektor ansvarar för bemanning, kompetensutveckling samt de lokala förutsättningarna för skolsköterskor och skolläkare, så att de kan bedriva vård enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Den decentraliserade organisationen gör att rektorer har en stor handlingsfrihet och elevhälsoarbetet kan se väldigt olika ut från skola till skola. På ett sätt är det bra att rektorerna har möjlighet att anpassa verksamheten efter de lokala behoven. Samtidigt bidrar organisationen till att variationerna ökar och rektors personliga kunskap, erfarenhet och ambitioner präglar verksamhetens arbete och målsättning. Därmed är vårdgivarens förutsättningar för att kunna erbjuda en likvärdig vård på alla skolor begränsade.

Erfarenhet från andra kommuner visar att när verksamhetschefer och skolledare har nära samarbete och samsyn i frågor genomsyrar det hela verksamheten och ger en bra grund för skolorna i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Inom Botkyrka är samarbetet mellan rektorer och verksamhetschefen för EMI är nästan obefintlig. Under läsåret har verksamhetschef för EMI bjudits till ett möte med gymnasieskolornas rektorer i kommunen. Det förekommer bristande samarbete med grundskolans chefer och rektorer i enlighet med tidigare verksamhetsberättelsen.

Det interna samarbetet

Verksamhetschefen har deltagit i kommunens nätverksgrupp för hedersrelaterat våld och förtryck samt haft återkommande möten med kommunens folkhälsostrateg.

Att ha tvärprofessionellt samarbete på kommunnivå är viktigt för övergripande frågor kring elevernas hälsa och välbefinnande. Under HT 2016 gjordes ett par försök från verksamhetschefens sida att etablera samarbete med Verksamhetsstöd (som ligger under grundskoleenheten), men enligt chefen för Verksamhetsstöd behövdes ledningsbeslut för ett sådant samarbete. Behovet av bättre samarbete med grundskolan /Verksamhetsstöd har dock tagits upp med enhetschefen för Specialiststöd och förvaltningschefen.

Det externa samarbetet

Verksamhetschefen har haft återkommande träffar med Barnhälsovården i Stockholms Län, representanter från olika vårdcentraler i Botkyrka, representanter från BUMM (Barn och ungdoms medicinska mottagning), BUP (Barn och ungdomspsykiatri) och Prima, nätverksgruppen för PMO (journalssystemet PMO) samt nätverksgruppen för EMI:s verksamhetschefer i länet.

Utbildningar och EMI-möten

Under läsåret har alla skolsköterskor och skolläkare bjudits till åtta EMI-möten då följande ämnen tagits upp, utöver de mötena har det erbjudits ett par extra föreläsningdagar:

- Vaccinationer (Smittskyddsstockholm och Folkhälsomyndigheten)
- Journalhantering (Tillsammans med Sandra Fjällid)
- Övervikt och fetma (Spetskompetensgruppens skolsköterskor)
- Ryggundersökningar (Daniel Mella)
- Självskadebeteende (Johan Bjureberg)
- Barnkonventionen (Eva Hollén)
- PMO-utbildning (Carl-Johan Gottfridsson från PMO)
- Sekretess och journalföring (Staffan Olsson)
- Föreläsning om Hedervåld och förtryck (Devin Rexvid)

Under VT 2017 kunde ca hälften av skolsköterskor delta i skolsköterskekonferensen i Göteborg 18-19 april som är en viktig mötesplats för kunskapsutveckling och inspiration.

Utvecklingsgrupper och spetskompetensgrupper

Under senare åren har det funnits Spetskompetensgrupper inom EMI men de flesta av grupperna har ej varit aktiva. Den grupp som har varit aktiv och arbetat utifrån mål och befintligt strategi är gruppen för Övervikt och fetma. Övriga grupper har saknat mål och strategi för att kunna utveckla sitt arbete.

Under läsåret har EMI börjat med ”Utvecklingsgrupper” med syftet att utveckla verksamheten:

- PMO-gruppen: Att utveckla journalssystemet enligt lokala behov, samt ordna workshop för alla användare.
- Utvecklingsgruppen för metodhandboken: målet var att gå igenom de befintliga dokumenten och sortera bort de gamla materialen samt uppdatera och komplettera.
- Stödgrupp för nya kollegor som sedan övergick till kollegiala handledningstider ca en gång i månaden.

Sammanfattning av inkomna verksamhetsberättelser

Totalt 19 av 22 grundskolor, alla gymnasieskolor och mottagningsenheten har lämnat in sin verksamhetsberättelse. (Bilaga 2)

Grundskolor

Basprogrammet: 16 skolor har kunnat fullfölja basprogrammet och tre skolor har av olika anledningar inte kunnat fullfölja basprogrammet.

Nyanlända elever: Det ser väldigt olika ut. Enligt inrapporterade siffror har Borgskolan, Grintorpskolan, Fittjaskolan, Storvretskolan, Skogsbackskolan, Kassmyra (osäker siffra) och Björkhaga haft flest antal nyanlända.

Läkarbesök: Totalt har det registrerats 558 läkarbesök (i journalsystemet) på alla skolor i kommunen under läsåret. Enligt de inkomna verksamhetsberättelserna har 411 läkarbesök erbjudits vilket har lett till 283 remisser, skrivna av läkare.

Övervikt och fetma: Det finns ingen bra och pålitlig statistik över våra samlade siffror kring övervikt och fetma men enligt de inrapporterade siffrorna har skolor i Norra Botkyrka flest barn med övervikt och fetma.

EMI:s resurser på respektive skolenhet: 13 av 19 skolor tyckte att bemanningen och de befintliga resurserna inom EMI är tillräckliga för att kunna genomföra sitt uppdrag.

EHT: 12 skolsköterskor tyckte EHT fungerar tillfredsställande, 4 stycken tyckte att EHT fungerar ”mycket bra” och 3 stycken tyckte att EHT fungerar ”ej tillfredsställande”.

EMI:s resurser inom EHT: 11 skolsköterskor tycker att EMI:s resurser används på ett bra sätt inom EHT. 5 tycker att resursen skulle ha använts mer och 1 tycker att det borde ha använts på ett annat sätt. 3 skolsköterskor har ej svarat.

Patientsäkerheten: Cirka hälften av svaren, 9 stycken, tycker inte att patientsäkerheten är i fara, 2 stycken har inte svarat och 8 stycken har angett följande orsaker till bristande patientsäkerhet:

- Bristande administrativa rutiner, t ex svår tolkade vaccinationsordinationer.
- När skolsköterskemottagningar står obemannade missas det mycket p g a bristande kontinuitet.
- För lite bemanning på mottagningen, rektor är medveten om problemet. ”*Den höga arbetsbelastningen har gjort mig väldigt trött*”.
- Den bristande tillgången till elevhälsojournalen i PMO (Elever på Trampolinen).
- Bristande introduktion och mentorskap vid nyanställningar.
- Svårt att lära sig journalsystemet själv.
- Risker med självskanning av BVC-journaler och remissvar.
- Riskfylld vid överföring av BVC-journaler till PMO. Det vore bra med samma journalsystem som BVC har.
- Bristande uppdateringar på metodhandboken.
- Det behövs bättre rutiner kring in och utflyttning av elever.

Gymnasieskolor

Basprogrammet: Alla skolor arbetar olika men alla har kunnat förbereda möjlighet för eleverna att kunna boka sitt hälsosamtal om de har önskat det.

Nyanlända elever: Statistik saknas

Läkarbesök: 2 av skolorna har haft regelbunden läkarmottagningar, den tredje skolan har haft läkarbesök efter behov.

Övervikt och fetma: Det har varit svårt att kunna följa upp de här eleverna.

EMI:s resurser på respektive skolenhet: Resursen var tillräcklig på samtliga skolor.

EHT: På 2 skolor fungerade EHT tillfredsställande och på en skola ej tillfredsställande.

EMI:s resurser inom EHT: 2 skolor tycker att EMI-resursen kunde nyttjas bättre och 1 skola tycker att EMI-resursen använts på ett bra sätt.

Patientsäkerheten: 2 av 3 skolor tyckte att det finns brister i patientsäkerheten enligt följande:

- Remisser försvinner med vanligt post.
- Svårt med registrering av elever utan personnummer.
- Otydliga vaccinationsordinationer.

Mottagningsenheten

Under läsåret har skolsköterskor på mottagningsenheten utfört 258 hälsobesök, skickat 97 remisser, vaccinerat 32 elever och skickat och erbjudit 19 läkarbesök.

Vid terminsstarten fanns det 2,4 skolskötersketjänster. En sköterska som arbetade 80 procent slutade under höstterminen. Till skillnad från föregående läsår har det varit påfallande minskning av antalet asylsökande och därmed togs den sjukskötersketjänsten bort helt.

Majoriteten av nyanlända elever utgjordes av anknytning till arbetskraftmigration eller anknytning till personer med uppehållstillstånd.

Personalen har deltagit i utbildningar på Transkulturellt Centrum som handlar om asyhlälsan. Med anledning av stora förändringar på enheten valde ännu en skolsköterska att lämna sin tjänst under vårterminen och kvar var en sjuksköterska på 60 procent.

Inkomna förslag

- Mer föreläsningar inom medicin samt olika syndrom.
- Uppdateringar av syn- och hörselkontroller
- Föreläsning om tillväxtkurvor, bedömning och åtgärd
- Gemensamma brev och informationsmallar som ska ut till föräldrarna
- Diskussion om olika patientfall
- Bättre mottagande av våra nya kollegor
- Mer kunskap om nyanländas hälsa
- Mer utbildning om ortopedi
- Genomgång av basprogrammet, diskussioner kring EHT, lagar och författningar samt journaldokumentation

- Mer fokus kring olika tema terminsvis
- Mer arbete kring psykisk ohälsa samt övervikt och fetma
- Fler konferensdagar bara för EMI
- Fler föreläsningar om pubertet, hälsosamtal, rökning och motiverande samtal
- EMI-möten borde vara halvdagar
- Det behövs en grupp som arbetar med frågor kring särskolebarnen

Övriga händelser under läsåret

Lsåret startades med en grovplanering av den tf verksamhetschefen som arbetade deltid under VT 2016. Ny verksamhetschef började 15 augusti. Det fanns en ordinarie skolläkare på 75 procent och en heltidstjänst skolläkare var vakant. Det fanns en skolläkarkonsult på 50 procent och ganska snabbt kunde läkarresursen utökas med en ny konsult på 20 procent, totalt motsvarande 1,55 heltidstjänst skolläkare.

Terminen började med en akuthändelse på en av våra skolor. Där konstaterades smittorisk för ca 300 barn och smittskydd bestämde sig för profylaktiskt vaccination av samtliga barnen inom 72 timmar. Med stöd från Smittskydd i Stockholm, rektorn, skolsköterskan och vår skolläkare kunde vi snabbt samordna vaccinationen på skolan för att kunna fånga så många barn som möjligt. Insatsen bedömdes som lyckad av Smittskydd.

Personalomsättningen bland skolsköterskor har varit stor. Under HT 2016 hade vi 8 nya skolsköterskor samt två konsulter. Under VT 17 hade vi ytterligare 2 nya skolsköterskor, det vill säga totalt 12 nya skolsköterskor under läsåret. Med anledning av stor personalomsättning, en icke uppdaterad metodhandbok och brist på tydliga rutiner har verksamhetschefen försökt att erbjuda möjlighet till kollegial handledning för nya och även erfarna skolsköterskor. Det gjordes även ett försök att erbjuda mentorer till alla nya skolsköterskor utifrån de befintliga möjligheterna.

Det fanns även ambitioner att dela skolorna bland skolläkare för att varje skola skulle få fasta skolläkartider med samma skolläkare men den tanken misslyckades på grund av sjukskrivningar samt otillräcklig skolläkarbemanning.

Journalssystemet PMO är ett omfattande system som kräver kunniga administratörer. Varje nyanställd ska registreras och få behörighet till systemet och de som lämnar sin tjänst ska avregistreras. Utöver det tar även det vanliga underhållsarbetet rätt mycket tid av verksamhetschefen (ca 20% av arbetstiden). Det har krävts extra tid för verksamhetschefen att lära sig den uppgiften och kunna sköta ansvaret.

Det har varit 3-4 möten med kommunarkivet gällande överföring och överlämning av EMI- journaler till kommunarkivet. I takt med ökande antal av digitala elevhälsojournaler minskar administrationstiden för kommunarkivet men arbetet för verksamhetschefen (som är den enda i kommunhuset som har tillgång till det digitala journalssystemet) ökar. Det ansvaret bör ses över av ledningen.

Under vårterminen 2017 ändrades Mottagningsenhetens arbetsätt och ledning efter att en ny rektor tillträdde tjänsten. De förändringarna som skedde väldigt snabbt på enheten utan djupare bedömning och konsekvensanalys har skapat stor påverkan på arbetsbelastningen för övriga skolsköterskor samt den totala patientsäkerheten i kommunen. Detta har orsakat allvarliga konsekvenser för kommunen/vårdgivaren. (Detta beskrivs närmare i Patientsäkerhetsberättelsen 2017).

Botkyrka kommun startade sitt nya intranät och den gamla hemsidan slutade att fungera i slutet av mars 2017. Enligt nya bestämmelser skulle enbart uppdaterade filer flyttas över till det nya intranätet. Detta har inneburit ett stort arbete och det krävs extra resurser för att EMI skulle kunna uppdatera och flytta över allt material till det nya intranätet.

Förslag på utvecklingsarbete

- Den totala EMI-verksamheten i kommunen är underbemannad med många vakanta tjänster, både skolsköterskor och skolläkare. Det medför stora risker för patientsäkerheten och minskar vår förberedelse för oförberedda händelser som t ex olika utbrott av smittsamma sjukdomar. Detta är en ledningsfråga men det är angeläget att se över organisationen för att vid behov snabbt kunna agera.
- Då det inte finns någon centralanställd skolsköterska i kommunen (många andra kommuner har det) är det omöjligt att kunna utföra de nödvändiga vaccinationer eller uppföljningar på de skolor som har vakanta tjänster. Det ökar riskerna för patientsäkerheten. Ett förslag kan vara att anställa en vaccinationsansvarig sjuksköterska centralt som kan hjälpa till med vaccinationer på alla skolor samt vara tillgänglig vid akuta händelser när det behövs extra stöd.
- Bristen på samarbete mellan rektorer och verksamhetschefen har orsakat missförstånd, onödiga konflikter och onödigt arbetsbelastning för verksamhetschefen t ex vid anställningar av ordinarie- eller inhyrdpersonal. För att kunna erbjuda ett bra omhändertagande av nya kollegor krävs det samordning och samarbete. Tyvärr har rektorer vid flera tillfällen inte kontaktat verksamhetschefen i tid vilket har orsakat onödiga komplikationer. Händelserna kring mottagningsenheten är ett annat tydligt exempel på bristande kunskap och samarbete. Ett förslag kan vara en presentation samt implementering av Ledningssystemet för rektorerna. Dokumentet är till för att skapa bra förutsättningar för EMI:s arbete.
- Det är viktigt att ledningen känner till att den befintliga hemsidan/intranätet inte uppfyller EMI:s krav på sökbarhet vilket gör det omöjligt för skolsköterskor att snabbt och enkelt hitta det de letar efter på hemsidan och bland våra dokument/lokala riktlinjer.
- Att uppdatera och flytta material från en hemsida till annat är inget arbete som görs över en natt och enbart av en person. Verksamhetschefen har haft mycket annat att prioritera som har bedömts som viktigare för verksamheten (till exempel introduktion av nya medarbetare). Orealistiska krav löser inget utan ledningen bör tillföra extra resurser för att åtgärda problemet snabbt och effektivt. Verksamhetschefen nekades den begärda extra resursen.
- Det är inte rimligt att verksamhetschefen ska ta över kommunarkivariens uppgift. Kommunarkivet bör ha tillgång till PMO-systemet för att kunna serva medborgarnas journalbegäran. Detta är en tidskrävande uppgift som tar tid av allt annat.
- För en säkrare och effektivare avvikelserapportering vore det bra att använda något av de befintliga digitala systemen som finns i kommunen, till exempel KIA. Det är bra att ledningen tillsammans med verksamhetschefen undersöker de olika möjligheterna.

Slutsats

Det finns olika organisationsmodeller och Botkyrka kommun har valt den decentraliserade modellen för Elevhälsan för att ha resurserna närmare eleverna på skolorna. Det finns säkert många ekonomiska fördelar för kommunen men utifrån ett helhetsperspektiv för elevhälsan är organisationen inte ändamålsenlig.

I en verksamhet där personalen är det viktigaste verktygen krävs det en tydlig, närvarande och kunnig ledare. Att ha många olika chefer som ska arbeta efter lagstadgade arbetsuppgifter är ingen modell som stöds av forskningen. Att ha en ledning som inte har kunskap om lagar och förordningar samt saknar insyn i arbetets innehåll skapar frustration för skolsköterskor, skolläkare och även för rektorn själv. Det är ett ineffektivt och riskabelt arbetssätt.

Den decentraliserade modellen skapar ojämlikhet i det övergripande elevhälsoarbetet i kommunen och ger inget utrymme för kommunövergripande förebyggande arbete enligt Länets och Statens folkhälsomål. Elevhälsoarbetet blir enbart en lokal angelägenhet för varje skolan och påverkas av rektors vilja, kompetens, kunskap och ekonomiska förutsättningar.

En stor kommun som Botkyrka med ett par resurskrävande områden bör tänka om och se elevhälsoarbetet som en resurs för att främja friska och trygga barn. Elevhälsoarbetet är mycket mer än diagnostisering av barn med olika diagnoser utan snarare handlar det om individanpassade resurser. Detta arbete kräver kommunövergripande resurser och handlingsplan för att öka likvärdigheten så att alla barn får det stöd de behöver oberoende på vilken skola de går i.

EMI i Botkyrka står inför stora utmaningar som kräver akuta åtgärder. Personalomsättningen som i slutändan leder till bristande patientsäkerhet är en tydlig signal som bör tas på största allvar av ledningen på utbildningsförvaltningen samt av utbildningsnämnden.

Basprogram för EMI i Botkyrka (Bilaga 1)

Skolår/Klass	Program för respektive årskurs
F-klass Inhämtning och granskning av elevens hälsodata	<ul style="list-style-type: none"> • Inhämtning av rapport/journalhandlingar från BHV. • Genomgång av BHV-journalen, VB kontakt med föräldrar eller skolläkare • Upprättning av elevhälsojournal i PMO • Besök hos F-Klassen under VT för presentation och information inför hälsobesöket i År 1
ÅR 1 Hälsobesök	<ul style="list-style-type: none"> • Insamling av hälsouppgift från vårdnadshavare • Boka tid för hälsobesök med föräldrar och elev. Hälsobesöket innefattar: hälsosamtal, längd, vikt, synundersökning, hörselundersökning och MPR-vaccin
ÅR 2 Hälsöövervakning	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsosamtal med elev om trivsel och mående • Kontroll av längd och vikt
ÅR 4 Hälsobesök Kontrollera att syn, hörsel och vaccination är gjorda	<ul style="list-style-type: none"> • Insamling av hälsouppgifter från vårdnadshavare • Elever ska svara på Jolivs digitala hälsoenkät i klassrummet innan hälsobesöket vilket bör samordnas med klassläraren • Boka tid för hälsobesök som innefattar: kontroll av längd, vikt och rygg samt hälsosamtal inleds utifrån svaren från Joliv-enkäten • Vid behov inhämta information från klasslärare om hur eleven fungerar i skolan
ÅR 5 Vaccination Kontrollera att syn, hörsel och vaccination är gjorda	<ul style="list-style-type: none"> • Flickor ska erbjudas HPV-vaccin efter inhämtat medgivande från vårdnadshavare • Lämna information om vaccinet samt vaccinationsmedgivande till vårdnadshavare (finns i olika språk) • Dos 1 planeras under HT och dos 2 under VT med minst 6 mån mellanrum

<p>ÅR 7 Hälsobesök Kontrollera att syn, hörsel, rygg och vaccination är gjorda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Insamling av hälsouppgifter från vårdnadshavare • Elever ska svara på Jolivs digitala hälsoenkät i klassrummet innan hälsobesöket vilket bör samordnas med klasslärare • Erbjud/kalla eleven till hälsobesöket som innefattar: kontroll av längd, vikt och rygg samt hälsosamtal utifrån svaren från Joliv-enkäten • Vid behov inhämta information från klasslärare om hur eleven fungerar i skolan
<p>ÅR 8 Vaccination Kontrollera att syn, hörsel, rygg och vaccination är gjorda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elever som följer svenskt vaccinationsprogram ska erbjudas boostervaccin mot Difteri, Tetanus och Pertussis efter inhämtat medgivande från vårdnadshavare • Lämna information om vaccinet samt vaccinationsmedgivande till vårdnadshavare
<p>ÅR 9</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Information utifrån yrkesmedicinskt perspektiv inför gymnasievalet
<p>Gy 1 Hälsobesök</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bjud in till ett individuellt hälsosamtal • Erbjud hälsosamtal i grupp om ANDT, sömn och stress om det skulle funka bättre • Erbjud riktade undersökningar/information utifrån yrkesmedicinskt perspektiv utifrån program eleven valt • Flickor under 18 har rätt till HPV-vaccin om de önskar det
<p>Nyanlända elever</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Boka tid för hälsobesök med vårdnadshavare (VB med tolk) snarast möjligt • Kontrollera om eleven har gjort en så kallade medicinsk hälsoundersökning med blodprovstagningar och hälsosamtal hos hälso- och sjukvården. • Ta fram svaret på undersökningar. Om det inte är gjort tidigare remittera eleven till närmaste asylmottagning/VC OBS! Detta gäller enbart för flyktingar och anhöriginvandrare

	<ul style="list-style-type: none"> • Ta fram information om tidigare vaccinationer • Boka tid hos skolläkare eller diskutera med skolläkaren om det finns hälsoavvikelser • Kontroll av syn, hörsel och rygg
--	---

Sammangattning av inkommande verksamhetsberättelser 2016/2017 (Bilaga 2)

Skola	Antal elever	Tjänstgöringsår	Årskurser	Se mes tert j	Upp ehål lstä nst	Elever med SS	Nyanl ända	Sarsli ka under visnin gsgru	Basprog ram Ja nej	Hälsob eök Ja nej	Bes ök hos läka	Eleve r med Över	Elever med Fetm a	Antal remis ser	Resurs en är bra Ja	EHT	Emi resursen används	pati ens äke rhe	
Kassmyraskolan	541	90	F-6		X	4	12	3	X	?	17	20	8	22	X	Tillfredställand	Kunde nyttjas m	Nej	
Broängskolan	632	100	F-9	X		139		1	X		X	35	41	7	25	X	Tillfredställand	På ett bta sätt	Nej
Parkhemsskolan	300	70	F-5	X		?	0	0	X			23	15	4	5	X	Tillfredställand	På ett bta sätt	Nej
Fittjaskolan	516	150	F-9	X		46	48	2	X	X		35	69	36	21	X	Mycket bra	Kunde nyttjas m	Ja
Riksstens skolan	448	100	F-7	X		?	1	1	X	X		23	31	5	13	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	Ja
Grindtorpsskolan	510	100	F-9	X		?	25+ 27	0	X	X		16	72	36	7	X	Ej tillfredställanc	Kunde nyttjas m	Ja
Storvretsskolan	236	50	Åk 4-9	X		?	15	1	X	X		13	11	6	10	X	Ej tillfredställanc	Kunde nyttjas m	Nej
Skogsbacksskolan	225	50	F-3	X		?	0	0	X	X		10	11	11	12	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	Nej
Kvarnhagsskolan	583	100	F-9	X		15	4	2	X	X		10	25	17	8	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	nej
Banslättsskolan	427	90	F-5	X		?	0	0	X	X		36	24	3	28	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	Ja
Tallidsskolan	308	75	F-6		X	17	7	1	X	X		22	33	14	14 (X)	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	Nej
Eklid	226	75	F-6	X		20	0	0	X	X		7	15	3	6	X	Mycket bra	På ett bta sätt	Ja
Tullingeberg	220	60	F-5		X	?	4	?	X	X		30	17	6	20	X	Ej tillfredställanc	?	Ja
Trädgårdsstaden	668	100	F-9	X		?	0	0	X	X		32	27	3	22	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	Nej
Malmsjö	550	100	F-9	X		?	0	0	X	X		20	21	4	7	X	Tillfredställande	Kunde nyttjas m	?
Borgskolan	343	75	F-6		X	6	22	2	X	X		13	100 (36)	29	5	X	Mycket bra	På ett bta sätt	Nej
Björkhaga	500	100	F-9		X	50	4	0	X	X		19	38	9	16	X	Tillfredställande	På ett bta sätt	?
Brunnaskolan	418	100	F-9	X		?	8	1	X	X		24	49	18	22 (X)	X	Tillfredställande	Kunde nyttjas p	Ja
Tunaskolan	720	140	F-9	X	X/40	?	3	1	X	X		26	?	?	20	X	Mycket bra	Inget svar	Ja
												411			283				
Falkberg		100																	
Karsby		100																	
Hammersta		100																	
Tullinge gym	670		Gym	X			20	0	X	X		10			3	X	Tillfredställande	Kunde nyttjas m	Ja
Tumba Gym	1300		Gym		X	40	40	?		?		65			3	X	Ej tillfredställanc	Kunde nyttjas m	Nej
St Botvid	650		Gym	X					X	X	?				20-25		Tillfredställande	På ett bta sätt	Ja

Referens
Karin JosefssonMottagare
Utbildningsnämnden

Mer rörelse i skolan höstterminen 2017 - projektutvärdering avslutat pilotprojekt (UF/2018:99)

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden har tagit del av projektutvärderingen och noterar informationen till protokollet.
2. Utbildningsnämnden beslutar att förvaltningen avvaktar med det fortsatta arbetet för mer rörelse i skolan i väntan på Skolverkets redovisning av regeringsuppdrag U2018/01430/S.

Sammanfattning

Under höstterminen 2017 genomfördes pilotprojektet *Mer rörelse i skolan* på fem av Botkyrka kommuns grundskolor samt på läs- och skrivpedagogiskt centrum. Under våren 2018 har pilotprojektet utvärderats. Utvärderingen visar att skolledning och personal har fått ökad kunskap om hur man planerar för ökad rörelse under skoldagen och på några av skolorna har aktiviteter i form av ledarledda rastaktiviteter och pulsträning påbörjats. Förvaltningens uppfattning är att mer rörelse i skolan är en viktig fråga, både för att förbättra förutsättningarna för elevers hälsa och deras skolprestationer. Regeringen beslutade i mars 2018 att ge Skolverket i uppdrag att lämna förslag som syftar till mer rörelse under skoldagen. Förvaltningens bedömning är att man bör bevaka och invänta de förslag som Skolverket kommer att redovisa i januari 2019 innan beslut fattas om det fortsatta arbetet.

Beskrivning av ärendet

Företrädare för moderaterna och liberalerna föreslog i en motion (2015-10-22) att uppdra åt utbildningsnämnden att se över hur samtliga skolor ska kunna införa en extra idrottstimme per vecka. I samband med att motionen behandlades i utbildningsnämnden (§ 112 UN 2015-12-15, UF/2015:214) fick förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten till att utöka elevernas fysiska aktivitet/rörelse kopplat till skoldagen, vid en eller flera skolor. Pilotprojektet *Mer rörelse i skolan* genomfördes under höstterminen 2017 och rapporterades i utbildningsnämnden i oktober 2017 (§ 108 UN 2017-10-10, UF/2017:286). I samband

2018-04-24

med rapporteringen fick förvaltningen i uppdrag att genomföra en projektutvärdering efter avslutat pilotprojekt samt redovisa resultatet till utbildningsnämnden. Nedan ges en övergripande sammanfattning av vad utvärderingen visade samt en redogörelse för det fortsatta arbetet för mer rörelse i skolan.

Pilotprojekt – Mer rörelse i skolan

Pilotprojektet *Mer rörelse i skolan* genomfördes under höstterminen 2017. Syftet med pilotprojektet var att öka elevernas rörelse under skoldagen och därigenom uppnå ökad behörighet till gymnasiet. För att genomföra pilotprojektet anlätades en projektledare som bidrog med kompetensutveckling och stöttade skolorna i planering, genomförande och kvalitetssäkring. Inledningsvis beslutades att fyra skolor skulle ingå i pilotprojektet: Brunnaskolan, Falkbergsskolan, Skogsbacksskolan och Tullingebergsskolan. Inför pilotprojektet gjordes en inventering av skolornas behov och önskemål, vilken resulterade i att projektledarens insatser kunde vidgas och dessutom innefatta en kortare stödinsats på Fittjaskolan samt en längre insats på läs- och skrivpedagogiskt centrum.

Under våren 2018 har pilotprojektet utvärderats. Utvärderingen genomfördes genom att skolorna fick besvara ett antal frågor. Utvärderingen visar att skolledning och personal har fått ökad kunskap om hur man planerar för mer rörelse under skoldagen. Vidare visar den att ett projektstöd kan verka stödjande för skolorna förutsatt att skolledningen har möjlighet att tillsätta den lokala resurs som krävs. Eftersom pilotprojektet pågick under en begränsad tid omfattande projektet i huvudsak kompetenshöjande insatser för skolledning och personalen samt planering för kommande arbete. På några av skolorna har det lett till att aktiviteter i form av ledarledda rastaktiviteter och pulsträning påbörjats. Upplevelsen på de skolorna är att aktiviteterna har en positiv påverkan på elevernas koncentration och inläring och att ledarledda rastaktiviteter minskar konflikter på rasterna.

Fortsatt arbete för mer rörelse i skolan

Förvaltningens uppfattning är att mer rörelse i skolan är en viktig fråga, både för att förbättra förutsättningarna för elevers hälsa och deras skolprestationer. Vikten av daglig fysisk aktivitet är forskningsbelagt och flera studier visar på positiva kopplingar mellan fysisk aktivitet, motorisk träning och skolprestationer. Förvaltningen är positiv till ett fortsatt arbete för mer rörelse i skolan som inkluderar samtliga grundskolor, men det kräver utökade fortbildningsinsatser. Regeringen beslutade i mars 2018 att ge Skolverket i uppdrag att lämna

2018-04-24

förslag som syftar till mer rörelse under skoldagen (U2018/01430/S).¹ Uppdraget innefattar bland annat att analysera vilka åtgärder som behövs för att alla elever ska erbjudas mer rörelse under skoldagen och lämna förslag som syftar till detta. Förvaltningens bedömning är att man bör bevaka och invänta de förslag som Skolverket kommer att redovisa i januari 2019 innan beslut fattas om det fortsatta arbetet. De aktiviteter som påbörjats på de skolor som ingick i pilotprojektet kommer att fortsätta, men utan projektstöd. Förvaltningen uppmuntrar och följer arbetet.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Susanne Englund
Verksamhetschef grundskola

---

¹ <http://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2018/04/uppdrag-om-mer-rorelse-i-skolan/>

Referens
Karin JosefssonMottagare
Utbildningsnämnden

Riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor (UF/2018:140)

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor.
2. Utbildningsnämnden uppdrar förvaltningen att i ett första steg säkerställa att samtliga förskolor tillhandahåller alternativ 1.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att ta fram riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor (§95 UN 2017-10-10, UF/2017:312). Riktlinjerna har tagits fram i dialog med förskolechefer och beskriver bland annat hur arbetskläderna ska se ut, när de får användas och vad som gäller vid skötsel. Att göra tillhandahållande av arbetskläder obligatoriskt innebär kostnader. Förvaltningen föreslår därför att kompletteringen av nuvarande arbetskläder görs successivt. Till att börja med kompletteras arbetskläderna så att samtliga förskolor tillhandahåller alternativ 1. Därefter avsätts medel årligen så att samtliga förskolor ska kunna tillhandahålla alternativ 3.

Beskrivning av ärendet

Utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att ta fram riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor (§95 UN 2017-10-10, UF/2017:312). Riktlinjerna har tagits fram i dialog med förskolechefer och beskriver bland annat hur arbetskläderna ska se ut, när de får användas och vad som gäller vid skötsel.

Att göra tillhandahållande av arbetskläder obligatoriskt innebär kostnader. I samband med framtagandet av riktlinjerna har förvaltningen utrett vilka arbetskläder som verksamheten har behov av, inventerat hur tillgången till arbetskläder ser ut idag samt gett förslag på tre alternativ på uppsättningar av arbetskläder som kan tillhandahållas.

2018-04-24

Utbildning och undervisning i förskolan sker både inomhus och utomhus vilket ställer krav på arbetskläder som kan användas i båda miljöerna. För utomhusmiljöer finns det följande behov av arbetskläder:

- Jacka, byxa och skor för vår och höst
- Jacka, byxa och skor för vintertid samt mössa och vantar
- Regnkläder och stövlar
- Lättare byxa och skor för sommartid

För inomhusmiljöer finns det följande behov av arbetskläder:

- Byxor/förkläde och skjorta/tröja
- Flecetröja/collegetröja

Tillgången till arbetskläder skiljer sig i dagsläget mellan kommunens 49 förskolor. I tabellen nedan ges exempel på arbetskläder som tillhandahålls i Botkyrka kommuns förskolor samt hur många av förskolorna som tillhandahåller dem.

Tabell 1. Tillgång till arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor.

Arbetskläder	Antal förskolor
Flecetröja	40
Vinterjacka	35
Termobyxa	25
Regnställ	23
Inomhusbyxa	10
Vinterskor	8
Inomhusskor	5
Jacka för vår och höst	3

Utifrån behovet av och tillgången till arbetskläder har förvaltningen tagit fram tre alternativ på uppsättningar av arbetskläder samt uppgifter om vad det skulle kosta att komplettera nuvarande arbetskläder så att samtliga förskolor har tillgång till samma uppsättning arbetskläder.

2018-04-24

Tabell 2. Alternativ på uppsättningar av arbetskläder samt kostnader för komplettering.

Uppsättning arbetskläder	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
	Vinterjacka	Alternativ 1	Alternativ 2
	Vinterbyxa	Regnställ	Inomhusbyxa
	Vinterskor	Stövlar	Skor för sommartid
			Skjorta/tröja
			Collegetröja
			Fleecetröja
Kostnad komplettering	ca 510 000 kr	ca 1 100 000 kr	ca 1 800 000 kr

Kostnaderna för komplettering är beräknad utifrån den tillgång till arbetskläder som finns på förskolorna i dagsläget. Tabell 1 visar att ett stort antal av Botkyrkas kommunala förskolor redan tillhandahåller vinterjacka och vinterbyxor. Att komplettera nuvarande arbetskläder så att samtliga förskolor tillhandahåller alternativ 1 skulle därför innebära en mindre kostnad än de andra två alternativen. Genom att i ett första steg säkerställa att samtliga förskolor har alternativ 1 kan kostnaden för en komplettering till alternativ 2 och slutligen till alternativ 3 fördelas över ett antal år.

Förvaltningens bedömning

Att erbjuda arbetskläder är ett sätt att profilera de kommunala förskolornas utbildning. Dessutom kan slitage på förskolepersonals privata kläder undvikas. Förvaltningens bedömning är att personal i Botkyrkas kommunala förskolor ska få de arbetskläder som verksamheten kräver, det vill säga alternativ 3. Att göra tillhandahållande av arbetskläder obligatoriskt innebär dock kostnader. Förvaltningen föreslår därför att kompletteringen av nuvarande arbetskläder görs successivt. Till att börja med kompletteras arbetskläderna så att samtliga förskolor tillhandahåller alternativ 1. Därefter avsätts medel årligen så att samtliga förskolor ska kunna tillhandahålla alternativ 3.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Christina Carlsson
Verksamhetschef förskola

Bilaga

Riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: UF/2018:140

Dokumentet är beslutat av: Utbildningsnämnden

Dokumentet beslutades den: 5 maj 2018

Dokumentet gäller för: Botkyrka kommuns förskolor

Dokumentet gäller till den: Tillsvidare

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentansvarig är: Utbildningsnämnden

För revidering av dokumentet ansvarar: Utbildningsförvaltningen, verksamhetsområde förskola

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Utbildningsförvaltningen, verksamhetsområde förskola

Bakgrund

Botkyrka kommun ska tillhandahålla arbetskläder så att undervisning samt utbildningen i sin helhet inte får konsekvenser för barnen. Tillhandahållande av arbetskläder är obligatoriskt.

Att erbjuda arbetskläder är ett sätt att profilera de kommunala förskolornas utbildning samt att undvika slitage på förskolepersonals privata kläder.

För att lokala förutsättningar inte ska styra huruvida arbetskläder kan tillhandahållas eller ej avsätts medel årligen på verksamhetsnivå för inköp av kompletteringar.

Arbetskläder

Utbildning och undervisning i förskolan sker både inomhus och utomhus vilket ställer krav på arbetskläder som kan användas i båda miljöerna. För utomhusmiljöer finns det följande behov av arbetskläder:

- Jacka, byxa och skor för vår och höst
- Jacka, byxa och skor för vintertid samt mössa och vantar
- Regnkläder och stövlar
- Lättare byxa och skor för sommartid

För inomhusmiljöer finns det följande behov av arbetskläder.

- Byxor/förkläde och skjorta/tröja
- Fleecetröja/collegetröja

Riktlinjer för arbetskläder

Nya arbetskläder tillhandahålls främst till tillsvidareanställd personal. Visstidsanställd personal tillhandahålls begagnade arbetskläder och korttidsanställd personal lånar vikariekläder. Kläderna kvitteras ut på arbetsplatsen.

Arbetskläder tillhör arbetsplatsen och lämnas på denna när anställning avslutas. Undantag görs för tillsvidareanställd personal som byter till annan tjänst på förskola inom kommunen. Arbetskläderna följer då personen.

Kommunens arbetskläder ska vara profilerade enligt kommunens grafiska identitet, med kommunens logotyp och platslogotyp.

Kläderna får endast användas under arbetstid vilket innebär att de inte får användas till och från arbetsplatsen samt under rast.

Skötsel av arbetskläder ska skrivas in i respektive förskolas ordningsregler uti från lokala förutsättningar.

Referens
Karin JosefssonMottagare
Utbildningsnämnden

Riktlinjer för flerspråkighet i Botkyrka kommuns förskolor (UF/2018:179)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner riktlinjer för flerspråkighet i Botkyrka kommuns förskolor.

Sammanfattning

Under höstterminen 2016 genomförde Skolinspektionen regelbunden tillsyn i Botkyrka kommun. I tillsynen granskades huvudmannens ansvarstagande inom verksamhetsområde förskola. I tillsynen fick Botkyrka kommun kritik för att alla barn på förskolorna inte får möjlighet att utveckla det svenska språket och sitt modersmål. För att åtgärda de påtalade bristerna har förvaltningen tagit fram riktlinjer för flerspråkighet. Riktlinjerna ska gälla från och med höstterminen 2018.

Beskrivning av ärendet

Under höstterminen 2016 genomförde Skolinspektionen regelbunden tillsyn i Botkyrka kommun. I tillsynen granskades huvudmannens ansvarstagande inom verksamhetsområde förskola. I tillsynen fick Botkyrka kommun kritik för att alla barn på förskolorna inte får möjlighet att utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Även om det finns modersmålstränare att tillgå så är det inte tydligt hur deras insatser bäst ska tas tillvara och det saknas även strategier för hur arbetet ska bedrivas.

För att åtgärda de påtalade bristerna har förvaltningen tagit fram riktlinjer för flerspråkighet som ska främja barns språkutveckling både inom modersmål och i det svenska språket samt stärka interkulturell identitet i det dagliga arbetet. Riktlinjerna ska gälla från och med höstterminen 2018.

Mikael Caiman Larsson
FörvaltningschefChristina Carlsson
Verksamhetschef förskola

Bilaga

Riktlinjer för arbetskläder i Botkyrka kommuns förskolor

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Riktlinjer för flerspråkighet i Botkyrka kommuns förskolor

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: UF/2018:179

Dokumentet är beslutat av: Utbildningsnämnden

Dokumentet beslutades den: 8 maj 2018

Dokumentet gäller för: Botkyrka kommuns förskolor

Dokumentet gäller till den: Tillsvidare

BOTKYRKA
KOMMUN

Dokumentansvarig är: Utbildningsnämnden

För revidering av dokumentet ansvarar: Utbildningsförvaltningen, verksamhetsområde förskola

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Utbildningsförvaltningen, verksamhetsområde förskola

Innehåll

Inledningsord	4
Vision	4
Syfte	4
Teoretiska utgångspunkter.....	5
Strategiska mål utifrån styrdokument	7
Viktiga utgångspunkter som Botkyrka verksamhetsområde förskola tar ställning för:	8
Vårdnadshavare som resurs.....	8
Interkulturellt förhållningssätt	8
Minoritetsspråk	9
Språkutvecklande arbete	9
Pedagogiska lärmiljöer.....	10
Pedagogisk dokumentation	10
Förväntningar	10
Handlingsplan	11
Uppföljning	12
Tidsplan	12
Bilagor.....	12
Litteratur	12
Media.....	12

Inledningsord

I Botkyrka är språket en mycket viktig strategisk fråga. Vi vet att ett rikt språk öppnar upp för goda möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället. Språk har en särskilt viktig betydelse för att som medborgare kunna delta i det demokratiska samhället. I begreppen språk och kommunikation ingår även flerspråkighet och alla barns olika språk. I Botkyrka tänker vi att arbetet med flerspråkighet är berikande för alla barn, oavsett hur många språk man utvecklar under sin tid i förskolan.

Den pågående samhällsutvecklingen, förutsätter att vi ser flerspråkighet som en viktig resurs som kan möjliggöra delaktighet i en allt mer internationell värld. Den flerspråkiga utvecklingen pågår oavbrutet, berör oss alla och medger möjligheter som fortfarande är utforskade. Däribland ett ökat deltagande i de demokratiska processer som möjliggörs genom en flerspråkig kompetens.

Genom att skapa samsyn och en gemensam kunskapsgrund som innebär att vi förtydligar det flerspråkiga arbetet, så blir denna strategi ett viktigt verktyg i det fortsatta utvecklingsarbetet. Det ger våra barn förutsättningar att möta såväl dagens som framtidens utmaningar med kunskap, med god språklig kompetens och med tilltro till egna och andras förmågor.

Vision

Utbildningsförvaltningens vision är:

- ***Botkyrkas barn och elever skapar världen, bygger kunskap och mening, utmanar och öppnar gränser, visar solidaritet och tilltro till andra.***

I en flerspråkig kontext får visionen följande innebörd:

- Botkyrkas barn delar kunskap och mening, utmanar och öppnar gränser, inspirerar och nätverkar i ett globalt sammanhang. Verksamheten i förskolan präglas av ett interkulturellt förhållningssätt där alla barns språk och kulturtillhörighet betraktas som en tillgång
- Botkyrkas barn verkar i en föränderlig värld där den flerspråkiga kompetensen möjliggör aktivt medborgarskap som ett livslångt lärande kräver nu och i framtiden.
- I Botkyrkas förskolor är språket ett medel för pedagogisk utveckling och kollegialt lärande med likvärdighet i fokus.

Syfte

- Riktlinjerna skapar förutsättningar för att öka barns möjligheter att utveckla sina språk och sin identitet - och känna trygghet i den.

- Riktlinjerna syftar till att öka medvetenheten inom förskolan. Den ska vara vägledande för ledning och personal och ge förutsättningar för gränsöverskridande samverkan inom och mellan verksamheter och central förvaltning.
- Riktlinjerna tar sin utgångspunkt i visionen och visar en gemensam riktning för att säkerställa att alla Botkyrkas barn utvecklar sina språkliga kompetenser så som ett aktivt medborgarskap kräver, nu och i framtiden.

Teoretiska utgångspunkter

Allt arbete i förskolan skall vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och därför blir teoretiska utgångspunkter viktiga för arbetet med flerspråkighet i förskolan.

Anne Kultti är docent i pedagogik vid Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande. Hon studerar kommunikation, deltagande och språklärande i förskolesammanhang. Hon har blandat annat skrivit böckerna Undervisning i flerspråkig förskola, Barns rätt till rötter och fötter. Berättande för samverkan i mångfaldens förskola. Här följer nu ett utdrag av hennes forskning och slutsatser.

Anne Kultti betonar att det verkar som om vissa uppfattningar som är relaterade till flerspråkighet i förskolan kan vara svåra att nyansera eller utrota. Till exempel att ”barn har lätt att lära sig språk” och att vissa är ”språkligt begåvade”. Ytterligare en idé är att lärande av ett minoritetsspråk har negativ påverkan på lärandet av majoritetsspråket. En negativ konsekvens av detta är att det lett till synsättet ”att i förskolan ska det bara talas svenska” och ”det är bra att föräldrar talar sitt modersmål med barnen i hemmet”. Med andra ord kan inte lärande av ett nytt språk, att bli och förbli flerspråkig, förväntas ske i en miljö där det enbart talas svenska.

Det är centralt att flyttas fokus från barns språkkunskaper till kommunikationen mellan barn och lärare i förskolan. Det är viktigt att beakta att flerspråkighet är en term med många innebörder. I sin forskning har hon studerat olika aspekter av flerspråkighet och analyserat kommunikation, aktiviteter, undervisning samt föräldrars delaktighet. Utgångspunkten är barns rätt till deltagande och möjlighet att göra sig förstådda i de utbildningssammanhang de deltar i.

Att utveckla och utvidga barns språkkunskaper är en del av förskollärares uppdrag. Läroplanens komplexa strävans mål innebär bland annat att barn ska få tillägna sig innebörden i begrepp, utveckla ett nyanserat talspråk och sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar och argumentera. Att stödja alla barns lärande i en grupp där det finns 17 olika modersmål, och olika erfa-

renheter av kommunikativa miljöer, är utmanande. Det kräver ett systematiskt arbetssätt, kunskaper och engagemang. Därför behöver förskollärare och personal i förskolan kunskap om andraspråklärande som grund för sin undervisning.

Hennes utgångspunkt är att **flerspråkighet är en tillgång för barn och samhället**. För många barn innebär språkande på flera språk en chans att skapa relationer till mor- och farföräldrar samt ge goda möjligheter för framtida utbildning. Hur kan man då arbeta så att barn lär sig svenska som andraspråk och fortsätter att utveckla sin flerspråkighet? Två exempel som hon vill lyfta fram är undervisning och att samverka med barnens vårdnadshavare.

I ett flerspråkigt utbildningssammanhang riktas uppmärksamheten mot språkliga aspekter och vad man samtalar om. **Det betyder att flerspråkig språkanvändning inte kan förstås och utvecklas i sig, utan att språk och tal relaterar till ett innehåll**. Det aktualiserar frågor om vad barn exempelvis kan om det matematiska innehållet, det vill säga inte bara deras språkkunskaper och färdigheter i svenska. Undervisning av detta slag förutsätter metakommunikation, att tala om språket. Med andra ord kan inte lärande av ett nytt språk, att bli och förbli flerspråkig, förväntas ske i en miljö där det enbart talas svenska.

Att undervisa i flerspråkiga förskolor förutsätter personal som har kunskap om lärande av andraspråk och som kan betrakta den kommunikativa miljön ur ett perspektiv av andraspråklärande och -talande. Att, till exempel, urskilja skillnaden i uttryck som att ”klä på sig”, ”klä upp sig”, ”klä ut sig”, ”klär i”, ”ytterkläder” och ”utklädningskläder” kan vara utmanande. Barns lärande av och förståelse av dessa vanligt förekommande ord kan inte tas för givet.

I hennes studier framkom att förskollärare och personal undviker ofta att rätta barn som använder ett felaktigt ord. I stället upprepar man det barnet säger, men med det korrekta ordet. Detta kan dock få till följd att barnet inte får en kritisk aspekt av språket utpekad för sig, utan själv måste komma på det. Ett alternativt tillvägagångssätt är att uppmärksamma och utgå från ”felaktigheten” och ta vara på och bearbeta den så att barnen får stöd i sitt lärande. Till exempel kan ”klä ut sig” och ”klä upp sig” användas som ett samtalsinnehåll i en lek, där förskolläraren på olika sätt pekar ut skillnaden.

Förskolan är en central arena för barns språkutveckling och lärande av andra färdigheter och kunskaper. Men den är också en otroligt viktig mötesplats för social inkludering, där människor tillsammans kan skapa innovativa arbetssätt och perspektiv som bidrar till respekt för språklig mångfald. Flerspråkighet sätts i fokus i förskolans arbete för social och kulturell hållbarhet eller, med andra ord, barns välmående och lärande.

Sammanfattningsvis är utmaningar inte motsatsen till möjligheter. Genom flexibilitet och kreativitet i aktiviteter där förskollärare tar ansvar för undervisningen – och i samverkan med vårdnadshavare – finns möjlighet att skapa något nytt. Låt flera språk höras på många olika sätt i vardagen på förskolan. Tänk också på att det inte bara är barngruppen som är flerspråkig – tillåt även arbetslaget att bli det.

Strategiska mål utifrån styrdokument

Skollagen

Förskolans (samt övriga skolformer) kompensatoriska uppdrag innebär i huvudsak att organisera för att väga upp skillnader i barn och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig en utbildning (skollagen kap 1, 4§).

Läroplanen för förskolan - reviderad 2018

"Det svenska samhällets ökande internationalisering förutsätter en förståelse för värdet att leva i ett samhälle som präglas av mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för det värdet". (Lpfö s.2)

"Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för barnens förståelse för olika språk och kulturer, inklusive nationella minoriteters språk och kulturer".

"Förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla kulturell identitet samt kunskap om intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglat av mångfald".

"I förskolans uppdrag ingår att överföra och utveckla ett kulturarv - värden, traditioner och historia, språk och kunskaper - från en generation till nästa. Förskolan ska också se till att olika kulturer synliggörs i utbildningen" (Lpfö s. 6).

Utbildningsnämndens mål ur flerårsplanen 2017-2020:

Mål 2:2

Alla förskolor och skolor arbetar aktivt för att ge alla barn och elever, oavsett kön och område, likvärdiga förutsättningar i utbildningen.

Mål 3:2

Måluppfyllelsen ökar för alla elever i grund- respektive gymnasieskolan.

Mål 3:3

Botkyrkas förskolor och skolor har goda förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning och fullgöra det kompensatoriska uppdraget.

Viktiga utgångspunkter som Botkyrka verksamhetsområde förskola tar ställning för:

Vårdnadshavare som resurs

- Förskolan ska tydliggöra för barnen och vårdnadshavare vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för deras möjlighet till inflytande och förståelse för förskolans uppdrag.
- Ett interkulturellt förhållningssätt till samverkan mellan förskola och hem utgår från att förskolan är en social och kulturell mötesplats där personal och vårdnadshavare med olika bakgrunder och erfarenheter möts för barnets bästa.
- Många vårdnadshavare möter förskolan tillsammans med sina barn för första gången i Sverige. Mötet med samhället och dess värdegrund sker också ofta genom förskolan. Goda relationer till barn och föräldrar är grunden för lyckade möten.
- Förskolans mål, värdegrund och arbete med barns lärande behöver bli tydliga och förståeliga för alla föräldrar för att en god samverkan ska bli möjlig.
- Nya familjer i Sverige, vårdnadshavare som inte har erfarenheter från förskolekulturen i Sverige behöver en anpassad introduktion.
- En tydlig förskola med tydliga förväntningar, olika mötesformer och anpassad information underlättar för föräldrar att vara förskoleföräldrar i Sverige och bidrar till att många kulturkrockar vänds till kulturmöten.
- I vårt flerspråkiga arbete, för stödet till barns identitet och modersmålsutveckling ser vi föräldrar som viktiga resurser. Språk och identitet hör samman. I arbetet med barns språk- och identitetsutveckling behöver verksamheterna använda vårdnadshavarna som resurser. Läsning, berättande, traditioner, ord, begrepp på barnets alla språk - relaterad till aktuella teman och projektarbeten är exempel på några områden där vårdnadshavarnas språkliga och kulturella resurser tas tillvara.
- Det svenska språket är nyckeln till delaktighet och inflytande i samhället.
- Det förutsätter att barns tillhörighet till det svenska samhället bekräftas och bemöts positivt av både personal och vårdnadshavare.

Interkulturellt förhållningssätt

Interkulturalitet står för interaktion mellan olika språk, kulturer, perspektiv och synsätt. Individens flerspråkighet, kunskaper och erfarenheter ses som resurs och ligger till grund för interkulturella möten. Den språkliga och kulturella mångfalden, olika åsikter och perspektiv är utgångspunkten för det interkultu-

rella arbetet. I detta arbete är det viktigt att möta hela barnet. Barnet har rätt till att möta nyfiken personal med positiva attityder till barnens alla språk och kulturer. Att inta ett interkulturellt perspektiv i möten med barn och förälder, att bekräfta hela barnet och att organisera språk- och kunskapsutvecklande flerspråkiga lärmiljöer är allas gemensamma angelägenhet i våra verksamheter. Interkulturalitet är en integrerad och naturliga del av våra verksamheter där vi ser flerspråkighet som berikande. I detta arbete är det viktigt att pedagoger som talar samma språk som barnet använder det som verktyg för att utveckla barnets modersmål parallellt som det svenska språket. I det interkulturella arbetet utgör mänskliga rättigheter allas vår gemensamma grund. Vi bemöter på ett positivt sätt barn- och föräldrars alla språkliga och kulturella uttryck inom ramen för värdegrunder som uttrycks i skollagen, läroplanen och barnkonventionen. Vårt interkulturella arbete syftar till att öka barns delaktighet i det svenska samhället med hela sitt JAG och med alla sina resurser. Det är av stor vikt att alla barn upplever tillhörighet till det svenska samhället. Vårt kompensatoriska arbete i våra verksamheter syftar till likvärdiga förutsättningar för alla barn att bli delaktiga i samhället och utvecklas till sin fulla potential. Satsningar på flerspråkighet, interkulturalitet, digitalisering, kulturupplevelser, samhällsorientering och den pedagogiska miljön utgör viktiga områden i vårt kompensatoriska arbete för en likvärdig förskola.

Minoritetsspråk

De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. I förvaltningsområden för nationella minoriteter finns det utökad rätt till förskola, helt eller delvis på minoritetsspråk. Botkyrka kommun är förvaltningsområde för finska vilket innebär att vårdnadshavare som begär det erbjuds plats för sitt barn i en förskola där utbildning bedrivs helt eller delvis på finska.

Språkutvecklande arbete

Förskolan har i uppdrag att säkerställa alla barns rätt till språkutveckling och språkstöd i förskolan. Det språkutvecklande arbetet är integrerat i övrig verksamhet och utförs av alla som arbetar i förskolan. Enligt förskolans läroplan ska förskolan sträva efter att varje barn utvecklar ett rikt och nyanserat tal-språk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra. Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sitt intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner. Ett språkligt lärande sker bäst i meningsfulla sammanhang. Därför arbetar vi i Botkyrka i mindre grupper med barns egna intressen och erfarenheter som utgångspunkt. Vi ger leken stort utrymme och arbetar aktivt för att skapa trygga relationer. Barn ska omges av ett rikt och nyanserat språk där pedagogerna bekräftar barnens upplevelser, känslor samt händelser i ord.

Pedagogiska lärmiljöer

Ett språkutvecklande arbete förutsätter en väl planerad och genomtänkt miljö som öppnar upp för samtal och interaktion. Förskolans miljö skall ge barnen möjlighet att skapa relationer mellan människor, ting och företeelser. Miljön präglas av variation, tydlighet, föränderlighet, estetik, tillgänglighet och ska för barnen vara begriplig, hanterbar och meningsfull.

Förskollärare och övrig personal erbjuder rikligt med texter, bilder och material som speglar olika kulturer och miljöer, mångfalden syns i den pedagogiska lärmiljön

Pedagogisk dokumentation

Dokumentationer används som utgångspunkt för reflektiva samtal med och mellan barnen. Dokumentationen utgör också underlag för reflektion mellan pedagoger och barnens vårdnadshavare. Den utgör således grund för förskollärares och övrig personals uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheten.

Förväntningar

För att uppnå målen och därigenom nyttja flerspråkighetens potential för ökad måluppfyllelse och likvärdighet i Botkyrkas förskolor behöver förvaltningens olika delar och funktioner medverka och samverka. Riktlinjerna tydliggör vilka förväntningar som ställs på de olika nivåerna för att nå samsyn och utveckling i hela förvaltningen.

All personal

- Förväntas nyttja och behärska relevanta kunskaper om barns utveckling av flera språk i det egna arbetet.
- Förväntas använda ett adekvat kunskapsrelaterat rikt svenskt språk och vara nyfiken på och bejaka barnens kommunikation på alla sina språk.
- Förväntas ta del av aktuell litteratur kring barns språkutveckling och flerspråkighet.

Förskollärare

- Förväntas förankra undervisning och lärande i teorier kring forskning och beprövad erfarenhet med koppling till flerspråkighet.
- Förväntas ha god förståelse för och praktisk kunskap kring hur flerspråkig kompetens kan användas för att leda till ett bättre lärande och ökad måluppfyllelse för utbildningen
- Förväntas att kontinuerligt utveckla och använda språklig kompetens för undervisning, vilket ska främja barns lärande.
- Förväntas ha god förståelse för barns språkliga vardagsfarenheter, och utifrån dessa skapa ett meningsfullt lärande.

- Förväntas ha kunskap för att undervisa om och säkerställa ansvarsfullt nyttjande av språkliga miljöer för barnen - när det gäller exempelvis personlig integritet och kulturell identitet.
- Förväntas hålla sig ajour med aktuell forskning och litteratur kring barns språkutveckling och flerspråkighet.

Förskolechefer

- Förväntas ha adekvat förmåga att strategiskt leda utvecklingsarbetet med flerspråkiga barn på sin enhet.
- Förväntas ha kunskap om teorier, forskning och beprövad erfarenhet kopplad till flerspråkighetsutveckling för att kunna driva och leda arbetet på enhetsnivå.
- Förväntas följa upp och stödja pedagoger i arbetet med flerspråkighet med sikte på utbildningens kvalitet och likvärdighet.
- Förväntas skapa förutsättningar att utveckla personalens kompetens kring arbete med flerspråkighet för undervisning och lärande
- Förväntas driva, följa och utvärdera det flerspråkiga utvecklingsarbetet för undervisning och lärande så att progression skapas och synliggörs.
- Förväntas skapa en lokal handlingsplan eller rutiner för att stödja lärandet i flerspråkighet utifrån den egna förskolans/förskolornas förutsättningar.
- Förväntas att ha omvärldspanning inom forskning, media och litteratur gällande språkutveckling och flerspråkighet.

Verksamhetschef och biträdande verksamhetschef

- Förväntas ta ansvar för att leda arbetet med implementeringen av riktlinjerna.
- Förväntas ha adekvat förmåga att strategiskt leda utvecklingsarbete med flerspråkighet i verksamhetsområde förskola.
- Förväntas ha kunskap om teorier, forskning och beprövad erfarenhet kopplad till det flerspråkiga fältet för att driva utvecklingsarbetet inom verksamhetsområdet.
- Förväntas skapa förutsättningar för att förskolechefer ska kunna utveckla undervisning och fånga lärande gällande flerspråkighet.
- Förväntas följa upp och stödja förskolecheferna i arbetet med flerspråkighet med sikte på utbildningens kvalitet och likvärdighet.

Handlingsplan

- Varje förskola tar fram en handlingsplan samt rutiner för genomförandet av dessa riktlinjer.
- Planen innehåller riktade insatser som syftar till att kunna levandegöra läroplanens och riktlinjens intentioner gällande flerspråkighet.
- Bifogat till riktlinjerna finns bilagor som kan utgöra inspiration och fördjupning i undervisning och utbildning gällande flerspråkighet.

Uppföljning

- Uppföljning och utvärdering är en central del i det systematiska kvalitetsarbetet och därmed blir uppföljningen en kvalitetssäkring av arbetet med riktlinjerna framöver.
- Riktlinjerna ska följas upp kontinuerligt i samband med resultatdialogerna, kvalitetsdialogerna och årsredovisningen av det systematiska kvalitetsarbetet.

Tidsplan

Riktlinjerna ska implementeras inom hela verksamhetsområde förskola med start under höstterminen 2018.

Bilagor

Litteratur

- Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan - Margareth Sandvik, Marit Spurkland
- Flera språk i förskolan - Skolverket
- Den inkluderande förskolan – en handbok - Pia Håland Anveden
- Stärkta trådar – flerspråkiga barn och elever utvecklar språk, litteracitet och kunskap - Monica Axelsson, Carin Rosander, Mariana Sellgren.
- Den flerspråkiga människan Åse Kari H. Wagner, Per Henning Uppstad, Sven Strömqvist.

Media

UR har gjort en programserie om språkutveckling i förskolan som heter **Barnet och orden** och i den serien finns ett avsnitt som handlar om flerspråkighet. Programmet heter **Barn är rika på språk** och i programmet intervjuas Lena Aronsson, utvecklingsledare för förskolorna i Södertälje och vi får följa med till tre olika förskolor där de valt olika sätt att bemöta flerspråkighet.

2018-04-30

Referens

Mottagare
Utbildningsnämnden

Anmälningssärenden (UF/2018:5)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden noterar till protokollet att nämnden har tagit del av följande handlingar:

Skrivelser

- Förvaltningsrätten
Beslut i överklagan av skolskjutsärende (UF/2018:142)

DET HÄR ÄR BOTKYRKA

Anvisningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022

BOTKYRKA
KOMMUN

Innehållsförteckning

Anvisningar för nämndernas arbete med Mål och budget 2019 med plan 2020 – 2022

Tidplan	4
Tjänstemannaberedning av föreslagna ramjusteringar utöver preliminära budgetramar	5
Dialog	5
Nämndernas medskick till kommunstyrelsens budgetberedning	5
Väsentliga områden	6
Mål och målsatta mått	6
Driftbudgetramar 2019 - 2022	
Preliminära budgetramar	7
Redovisning av förändringar	9
Verksamheternas intäkter	9
Statliga bidrag	9
Investeringar	
Definition av investering/anläggningstillgång	10
Investeringsprojekt	10
Lokalförsörjningsprocessen	10
Investeringsplan fram till 2022 samt 10 årsplan	10
Underlag till investeringsprojekt	12
Internränta	13
Avskrivningar	13
Slutredovisningar	13
Tidplan för arbetet med investeringsplan	13
Dokument att beakta i nämndernas arbete med Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022	15
Redovisning av uppdrag	15
Diarieföring av dokument	15
Avslutning	15

Bilagor

Bilaga 1: Mall Nämndernas mål och mätbara mått

Bilaga 2: Målsäkringsunderlag nämnderna

Bilaga 3: Preliminära budgetramar 2019 - 2022/ Förslag till justeringar/ Specifikation av intäkter

Bilaga 4: Underlag till justering av driftbudget

Bilaga 5A: Beslutad investeringsplan 2018 justerat utfall 2017 samt förslag nya

Bilaga 5B: Beslutad investeringsplan 2018

Bilaga 6A: Underlag till investeringsprojekt bygginvesteringar

Bilaga 6B: Underlag till investeringsprojekt övriga investeringar

Bilaga 7: Kostnadsbedömning bygginvesteringar

Bilaga 8: Underlag till bygginvesteringar från verksamhetsförvaltning

Bilaga 9: Anvisning för redovisning av anläggningstillgångar

Bilaga 10: Rapportmall ” XXnämndens yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022

Anvisningar för nämndernas arbete med Mål och budget 2019 med plan 2020 - 2022

Kommunstyrelsen beslutade den 11 april 2018 om förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022. Kommunfullmäktige fastställer förutsättningarna den 26 april. Förutsättningarna innehåller kommunfullmäktiges mål 2019, preliminära budgetramar 2019 - 2022 samt uppdrag till nämnder.

Dessa anvisningar är ett komplement till de politiskt beslutade förutsättningarna för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022. När det gäller målstyrningen, ekonomiska läget, preliminära budgetramar och investeringsramar så finns det beskrivet i förutsättningarna.

Nämnderna redovisar **senast den 5 september 2018** till kommunstyrelsen hur de bidrar till att uppnå kommunfullmäktiges mål genom att ange egna nämndmål och målsatta mått. Nämnderna redovisar även förslag till eventuella justeringar av preliminära budgetramar och investeringar 2019 - 2022 samt ger en skriftlig återrapportering av de uppdrag nämnden är berörd av.

Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022 beslutas av kommunstyrelsen den 26 november och av kommunfullmäktige den 18 december 2018.

I slutet av januari 2019 rapporterar nämnderna till kommunstyrelsen en internbudget som innehåller nämndmål och målsatta mått, en fördelning av den av kommunfullmäktige tilldelade budgetramen på olika verksamheter samt de volymer, nyckeltal, årsarbetare och anställda som ligger till grund för fördelning av internbudgeten. När internbudgeterna lämnas in till kommunstyrelsen ska de vara beslutade av respektive nämnd.

Tidplan

Nedan redovisas tidplanen för det fortsatta arbetet med Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022.

11 april	Beslut i KS – Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med .....
12 april	Kommunledningsförvaltningen skickar ut förutsättningar och anvisningar till nämnderna
26 april	Beslut i Kommunfullmäktige – Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med .....
15 maj	Förvaltningschefer lämnar in förvaltningarnas förslag till eventuella budgetäskanden till Kommunledningsförvaltningen, enheten ekonomi- och verksamhetsstyrning
22 maj	Förvaltningarnas förslag till äskanden bereds i ”SPUG planera och följa upp”
28 maj	Kommunledningsgruppen prioriterar äskanden från förvaltningarna
	Därefter överlämnar förvaltningscheferna kommunledningsgruppens förslag till äskanden till nämnden
14 - 15 juni	Kommunledningsförvaltningen och respektive förvaltning har dialog kring förslag till nämndmål och målsatta mått
28 - 30 augusti	Kommunledningsförvaltningen och respektive förvaltning har dialog kring förslag till nämndens yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022
5 september	Nämnderna lämnar in yttranden till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022
25 sept - 24 okt	Kommunstyrelsens budgetberedningar
9 - 16 oktober	Nämndvisa genomgångar i kommunstyrelsens budgetberedning
16 november	Utskick till kommunstyrelsen
26 november	Beslut i kommunstyrelsen
18 december	Beslut i kommunfullmäktige

Tjänstemannaberedning av föreslagna ramjusteringar utöver preliminära budgetramar

Nytt för årets budgetarbete är att förvaltningschef tillsammans med sin förvaltning analyserar nämndens preliminära budgetramar och utifrån analysen gör antaganden om behov av justeringar av driftbudgetramen. Justeringarna ska i första hand finansieras genom omfördelningar inom befintlig budgetram inklusive tillkommande volymkompensation.

En justering av budgetram (äskande) får föreslås under förutsättning att den är utifrån någon av följande kriterier:

- Volymäskanden- om volym över- eller understiger förväntad volymförändring
- Tidigare politiska beslut
- Att kunna effektivisera verksamheten
- Politiska satsningar

Senast den 15 maj lämnar förvaltningschef in en sammanställning på föreslagna ramjusteringar, (bilaga 3) samt bilaga till varje föreslagen justering med beskrivning och motivering (bilaga 4 eller 6 A/B) till kommunledningsförvaltningen, enheten för ekonomi- och verksamhetsstyrning. Dokumenten skickas digitalt till Johan Westin och Annette Odalen.

Den 22 maj kommer ”SPUG planera och följa upp” bereda respektive förvaltnings förslag till ramjusteringar.

Den 28 maj kommer kommunledningsgruppen (KLG) bereda och prioritera förvaltningarnas förslag till ramjusteringar. Därefter lämnar förvaltningschef förslaget till nämnden.

Dialog

Den 14 och 15 juni har kommunledningsförvaltningen, Enheten för ekonomi- och verksamhetsstyrning, bjudit in förvaltningarna till dialog kring nämndernas förslag till nämndmål och målsatta mått. Syftet med dialogen är ett gemensamt lärande, att uppnå samsyn av formuleringar av mål och typ av mått samt att vi gemensamt säkerställer att vi täcker upp mål och mått för hela målområdet.

Den 28 till 30 augusti har kommunledningsförvaltningen, Enheten för ekonomi- och verksamhetsstyrning, bjudit in förvaltningarna till dialog kring nämndernas yttranden till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022. Syftet med dialogen är att räta ut eventuella frågetecken kring nämndens måldokument och ekonomi inför de nämndvisa genomgångarna i kommunstyrelsens budgetberedning den 9 - 16 oktober.

Nämndernas medskick till kommunstyrelsens budgetberedning

Nämndernas yttranden kan börja med medskick till kommunstyrelsens budgetberedning. Medskicken kan handla om sådant som en nämnd särskilt vill uppmärksamma budgetberedningen på.

Väsentliga områden

Utifrån nämndernas årsredovisningar och förvaltningarnas omvärldsanalyser redovisas de områden som nämnderna bedömer som viktigast inför 2019 och framåt. Redovisningen får max omfatta *två sidor*. Tänk på att skriva i klarspråksanda samt undvik förkortningar och ett allt för internt sätt att skriva då texten kommer att användas i kommunens slutliga dokument - ”Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022”.

Mål och målsatta mått

Kommunfullmäktiges målstyrning är indelat i sju målområden som vart och ett består av en politisk inriktning och ett eller flera utvecklingsmål med tillhörande målsatta mått. Den politiska inriktningen, utvecklingsmål och målsatta mått för respektive målområde ses som en helhet som är styrande för de nämnder som berörs av målområdet.

Ambitionen för nämndernas målarbete är att utifrån processen som helhet omsätta kommunfullmäktiges politiska inriktning, utvecklingsmål och målsatta mått i väl förankrade och koordinerade mål och målsatta mått för de nämnder som bidrar till respektive process. I detta arbete ansvarar processägarna för att utifrån respektive process/målområde bistå nämnderna i koordineringen mellan förvaltningar och nämnder. Enheten för ekonomi- och verksamhetsstyrning på kommunledningsförvaltningen stödjer gärna processägarna i arbetet.

Genom målstyrningen ska nämnden tydliggöra prioriteringar om vad som ska uppnås med verksamheten. Vad brukare och medborgare kan förvänta sig och vilka resultat som ska uppnås. Mål och målsatta mått kan utgå från att mäta resurser, produktion och resultat.

Mätningar kan ske i alla dessa tre perspektiv, men det är främst resultaten som är viktiga ur ett medborgar-/brukarperspektiv. Därför ska nämndernas mål och målsatta mått i första hand anta ett medborgar-/brukarperspektiv med *verksamhetsresultatet* i fokus.

Kommunen deltar tillsammans med drygt 250 andra kommuner i Kommunens Kvalitet i Korthet, KKiK. Kommunernas Kvalitet i Korthet består av ett antal viktiga områden för kommuninvånarna som beskriver kvalitet och effektivitet. Som grund för att förbättra kommunens resultat bör respektive nämnd använda de KKiK-mått som är relevanta för nämnden som målsatta mått. Enheten för ekonomi- och verksamhetsstyrning på kommunledningsförvaltningen stödjer gärna i arbetet.

Länk till Sveriges Kommuner och Landsting - KKiK

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/kvalitetstyrafoljajupputveckla/kommunenskvalitetikorthet.672.html>

Samtliga nämnder ska för sina mål använda bifogat målsäkringsunderlag, bilaga 2. Målsäkringsunderlaget innehåller stöd för målformulering enligt SMART-metoden och stöd för att målsätta jämlikt.

Nämndernas målsatta mått ska kunna mätas och källa och mätmetod anges i målsäkringsunderlaget.

Nämndmål och målsatta mått skrivs i kommunens verktyg för planering och uppföljning (Stratsys).

Driftbudgetramar 2019 - 2022

Preliminära budgetramar

Som grund till beräkning av nämndernas budgetramar 2019 - 2022 ligger nämndernas budgetramar i Mål och budget 2018 med flerårsplan 2019 - 2021 samt de tilläggsanslag som har beslutats av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige under januari till mars 2018 och som får ekonomiska effekter 2019 och framåt. Därutöver har nämndernas budgetramar räknats upp i enlighet med kommunens resursfördelningsmodell vilket innebär justeringar för årliga volymförändringar utifrån kommunens befolkningsprognos. Budgetramarna har även räknats upp för pris- och löneökningar.

Den befolkningsprognos som har använts är den som är framtagen mars 2018.

För pris- och löneökningar har Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) prisindex för kommunal verksamhet (PKV) använts.

Nedan redovisas de index som har använts för uppräknings av pris- och löneökningar i de preliminära budgetramarna. Om SKL kommer med reviderade index under hösten kan ramuppräknings för pris- och löneökningar komma att ändras under höstens budgetarbete.

Procent	2018	2019	2020	2021	2022
Arbetskraftskostnader*	3,2	3,0	3,7	3,3	3,3
Övrig förbrukning	2,1	2,3	2,6	2,6	2,6
Köp av verksamhet	2,74	2,79	3,37	3,09	3,09
Lokaler	1,05	1,15	1,30	1,30	1,30
Övriga interna kostnader	1,05	1,15	1,30	1,30	1,30
Intäkter	2,50	2,50	3,0	3,0	3,0

*Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter och kvalitetsjustering.

De budgetfinansierade verksamheterna har i förutsättningarna fått effektiviseringskrav de kommande åren. För att även de verksamheter som inte är budgetfinansierade ska få ett likande effektiviseringskrav så får priserna för *interna tjänster och varor* inte höjas med mer än 1,15 procent 2019 och 1,30 procent per år 2020 - 2022.

Nämndernas budgetramar har i förekommande fall reducerats för medel av tillfällig karaktär, till exempel medel för tidsbegränsat projekt, som nämnder har fått under tidigare år.

Nedan redovisas *respektive nämnds preliminära budgetramar*:

(mnkr)	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Kommunstyrelsen	-308,8	-322,2	-319,0	-321,4	-334,1
- KS/KF förfogande	-56,3	-77,0	-123,0	-125,0	-125,0
Samhällsbyggnadsnämnden	-158,9	-161,1	-164,2	-166,8	-172,0
-Exploateringsverksamheten	51,0	47,6	47,6	47,6	47,6
Tekniska nämnden	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Miljö och hälsoskyddsnämnden	-17,9	-17,6	-18,1	-18,5	-19,3
Kultur- och fritidsnämnden	-251,2	-265,8	-276,1	-295,9	-305,4
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden	-256,7	-263,7	-270,6	-277,0	-289,9
Utbildningsnämnden	-2 510,0	-2 575,2	-2 657,1	-2 728,8	-2 858,3
Socialnämnden	-615,3	-627,2	-643,2	-656,6	-685,0
Vård- och omsorgsnämnden	-1 109,5	-1 122,1	-1 161,2	-1 200,8	-1 270,0
Revision	-4,4	-4,5	-4,7	-4,8	-5,0
Summa	-5 238,6	-5 389,5	-5 590,2	-5 748,5	-6 016,9

Till varje nämnds budgetram finns en specifikation som redovisas i separat exceldokument, bilaga 3, se exempel nedan.

Socialnämnden Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-613 607	-615 325	-627 206	-643 210	-656 606
Volymförändringar		-6 998	-6 979	-6 346	-6 672
Löne- och prisuppräknig		-17 583	-22 225	-20 850	-21 705
Särskild lönesatsning 2018					
-socialsekreterare	-1 718				
Effektiviseringsåtgärder		12 700	13 200	13 800	
Summa Justeringar	-1 718	-11 881	-16 004	-13 396	-28 377
Preliminära budgetramar 2019 – 2022	-615 325	-627 206	-643 210	-656 606	-684 983
Nämndens förslag till ytterligare justeringar	Bilaga nr				
Summa föreslagna justeringar		0	0	0	0
Nämndens förslag till budgetramar 2019 - 2022	-615 325	-627 206	-643 210	-656 606	-684 983

Redovisning av förändringar

Nämnderna analyserar den preliminära budgetramen för 2019 men också budgetramarna för 2020 - 2022. Volymökningar utöver tilldelning enligt resursfördelningsmodellen och andra kostnadsökningar ska nämnderna i första hand klara genom omprioriteringar inom budgetramen. Större kostnadsökningar som orsakas av till exempel politiska ambitionsförändringar kan nämnden, efter prövning av omprioritering inom budgetram, föreslå som en ramjustering. Läs mer i avsnittet ” Tjänstemannaberedning av föreslagna ramjusteringar utöver preliminära budgetramar”.

För varje redovisad förändring lämnas en utförlig beskrivning, bilaga 4 eller 6 A/B samt en siffersammanställning, bilaga 3. I siffersammanställningen redovisas förändringarna med del- och helårseffekter i 2018 års prisnivå. Kostnader redovisas med minustecken (-).

Verksamheternas intäkter

I bilaga 3 ska nämnderna bruttoredovisa kostnader och intäkter. För 2017 redovisas utfallet och för åren 2018 - 2022 redovisas fördelning av budget. Intäkterna ska sedan specificeras. För flertalet nämnder har några exempel på intäkter givits, men förvaltningarna ska själva avgöra vilka större intäkter som är viktiga att redovisa.

Specifikation utifrån preliminära budgetramar						
(tkr)	2017 (utfall)	2018 (budget)	2019	2020	2021	2022
		-615 325	-627 206	-643 210	-656 606	-684 983
Kostnader						
Intäkter						
Netto		0	0	0	0	0
Specifikation intäkter*						
(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022	
	0	0	0	0	0	0
xxx						
xxx						
xxx						
xxx						
Övriga intäkter						
Netto	0	0	0	0	0	0

Statliga bidrag

Nämnder som har verksamheter som riktar sig till personer som är flykting, asylsökande, tillståndssökande med mera ska undersöka möjligheten att söka statliga bidrag från Migrationsverket och Skolverket som täcker kostnaderna, innan medel äskas i budgeten.

En ny ersättningsförordning trädde i kraft den 1 juli 2017 för återsökning av kostnader för ensamkommande barn.

Nedan finns tre länkar till Migrationsverket och Skolverket där de redovisar vilka bidrag som går att söka;

<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning.html>

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/grundskole-och-gymnasieutbildning/vissa-barn-och-ungdomar-1.87573>

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/grundskole-och-gymnasieutbildning/papperslosa-barn-1.203490>

Investeringar

Definition av investering/ anläggningstillgång

För att en investering/ anläggningstillgång ska tas upp i investeringsplanen ska följande kriterier vara uppfyllda:

- tillgången ska vara avsedd för stadigvarande bruk
- tillgången ska ha en nyttjandeperiod på minst tre år
- tillgången ska inte vara av ringa värde, d.v.s. ha ett varaktigt väsentlighetsvärde. I Botkyrka kommun är beloppsgränsen för närvarande satt till ett (1) basbelopp.

Som anläggningstillgång räknas inventarier, maskiner, byggnader, VA, gator/parker, programvaror med mera.

Ytterligare definitioner avseende anläggningstillgångar respektive driftkostnader finns i dokumentet ”Anvisningar för redovisning av materiella och immateriella anläggningstillgångar (investeringar)” som redovisas i bilaga 9.

Investeringsprojekt

Alla investeringar budgeteras med en totalbudget. Undantagna är de årligen återkommande investeringsanslagen. Uppföljning av ett projekt sker mot totalbudgeten under hela perioden som investeringen pågår. Årligen återkommande investeringar ska normalt alltid avslutas i samband med nämndernas årsredovisningar och kommer att ombudgeteras endast om det föreligger särskilda skäl.

Nämnderna ska redovisa specifika projekt i stället för ”samlingsprojekt”. Kommunfullmäktige kommer för varje specifikt projekt fastställa en totalbudget. Nämnden ska i sitt investeringsförslag för varje projekt redovisa både totalbudget och fördela totalbudgeten på ett eller flera år. Syftet är att skapa underlag för årliga bedömningar av de likviditetsmässiga konsekvenserna.

Det kan finnas behov för nämnderna att i begränsad omfattning samla vissa investeringar i ”samlingsprojekt” till exempel mindre inventarieinköp, mindre lokalanpassningsåtgärder som vid budgettillfället inte går att specificera. Fördelning av ”samlingsprojekt” till olika specifika ändamål ska beslutas av nämnden.

Lokalförsörjningsprocessen

Löpande under året träffar tekniska förvaltningen de beställande verksamhetsförvaltningarna för att kartlägga deras lokalbehov. Arbetet i lokalförsörjningsprocessen ger input till investeringsplanen.

Investeringsplan fram till 2022 samt 10-årsplan

Respektive nämnd ska till kommunstyrelsen lämna förslag till en investeringsplan. Planen ska innehålla samtliga investeringsprojekt, dels beslutade och pågående investeringsprojekt fram till 2018 dels nya planerade investeringar för perioden 2019 - 2022, bilaga 5A. Investeringsplanen kommer framöver att vara på 10 års sikt och redan nu finns möjlighet att lägga in projekt fram till 2029.

Redovisning av investeringsplanen är uppdelad dels på ”Beslutade och pågående projekt” samt ”Nya projekt”. Ytterligare indelning ska vara bygginvesteringar och övriga investeringar. Pågående bygginvesteringar ska redovisas i tekniska nämndens investeringsplan. Förslag till nya bygginvesteringar redovisas i den beställande verksamhetsnämndens investeringsplan. Tekniska förvaltningen kommer att leverera investeringsplaner för nya bygginvesteringar till de beställande verksamhetsförvaltningarna som sedan redovisar dessa i respektive verksamhetsnämnd. Underlaget som tekniska förvaltningen får från verksamhetsförvaltningarna (bilaga 8) utgör underlag till investeringsplanen som tekniska förvaltningen tar fram.

För samtliga byggprojekt som är i ett tidigt planeringsskede, dvs enbart en grov kostnadsuppskattning finns, ska markeras med ett kryss i kolumnen för ”Tidigt skede” i investeringsplanen.

För pågående och beslutade projekt fram till 2018 samt projekt från 2019 och framåt ska alltid en ny bedömning göras av upptagna totalbudgetar och om investeringsprojektet ligger tidsmässigt rätt. Om prognoserna överstiger budget ska nämnderna föreslå tilläggsbudget för hittills beslutade och pågående projekt.

Botkyrka kommun kommer de närmaste åren att ha höga investeringsnivåer. Om en nämnd föreslår nya projekt under åren 2019 - 2022 så måste man pröva om något annat projekt kan skjutas fram eller helt tas bort.

Samtliga projekt ska vara bruttoredovisade, det vill säga en rad med investeringsutgifter och en rad med eventuella investeringsinkomster. Totalbudgeten ska fördelas på ett år eller på flera år utifrån bedömd investeringsperiod. Investeringsutgifter redovisas med minustecken (-).

Samtliga pågående och beslutade investeringar fram till 2018 finns med i bilaga 5A, där utfall tom dec 2017 är uppdaterat. Justeringar behöver göras för fördelningen mellan åren och i de fall tilläggsbudget behövs. Likviditetsbedömningen för samtliga projekt ska vara gjord utifrån vad som är praktiskt genomförbart. Bilaga 5B innehåller samtliga pågående och beslutade investeringar fram till 2018, men där är inte utfallet uppdaterat utan det är underlaget som beslutades i fullmäktige. Nya bygginvesteringar till 2018 års budget med ett budgetbelopp under 2018 ligger under tekniska nämnden i bilaga 5A och 5B. Justeringar om det ska vara tekniska nämnden eller respektive verksamhetsnämnd som tar upp dessa investeringar kan komma att behöva ske.

Internränta

I nuläge använder kommunen en internränta på 3 procent. Internränta under byggtiden tas bort och ska således inte belasta byggprojekten under byggtiden framöver.

Avskrivningar

I underlagen till föreslagna investeringar ska avskrivningstiden bedömas. Det är nyttjandeperioden som ska utgöra grund för avskrivningstidens längd. För investeringar i byggnader, gator, parker och VA med mera ska komponentavskrivning tillämpas det vill säga olika avskrivningstider ska användas för en anläggningstillgångs olika delar, se bilaga 9 ”Anvisningar för redovisning av materiella och immateriella anläggningstillgångar”, avsnitt 6.2 Komponentavskrivning.

Slutredovisningar

Alla investeringsprojekt som uppgår till eller överstiger 100 basbelopp, vilket motsvarar 4,4 miljoner kronor, ska nämnderna slutredovisa till kommunfullmäktige. Övriga projekt som understiger beloppsgränsen ska enbart slutredovisas i respektive nämnd. Nämnderna ska i årsredovisningen redovisa en sammanställning på alla investeringsprojekt som under året har slutredovisats till kommunfullmäktige respektive till nämnden.

Tidplan för arbetet med investeringsplanen

Utkast på investeringsplan som beslutats till budget 2018 utgör underlag. Översyn av likviditetsmässig fördelning på redan beslutade projekt ska ske löpande fram till den 1 juni. Senast den 1 juni ska ett utkast på investeringsplan fram till 2022 (där möjligt en 10-årsplan) levereras till investeringscontroller. Detta är enbart ett arbetsmaterial för att få en övergripande bild över investeringsbehovet på total nivå för kommunen. Därefter kommer en analys göras på övergripande nivå och eventuellt justeringar för att till den 29 juni ha ett utkast på investeringsplan som utgör underlag till budget som tas upp i respektive verksamhetsnämnd.

Underlag till investeringsprojekt ska levereras i samband med beslut i nämnd. För bygginvesteringar behöver tekniska förvaltningen underlag för att kunna ta fram en kostnadsbedömning av investeringsprojekt som i sin tur är underlag för beräkning av internhyra. Detta ska ske löpande. Tekniska förvaltningen behöver ha följande information för att kunna beräkna hyra (se bilaga 8):

- Typ av verksamhet
- Byggnadsyta
- Markyta (om möjligt)
- Antal personer/elever
- Läge (om möjligt)
- Önskemål färdigställt

Aktivitet	Klart
Underlag från verksamheternas förvaltningar lämnas snarast/löpande till tekniska förvaltningen	Senast 4 maj
Underlag till investeringsprojekt ifyllt av tekniska förvaltningen överlämnas till berörd verksamhetsförvaltning	1 juni
Underlag till investeringsprojekt (komplett underlag) – nämndbehandlat underlag till Annette Ödalen	5 september*
Första utkast av investeringsplan bygginvesteringar – arbetsmaterial. Levereras från tekniska förvaltning till berörd verksamhetsförvaltning samt investeringscontroller	1 juni
Första utkast av investeringsplan övriga investeringar – arbetsmaterial. Levereras från respektive verksamhetsförvaltning till investeringscontroller	1 juni
Analys och justeringar av investeringsplan på övergripande nivå ger en uppdaterad investeringsbudget och underlag till verksamhetsnämnderna	29 juni
Investeringsplan – nämndbehandlat underlag till Annette Ödalen	5 september*

*När underlaget behöver vara klart beror på när respektive nämnd tar upp mål och budget

Dokument att beakta i nämndernas arbete med yttrandet till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022

Nämnderna ska i arbetet med yttrandet till mål och budget beakta de styrdokument som redovisas under respektive målområde i kommunfullmäktiges måldokument.

Redovisning av uppdrag

I "Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022" har kommunfullmäktige gett uppdrag till en eller flera nämnder. Om inget annat anges i uppdraget så ska en skriftlig redovisning lämnas till kommunstyrelsen senast den 5 september 2018. Nämnderna lämnar dessa redovisningar i separata handlingar samtidigt som yttrandet till Mål och budget.

Diarieföring av dokument

Förvaltningarna ska diarieföra samtliga dokument som avser nämndens yttrande till mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022. Även målsäkringsdokumentet ska diarieföras. Det är endast "bilaga 7 Kostnadsbedömning byggprojekt" som ska hanteras som arbetsmaterial och inte diarieföras.

Avslutning

Vid funderingar angående arbetet med mål och budget kan ni kontakta Annette Ödalen (tele nr 070-182 31 89), Johan Dykhoff (tele nr 076-115 01 41), Monica Blommark (tele nr 076-115 01 40) och Linda Claesson (tele nr 072-561 38 20) på kommunledningsförvaltningen.

Som nämndes inledningsvis ska nämndernas yttranden till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022 vara inne hos kommunledningsförvaltningen **senast den 5 september 2018**. Samtliga dokument skickas digitalt i word- och excellformat till Annette Ödalen.

Då nämnderna kommer att skicka många dokument digitalt till kommunledningsförvaltningen är det viktigt att alla dokument får ett dokumentnamn som börjar med nämndens förkortning, till exempel; UNbilaga4:3 Förskola XXX

Förkortningar:

- KS= Kommunstyrelsen
- SBN= Samhällsbyggnadsnämnden
- TN= Tekniska nämnden
- KFN= Kultur- och fritidsnämnden
- AVN= Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden
- UN= Utbildningsnämnden
- SN= Socialnämnden
- VON= Vård- och omsorgsnämnden

Johan Westin
ekonomichef

2018-04-23

Referens
Karl-Henrik Lindström

Mottagare
Utbildningsnämnden

Information om Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022 (UF/2018:X)

Förslag till beslut

Nämnden har tagit del av Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022.

Sammanfattning

2018-04-26 fattade Kommunfullmäktige beslut om ”Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2022”. Förutsättningarna redovisar kommunens målstyrning, mål samt ekonomiska förutsättningar för perioden 2019-2022. I förutsättningar redovisas även de uppdrag som Kommunfullmäktige givit till några nämnder. Dessa uppdrag ska redovisas skriftligt till kommunstyrelsens budgetberedning den 5 september 2018. Även yttrandet till Mål och budget ska redovisas senast detta datum.

Mikael Caiman Larsson
Förvaltningschef

Karl-Henrik Lindström
Ekonomichef

Bilaga

Bilaga 1 – Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 – 2020

Bilaga 2 - Anvisningar

DET HÄR ÄR BOTKYRKA

Förutsättningar för nämndernas yttrande till Mål och budget 2019 med flerårsplan 2020 - 2022

- Ett hållbart Botkyrka
- Kommunfullmäktiges mål
- Preliminära budgettramar 2019 - 2022
- Uppdrag till nämnderna

Innehållsförteckning	Sidan
Kommunfullmäktiges målstyrning	3
Kommunfullmäktiges mål	5
Ekonomiska förutsättningar 2019-2022	19
Skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämnings 2019 – 2022 för Botkyrka	21
Nämndernas preliminära budgetramar 2019 – 2022	22
- kompensation för pris- och löneökningar	23
- Höja priser för interna kostnader 2019	23
- Volymförändringar	23
- Övriga justeringar som påverkar budgetramarna 2019 – 2022	23
Befolkningsprognos mars 2018	24
Preliminär resultatbudget 2019 – 2022	25
Interna och gemensamma poster 2019 – 2022	25
Finansiella poster 2019 – 2022	26
Investeringsplan (sammandrag)	27
- Investeringsplan 2018 – 2022	27
- Internränta under byggtiden	28
Preliminära budgetramar 2019 – 2022	
- Kommunstyrelsen	29
- KF/KS förfogande	29
- Samhällsbyggnadsnämnden	30
- Exploateringsverksamhet	30
- Tekniska nämnden	31
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden	31
- Kultur- och fritidsnämnden	32
- Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden	33
- Utbildningsnämnden	34
- Socialnämnden	35
- Vård- och omsorgsnämnden	36
- Revision	37
Uppdrag till nämnderna	38

Kommunfullmäktiges målstyrning

Från politisk inriktning till målsatta mått – hur hänger det ihop?

I det här dokumentet, *Mål och budget*, konkretiserar fullmäktige vad nämnderna ska fokusera på under kommande planeringsperiod, dvs. de kommande fyra åren. Det tar sin utgångspunkt i de långsiktiga utmaningarna i dokumentet *Ett hållbart Botkyrka*, antaget av kommunfullmäktige 27 mars 2007.

Mål och budget är indelat i sju *målområden* som vart och ett består av en *politisk inriktning* och ett eller flera *utvecklingsmål* med tillhörande *målsatta mått*. Nedan finns närmare definitioner av vad det innebär.

Sammanfattningsvis ska politisk inriktning, utvecklingsmål och målsatta mått för respektive målområde ses som en helhet som är styrande för de nämnder som berörs av målområdet.

Målstyrningens begrepp och definitioner

Målområde. Målområdena omfattar kommunens sex *medborgarprocesser* samt kommunen som effektiv organisation. Fullmäktiges mål sorteras under målområdena som därmed på ett övergripande plan definierar och beskriver kommunens processer. I nämnderna preciseras sedan målen ytterligare under respektive målområde.

Politisk inriktning. Den politiska inriktningstexten tydliggör ur ett fullmäktigeperspektiv syftet, inriktningen och utmaningarna inom målområdet.

Fullmäktiges utvecklingsmål. Utvecklingsmålen uttrycks som påståenden och visar en viljeinriktning och en prioritering för de kommande åren. De beskriver i måldermer det som fullmäktige vill ska utvecklas, förändras eller förbättras de kommande åren.

Fullmäktiges målsatta mått. Till varje utvecklingsmål finns ett eller flera målsatta mått. De anger en riktning och ska så långt som möjligt uttrycka en eftersträvd nivå för den kommande fyraårsperioden. Där de målsatta måtten uttrycker att något ska öka eller minska, så är det i relation till det föregående året, om inte något annat anges.

Fullmäktiges utvecklingsmål och de målsatta måtten uttrycker tillsammans den effekt fullmäktige eftersträvar genom att beskriva ett önskat resultat eller tillstånd vid en viss framtida tidpunkt.

Nämndernas mål. De utvecklingsmål som kommunfullmäktige tilldelat nämnden gäller också som nämndens mål. Nämnden kan bryta ner fullmäktiges utvecklingsmål i flera mål, om det behövs för att tydliggöra nämndens bidrag till fullmäktiges utvecklingsmål.

Nämnden kan utöver mål som är kopplade till fullmäktiges utvecklingsmål också anta egna mål. Målen ska formuleras som påståenden och visa nämndens viljeinriktning. De beskriver i måltermer det nämnden vill utveckla, förändra eller förbättra inom sitt verksamhetsområde.

Nämndernas målsatta mått. Nämnderna ska koppla ett eller flera målsatta mått till sina mål. Måtten ska ange en riktning och så långt möjligt uttrycka en nivå för den kommande fyraårsperioden. För de av kommunfullmäktiges utvecklingsmål som de är berörda av, ska respektive nämnd anta kommunfullmäktiges målsatta mått som sina egna, eller där så är relevant, utifrån dem formulera målsatta mått som är anpassade till nämndens uppdrag.

Nämndens mål och de målsatta måtten uttrycker tillsammans den effekt nämnden eftersträvar genom att beskriva ett önskat resultat eller tillstånd vid en viss framtida tidpunkt.

Uppföljning av nämndernas mål och mått

De av nämndens mål och målsatta mått som är kopplade till kommunfullmäktiges utvecklingsmål kommer att följas upp i delårsrapporter och i årsredovisningen. Redovisning sker till nämnd och till kommunfullmäktige.

Nämndens egna mål och målsatta mått följs upp vid de tillfällen nämnden beslutar, men det bör minst ske i delårsrapporter och i årsredovisningen. Uppföljningen av nämndens egna mål och mått stannar på nämndnivå.

Att synliggöra olika grupper i texter, mål och mått

Botkyrkaborna har lika rättigheter, men skiftande villkor och behov som kommunen ska svara upp emot. Vi har skilda kön och könsidentiteter. Vi har olika bakgrund när det gäller ekonomi, utbildning och erfarenheter. Vi kommer från olika länder och kulturer och vi har olika religioner – eller ingen alls. Vi har olika förutsättningar bland annat utifrån ålder och funktionsvariation. Kommunen ska med utgångspunkt från varje persons mänskliga rättigheter och gällande lagstiftning svara upp mot dessa skilda villkor och behov.

Ett första steg är att synliggöra hur det faktiskt ser ut genom uppföljning och analyser. Det är lättare att göra för vissa variabler än för andra. För kön¹ och ålder är det oftast enkelt, liksom för stadsdel. Andra variabler saknar vi ofta möjlighet att systematiskt följa över tid.

De flesta människor identifierar sig med sitt biologiska kön, men inte alla. Det innebär en så kallad binär syn på kön – med en uppdelning i flickor och pojkar, kvinnor och män. Det kan vara problematiskt, bland annat för personer som inte identifierar sig enligt den binära könsuppdelningen kvinna/man.

I Botkyrka har vi samtidigt ett behov av redskap för att på ett systematiskt sätt arbeta för att undanröja ojämställdheten mellan män och kvinnor i samhället och våra verksamheter. Därför väljer vi att övergripande tydliggöra att våra ambitioner i kommunens verksamheter ska uppnås för flickor, pojkar, kvinnor och män och följer genomgående upp våra resultat uppdelat på

---

¹ Med kön avses juridiskt kön, det vill säga det kön som är registrerat i folkbokföringen.

juridiskt kön och stadsdel. Där det finns underlag för att analysera resultatet också utifrån andra relevanta variabler, så ska det göras.

Kommunfullmäktiges mål

Inledning - det nya Botkyrka

Botkyrka utvecklas snabbt och det skapar nya möjligheter för framtiden. Kommunen som organisation ska ta fasta på dessa möjligheter och skapa bättre förutsättningar för alla individers utveckling och för utvecklingen av ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle.

Som rödgrön kommunledning har vi som mål att skapa ett jämlikare samhälle, ett samhälle där allas potential tas till vara. Vi vill skapa fler livschanser för Botkyrkaborna. Ett jämlikare samhälle skapar fler möjligheter och frigör mer samhällelig utvecklingskraft. Ett jämlikare samhälle är på både kort och lång sikt socialt, miljömässigt och ekonomiskt effektivare. Men för att kunna skapa ett jämlikare samhälle måste vi också våga se dagens ojämlikhet och diskriminerande strukturer och vi måste kunna fördela våra gemensamma resurser efter behov.

Botkyrka ska vara en levande stad där alla är med och bygger sitt samhälle, en stad där invånare, föreningar, företag och kommunen tillsammans skapar sin hembygd.

När det nya Botkyrka växer fram ska kommunen vara organiserad så att Botkyrkabornas möjligheter till utveckling sätts främst. Därför utformar vi nu den politiska styrningen utifrån de verksamhetsprocesser som syftar till att möta Botkyrkabornas behov och skapa förutsättningar för allas deltagande, snarare än utifrån traditionell förvaltningsstruktur. Vi ska vara möjliggörare och det är vi först när organisatoriska stuprör inte står i vägen för Botkyrkabornas behov.

MÅLOMRÅDE 1

Medborgarprocess:

Möjliggöra Botkyrkabornas medskapande av samhället

Politisk inriktning

Kommunen är Botkyrkabornas verktyg för att ta ett gemensamt ansvar för gemensamma angelägenheter i lokalsamhället. Därför är demokratin grunden för all kommunal verksamhet. Engagerade, informerade och aktiva kommuninvånare, med lika rättigheter och möjligheter att bidra till samhällsbygget, är en förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling. Men skillnaderna i inflytande och levnadsvillkor är stora och diskriminering inskränker människors rättigheter. Det begränsar demokratin. Därför är det ett centralt kommunalt uppdrag att verka för jämlikhet, jämställdhet mellan kvinnor och män och lika rättigheter och möjligheter för alla.

Den representativa demokratin lägger ytterst den politiska makten i folkets händer. Genom politiskt engagemang och deltagande i valen tar Botkyrkaborna ansvar för sitt samhälle och för demokratin. Därför är ett högt valdeltagande dels ett värde i sig självt, dels ett mått på förtroendet för kommunen och demokratin förankring. Men den representativa demokratin kräver också god insyn i de politiska processerna och många olika arenor för dialog och påverkan på samhällsutvecklingen. Kommunen ska bidra till att alla Botkyrkabor får verkliga möjligheter att

vara medskapare av sitt samhälle. Botkyrkabornas möte med de kommunala verksamheterna har också stor betydelse för deras upplevelse av delaktighet och vilja att vara medskapare av sitt lokalsamhälle. Kultur, föreningsliv, folkbildning och ett offentligt samtal i nya och gamla media håller demokratin levande och bygger människors förtroende för varandra.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 1:1

Botkyrkaborna är mer delaktiga i den lokala demokratin

Målsatta mått (procent)	Utfall 2014	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2022
Botkyrkabornas deltagande i valet till kommunfullmäktige 2022 ökar mer än riksgenomsnittet. (Källa: Valmyndigheten)	70,9	73		75
Det genomsnittliga valdeltagandet i de tio valdistrikt med lägst valdeltagande vid valet 2018 ökar i valet 2022. (Källa: Valmyndigheten)	50,7	53		55
Valdeltagandet i gruppen endast röstberättigade till kommun- och landstingsval ökar i valet 2022. (Källa: Valmyndigheten)	28	Ökar		Ökar
Botkyrkabornas deltagande i valet till Europaparlamentet 2019 ökar mer än riksgenomsnittet. (Källa: Valmyndigheten)	44,8		Ökar	

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 1:2

Botkyrkaborna upplever att de kan påverka kommunala frågor som intresserar dem

Målsatta mått (procent)	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Andelen Botkyrkabor som upplever att det är lätt att ta del av kommunens information ökar (Källa: Medborgarundersökningen)	42	47	49	51	53	55
Andelen Botkyrkabor som får återkoppling på sin kontakt inom två arbetsdagar ökar till över 85 procent år 2022 (Källa: Medborgarundersökningen)	63	50	70	75	80	85
Andelen Botkyrkabor som är nöjda med kommunens anställda ökar till över 85 procent år 2022. (Källa: Medborgarundersökningen)	54	65	70	75	80	85
Andelen Botkyrkabor som upplever att de kan vara med och påverka i kommunala frågor som intresserar dem. (Källa: Medborgarundersökningen)	34	38	40	43	46	50

Berörda nämnder:

Utvecklingsmål 1:1 Kommunstyrelsen, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Utvecklingsmål 1:2 Samtliga nämnder.

Vägledande styrdokument:

Kontaktlöfte/kontaktpolicy

Kommunikationspolicy

Strategi för demokrati och delaktighet

Strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka

Strategi för kreativa Botkyrka

MÅLOMRÅDE 2:

Medborgarprocess:

Möjliggöra Botkyrkabornas livslånga lärande

Politisk inriktning

Vårt kunskapsintensiva, komplexa och globala samhälle ställer höga krav på ständig anpassning och flexibilitet. Ett livslångt lärande, så väl informellt som formellt, är en nyckel för att rusta Botkyrkaborna för framtiden. Kunskap är makt. Oavsett var och när resan för det formella lärandet börjar ska alla oavsett kön och bakgrund kunna uppnå den kunskap och kompetens som krävs för egenmakt i livets alla skeenden. Möjligheten till utbildning och bildning har en avgörande betydelse. Här spelar folkbildningen en viktig roll bland annat genom bibliotek, studieförbund och folkhögskolor.

Kommunen har ett tydligt kompensatoriskt uppdrag för att jämna ut livschanser. Botkyrka ska vara en skolkommun som genom högkvalitativ utbildning stärker Botkyrkabornas egenmakt. Kommunen har också ett tydligt uppsökande och uppföljande uppdrag. Vi ska erbjuda alla barn och elever i alla åldrar de bästa förutsättningarna för goda kunskapsresultat.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 2:1

Botkyrkaborna har tillgång till likvärdig och kompensatorisk utbildning med hög kvalitet som leder till goda kunskapsresultat och rustar dem för framtiden

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Det genomsnittliga meritvärdet i åk 9 i Botkyrkas skolor ska öka i alla stadsdelar. (Källa: Utbildningsförvaltningen)	217,8	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Andelen (%) Botkyrkabor med behörighet till gymnasieskolan efter avslutad grundskola ska öka i alla stadsdelar. (20 - 64 år) (Källa: SCB)	Måste beställas	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Andelen (%) elever på SFI som klarat högsta kurs på sin studieväg inom två år ska öka. (Källa: Kolada/Skolverket)	(36 % 2016)	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 2:2

Botkyrkaborna har goda förutsättningar för livslångt lärande som stärker egenmakten och skapar jämlika livschanser.

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Andelen (%) vuxna Botkyrkabor som har högst förgymnasial utbildning alt. folk-/grundskola ska minska. (20 - 64 år) (Källa: SCB)	(25,1 2016)	Minskar	Minskar	Minskar	Minskar	Minskar
Den genomsnittliga utbildningsnivån ska öka i alla stadsdelar. (Andel (%) med eftergymnasial utbildning, 20 - 64 år) (Källa: SCB)	32,0 (2016)	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar

Berörda nämnder:

Utvecklingsmål 2:1 Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Utvecklingsmål 2:2 Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Vägledande styrdokument:

Arbetsmarknadspolitiken i Botkyrka
Strategi och riktlinjer för flyktingmottagande i Botkyrka kommun
Strategi för demokrati och delaktighet
Strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka
Strategi för kreativa Botkyrka

MÅLOMRÅDE 3

Medborgarprocess:

Möjliggöra arbete och företagande för Botkyrkaborna

Politisk inriktning

I Botkyrka är vi framgångsrika. Arbete och egen inkomst är en förutsättning för egenmakt och genom att fler kvinnor och män får arbete skapar vi ett mer jämställt och jämlikt samhälle. Utgångspunkten är att alla som kan ska jobba och därigenom både kunna förverkliga sina egna drömmar och bidra till välfärden. Botkyrka kommun ska ta vara på kraften hos de många individer, företag, projekt och samarbeten som finns på platsen. Våra verktyg är näringslivsutveckling, utbildning och arbetsmarknadsinsatser. Ett bra exempel är sommarjobbsgarantin, där alla ungdomar får en första rad på sitt CV.

Att rusta Botkyrkabor som står utanför arbetsmarknaden och saknar relevant utbildning och erfarenhet är centralt. För att lyckas behöver vi söka upp dem som är i behov av stöd. Botkyrkaborna ska ha tillgång till effektiva och individanpassade insatser. Vi ska bidra till en arbetsmarknad där individens kunskap, kompetens och förutsättningar tas tillvara. Här har kommunen som arbetsgivare också en viktig roll att spela.

Vi behöver också arbeta för att skapa fler arbetstillfällen i Botkyrka, genom att stärka och stötta näringslivet för etablering, start och utveckling i kommunen. Till Botkyrka söker sig framgångsrika företag för att de vet att här kan man växa och vara med och bygga ett starkt samhälle. Södra porten blir en nod för Botkyrka och hela Stockholmsregionen för företagande och nya arbetstillfällen.

Näringslivet är avgörande för att skapa arbetstillfällen men tillför också i samhällsbygget. Näringslivet är med och skapar ett levande samhälle och en levande stad, samtidigt som det kan och ska ta ett stort socialt ansvar. I samarbete mellan kommun och näringsliv skapar vi mervärden för både företagen, Botkyrkaborna och samhällsutvecklingen.

Botkyrka kommun ska vara i framkant med smarta lösningar och spännande samarbeten. Det är i samverkan mellan kommun, näringsliv, stat och civilsamhälle som vi är som effektivast. Ungdomsgarantin är ett bra exempel på hur vi både stärker individen, företag och Botkyrka som plats.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 3:1

Botkyrkaborna kan försörja sig på eget arbete eller företagande

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Andelen (%) Botkyrkaungdomar som har jobb eller studerar på eftergymnasial utbildning tre år efter gymnasiet ska vara på samma nivå som länet. (Källa: SCB)	Måste beställas	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Efter upp till fyra år ska minst 60 % av de nyanlända Botkyrkaborna vara förvärvsarbete eller studerande ² . (Källa: SCB)	Måste beställas	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Botkyrkabornas medianinkomst (tkr) för de som förvärvsarbetar ska öka. (20 - 64 år) (Källa: SCB)	268,3 (2016)	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 3:2

Botkyrka präglas av entreprenörskap, växande företag och ett rikt näringsliv

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Antalet aktiva ³ företag i Botkyrka ska öka minst i samma takt som befolkningen. (Källa: Upplysningscentralen)	3227 (2016)	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Andelen (%) sysselsatta Botkyrkabor ökar till 2022. (20 - 64 år) (Källa: SCB)	73,4 (2016)	Ökar	Ökar	Ökar	75	76
Antalet arbetstillfällen/capita (ålder 20 - 64 år) ökar i Botkyrka. (Källa: SCB)	0,472 (2016)	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Antal organisationer som har anslutit sig till den lokala överenskommelsen mellan Botkyrka kommun och idéburna organisationer ökar. (Källa: Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen)	7	15	30	40	50	60

Berörda nämnder och bolag:

Utvecklingsmål 3:1: Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Botkyrkabyggen, Upplev Botkyrka AB, Tillväxt Botkyrka AB (samtliga nämnder i egenskap av arbetsgivare).

² Uppföljningen av studerande kräver specialbeställd statistik från SCB. Det innebär att vi inte har något utgångsläge ännu och därmed inte heller kan sätta målnivåer nu.

³ Med aktiva företag avses här företag med en årlig omsättning om minst 100 000 kronor.

Vägledande styrdokument:

Arbetsmarknadspolitiken i Botkyrka
Näringsplan
Arbetsgivarstrategin
Strategi för kreativa Botkyrka
Strategi och riktlinjer för flyktingmottagande i Botkyrka
Strategi för demokrati och delaktighet
Strategi för ett jämlikt Botkyrka

MÅLOMRÅDE 4

Medborgarprocess

Möta Botkyrkabornas behov av stöd för att leva ett självständigt liv

Politisk inriktning

Alla flickor och pojkar, kvinnor och män i Botkyrka ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv med en känsla av sammanhang. Oavsett bakgrund, social situation och funktionsvariationer ska alla kunna leva ett tryggt och meningsfullt liv. Barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Det ska vara tryggt att åldras i Botkyrka. Vi ska uppmärksamma närståendes viktiga roll och behov.

Rådgivning, stöd, förebyggande och hälsofrämjande insatser ska bygga på att individer och grupper frigör och utvecklar egna styrkor och förmågor. Om de egna krafterna inte räcker till ska Botkyrkaborna känna sig trygga och veta att det finns ett skyddsnet som ger den hjälp man behöver.

Vi ska utforma service och insatser med respekt för de enskildas självbestämmanderätt och integritet. Hög tillgänglighet och tekniska lösningar i vardagen ska bidra till möjligheten att leva ett självständigt liv. Kommunen ska fördela resurserna solidariskt utifrån behoven och organisera verksamheten så att alla får högsta möjliga kvalitet. De enskilda ska få ett anpassat och sammanhållet stöd, byggt på god samverkan med andra kommuner, landstinget, statliga myndigheter och andra aktörer. Vård, omsorg och sociala insatser syftar till att ge var och en som behöver det, stöd för att leva ett självständigt liv.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 4:1

Botkyrkabor med behov av stöd har trygga, meningsfulla och självständiga liv

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Antalet Botkyrkabor som lever i hemlöshet minskar jämfört med föregående år. (Källa: Hemlöshetkartläggning och Procapita)	192	Minskar	Minskar	Minskar	Minskar	Minskar
Andelen (%) brukare som är nöjda med hemtjänsten ökar. (Källa: Socialstyrelsen)	75	78	80	82	85	87
Den uppmätta tillgängligheten till de lokaler där kommunen bedriver verksamhet ökar. (Källa: Tekniska förvaltningen)	-	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar

Berörda nämnder:

Utvecklingsmål 4:1 Vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, samhällsbyggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden.

Vägledande styrdokument:

Strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka

MÅLOMRÅDE 5:

Medborgarprocess

Möta Botkyrkabornas behov av gemenskap, rörelse och ett rikt kulturliv

Politisk inriktning

Botkyrka ska vara en interkulturell kommun där människor möts och tillsammans bygger demokrati och skapar förebilder i samhället. I Botkyrka ska det därför finnas ett rikt förenings-, idrotts- och kulturliv som är tillgängligt för flickor och pojkar, kvinnor och män i alla våra stadsdelar. Kommunens resurser ska bidra till jämlika förutsättningar för alla. Botkyrka ska genomsyras av idrott, kultur och kreativitet. Alla ska, oavsett identitet, bakgrund och andra förutsättningar, kunna hitta ett sammanhang för en meningsfull fritid under hela livet.

Kommunen ska erbjuda en mängd olika mötesplatser och aktiviteter som kan inspirera invånare och aktörer att verka i Botkyrka. Vi tar tillvara den kreativitet och de krafter som finns hos

individer, föreningar och andra lokala aktörer, inte minst för att underlätta ett rikt liv utanför arbete och studier. Botkyrka ska också vara en plats full av upplevelser som lockar besökare till kommunen.

Kommunen ska bidra till att Botkyrkaborna mår bra. Genom kultur- och fritidsverksamheter skapar vi möten mellan människor som annars aldrig skulle träffats och upplevelser som annars inte skulle ha funnits. Tillsammans skapar samarbetspartners, lokala aktörer och medarbetare med olika bakgrunder och erfarenheter förutsättningar för ett starkt och sammanhållet Botkyrka.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 5:1

Botkyrkaborna har mer jämlikt och ökande deltagande i aktiviteter och sammanhang som bidrar till hälsa, en meningsfull fritid och ett aktivt socialt liv.

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Andelen (%) Botkyrkabor som är nöjda med de öppna mötesplatserna i kommunen (såsom bibliotek, föreningslokaler, fritidsgårdar, konsthall och besöksmål) ökar (Källa: Medborgarundersökningen)	61	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Andelen (%) Botkyrkabor som upplever att Botkyrka är en plats där det är lätt att genomföra nya idéer och initiativ ökar. (Källa: Medborgarundersökningen)	33	Ökar	Ökar	Ökar	45	47
Andelen (%) Botkyrkabor som är nöjda med möjligheten att ta del av kulturaktiviteter ökar. (Källa: Medborgarundersökningen)	Omför- mulerad fråga 2017	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Andelen (%) Botkyrkabor som är nöjda med tillgången till kulturevenemang ökar (Källa: Medborgarundersökningen)	51	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar
Andelen (%) Botkyrkabor som är nöjda med möjligheterna till motion och fysiska aktiviteter ökar. (Källa: Medborgarundersökningen)	76	Ökar	Ökar	Ökar	78	79
Andelen (%) Botkyrkabor som upplever en god självskattad hälsa ska jämfört med föregående år öka i alla stadsdelar, främst i de med sämst upplevd hälsa. ⁴ (Källa: Landstingets hälsoenkät)	0,74 (60 %/81 %) (2014)	Ökar	Ökar	Ökar	0,76	0,77
Flickors andel (%) av idrottsföreningarnas totala deltagartillfällen ökar till 45 % år 2022. (Källa: kultur och fritidsförvaltningen)	37	Ökar	Ökar	Ökar	40	45

⁴ Måttet bygger på en kvot mellan de två stadsdelar som har högst respektive lägst värde. Vid full "jämlikhet i självskattad hälsa" är värdet 1,0.

Berörda nämnder och bolag:

Utvecklingsmål 5:1: Kultur- och fritidsnämnden, vård- och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, Upplev Botkyrka AB, Hågelbyparken AB, Mångkulturellt centrum

Vägledande dokument:

Idrottspolitiska programmet (under arbete)
Programmen för stadsutveckling
Översiktsplanen
Strategi för kreativa Botkyrka
Strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka
Biblioteksprogram för Botkyrka program

MÅLOMRÅDE 6

Medborgarprocess:

Skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna

Politisk inriktning

Den nya Botkyrkastaden växer fram. Botkyrka är som en del av Storstockholm i snabb utveckling – miljonprogrammets stadsdelar förnyas och många nya bostäder byggs. Den nya Botkyrkastaden är den moderna, gröna staden där flickor och pojkar, kvinnor och män oavsett bakgrund möts och känner sig hemma, kulturen tar plats och naturen är tillgänglig.

Våra stadsdelar ska präglas av mångfald, varierad bebyggelse och blandade funktioner – här ryms bostäder, samhällsservice, kulturliv, näringsliv och många Botkyrkabor. Vi tror att blandning ger liv och rörelse och skapar möten, som bygger tillit och sammanhållning i och mellan våra stadsdelar. Vi vill skapa mer kreativa och trivsamma utemiljöer med konst och kvalitet i våra offentliga rum.

Vi vill se mer jämlika stadsdelar i ett jämlikt Botkyrka som är tillgängliga för alla. Utemiljön där många bor ska ha extra hög kvalitet och i alla stadsdelar bygger vi för livets olika skeden, med ett varierat bostadsbestånd med blandade upplåtelseformer.

Vi ska skydda, vårda och tillgängliggöra våra naturområden. Vi ska ha smart stadsplanering, bland annat genom att förtäta i kollektivtrafiknära områden, tillgängliggöra tätortsnära natur och vara rädd om jordbruksmarken. Vi ska också nyttja och värna ekosystemtjänster bättre, så att vi fortsatt har rent vatten och frisk luft.

I Botkyrka ska det vara lätt att leva klimatsmart. Vi vill både minska Botkyrkas klimatpåverkan och ha bra beredskap för de klimatförändringar som kommer. Därför ska vi bygga klimatsmarta

bostäder i klimatsmarta lägen. Botkyrkaborna ska ha nära till kollektivtrafik och goda möjligheter att färdas till fots och på cykel.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 6:1

Mer kreativa stadsmiljöer och mer tillgänglig natur ökar tryggheten och hemkänslan hos Botkyrkaborna

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Andelen (%) Botkyrkabor som upplever att det är tryggt att bo och leva i sin kommundel ska öka (Källa: Medborgarundersökningen)	51	53	56	60	65	66
Andelen (%) Botkyrkabor som kan rekommendera en vän att flytta till sitt bostadsområde ska öka. (Källa: Medborgarundersökningen)	54	Ökar	Ökar	Ökar	65	66

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 6:2

Fler och mer varierade bostäder för ökad jämlikhet inom och mellan våra stadsdelar

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Från 2016 till utgången av 2020 ska antalet färdigställda nya bostäder vara minst 4000. (Källa: SCB)	414*	-	-	+4 000	-	-
Andelen (%) av den minst förekommande upplåtelseformen ska öka i varje stadsdel. (Källa: SCB)	10 ⁵ (2016)	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar

*medelvärde av 2014 - 2016

Berörda nämnder och bolag:

Utvecklingsmål 6:1 Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, vård- och omsorgsnämnden, kommunstyrelsen, Upplev Botkyrka AB, Hågelbyparken AB, Botkyrkabyggen AB.

Utvecklingsmål 6:2 Kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, Botkyrkabyggen AB

⁵ I tabellen redovisas andelen av nyproduktion som är den minst förekommande per stadsdel.

Vägledande styrdokument:

Översiktsplanen (och de tematiska fördjupningar som öp hänvisar till)
Stadsdelsvisa strukturplaner och liknande
Stadsdelsvisa utvecklingsprogram
Klimatstrategi för Botkyrka
Program för fossilbränslefrött Botkyrka 2030
Strategi och riktlinjer för Ett jämlikt Botkyrka
Strategi för kreativa Botkyrka
Bostadsförsörjningsprogram

MÅLOMRÅDE 7

Effektiv organisation

Politisk inriktning

Botkyrkaborna har rätt att förvänta sig att den kommunala verksamheten bedrivs effektivt och med medborgarens fokus så att vi på både kort och lång sikt uppnår bästa möjliga kvalitet med hänsyn till dagens och morgondagens resurser. Alla ska få ett vänligt, respektfullt och sakkunnigt bemötande i sina kontakter med kommunens anställda. Ingen ska särbehandlas eller diskrimineras.

Organisation och metoder, grundade på vetenskap och beprövad erfarenhet, ska kontinuerligt kunna anpassas till samhällsutvecklingen och förändrade uppgifter. Vår organisation ska vara lärande och innovativ. Den ska främja samspelet mellan olika verksamheter. Kommunens anställda i allmänhet och cheferna i synnerhet ska spegla befolkningssammansättningen.

Vi ska knyta till oss och behålla kompetent personal. Kommunen ska vara en föredömlig arbetsgivare som erbjuder goda villkor och en bra arbetsmiljö, som tar tillvara de anställdas engagemang, kompetens och kreativitet och som litar på medarbetarnas förmåga att tillsammans förbättra verksamheterna. Det ska finnas goda möjligheter att utvecklas inom den kommunala organisationen. Alla anställda som önskar det ska erbjudas heltidsanställning. Syftet är att tillsvidareanställning på heltid är det normala vid nyanställning och att redan anställda medarbetare uppmuntras att arbeta heltid i högre utsträckning än idag. Heltidsarbete ökar det ekonomiska oberoendet och de positiva effekterna för yrkenas attraktivitet, framtida kompetensförsörjning och jämställdhet.

För att behålla handlingsfriheten och säkra verksamhetens kvalitet och omfattning är det nödvändigt att kommunens ekonomi är stabil, under kontroll och långsiktigt balanserad. Resurser ska fördelas efter behov. Genom framförhållning, tidiga insatser och förebyggande arbete undviker vi framtida kostnadsökningar, motverkar social utsatthet och värnar vår gemensamma miljö. En väl planerad försörjning med ändamålsenliga lokaler är centralt för en effektiv resursanvändning.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 7:1

Botkyrka kommun attraherar, rekryterar, utvecklar och behåller rätt kompetens på rätt plats och i rätt tid för verksamhetens behov

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Personalomsättning (antal nyanställda/ avslutade under året i % av antalet anställda) ska minska. (Källa: Beslutsstöd qlik)	19/17	15/13	Minskar	Minskar	12/10	12/10
Frisknärvaron för medarbetare i Botkyrka ska öka (%) kvinnor/män. (Källa: Beslutsstöd qlik)	92/96	92/96	Ökar	Ökar	94/97	97/97
Botkyrka kommuns genomsnittliga nivå på ett hållbart medarbetarengagemang ska öka. (Källa: Medarbetarundersökningen)	79	81	Ökar	Ökar	83	84

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 7:2

Botkyrka kommun har en god lokalhushållning

Målsatta mått	Utfall 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
En mer effektiv lokalanvändning utifrån respektive nämnds mål och mått	.	-	Ökar	Ökar	Ökar	Ökar

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 7:3

Den kommunala organisationen är klimatneutral

Målsatta mått	Utfall 2017	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Den kommunala organisationens klimatavtryck vid inköp minskar (co2/kg) i relation till transporterad godsmängd och transportuppdrag (Källa: Upphandlingsenheten)	2,51 gram per kg	Minskar	Minskar	Minskar	Minskar	Minskar

Berörda nämnder:

Utvecklingsmål 7:1, 7:2 och 7:3 Samtliga nämnder.

Vägledande styrdokument:

Arbetsgivarstrategin

Strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka och en jämlik arbetsplats (arbete pågår)

Klimatstrategi för Botkyrka/Program – fossilbränslefritt Botkyrka 2030

Strategi för Kreativa Botkyrka

Ekonomiska förutsättningar 2019 - 2022

Svensk ekonomi är inne i en högkonjunktur och BNP beräknas 2018 växa med närmare 3 procent. SKL beräknar dock att högkonjunkturen når sin topp 2019 och att resursutnyttjandet i svensk ekonomi då börjar försvagas.

Ett ökat barnafödande har tillsammans med de senaste årens stora flyktinginvandring medfört att antalet barn och unga i Sverige har ökat snabbt. En stor ökning av antalet äldre förväntas också en bit in på 2020-talet. Andelen unga och äldre ökar således i förhållande till andelen av befolkningen i förvärvsarbetsålder. I och med att antalet arbetade timmar kommande år inte förväntas öka alls eller till och med minska står vi inför en snabb uppbromsning av skatteunderlagstillväxten. Dessa faktorer i kombination innebär att ett betydande glapp riskerar uppstå mellan kommunsektorns intäkter och de kraftigt växande behov av skola, vård och omsorg som den snabba befolkningsutvecklingen för med sig. För att kostnader inte ska överstiga intäkter framöver behövs effektiviseringar av verksamheten.

Löneutvecklingen förväntas bli fortsatt dämpad, trots ett läge på arbetsmarknaden där det råder stor brist på arbetskraft inom flera sektorer i samhället. De löneavtal som slutits för de närmaste åren ligger på låga nivåer och löneglidningen är låg. Därmed är också det inhemska inflationstrycket svagt. Riksbanken antas därför dröja med att höja styrräntan till i oktober i år.

Botkyrka har jämfört med övriga kommuner i Stockholms län en låg skattekraft. Som andel av riskmedelvärdet är Botkyrkas skattekraft knappt 87 procent. Kommunens låga skattekraft kompenseras till stora delar via inkomstutjämningsystemet. Systemet garanterar i princip kommunerna en skattekraft på 115 procent av medelskattekraften i riket. Eftersom tillväxten av skatteunderlag i riket till stora delar har skett på grund av befolkningsökning ökar skatteunderlaget per invånare inte lika snabbt. Värdet av skattekraftsgarantin på 115 procent begränsas därmed.

Staten har skjutit till särskilda statsbidrag för att möta kostnaderna för flyktinginvandringen. Statsbidraget förs successivt över till det generella statsbidraget och ligger från 2021 helt i det generella statsbidraget. Eftersom det generella statsbidraget inte följer med löneutvecklingen så urholkas det varje år om staten inte tillför medel. Följden blir att det generella statsbidraget enligt nuvarande beslut inte ökar trots att medlen från "välfärdsmiljarderna" tillförs bidraget.

Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BNP*	3,0	2,7	2,9	2,4	1,6	1,4
Sysselsättning, timmar*	2,0	1,7	1,5	0,0	-0,5	0,1
Relativ arbetslöshet, nivå	6,9	6,7	6,3	6,3	6,4	6,5
Timlön, nationalräkenskaperna	2,3	3,0	2,9	3,2	3,4	3,4
Timlön, konjunkturlönestatistiken	2,4	2,5	2,9	3,2	3,4	3,4
Konsumentpris, KPIF	1,4	2,0	1,8	1,9	2,1	2,0
Konsumentpris, KPI	1,0	1,8	1,6	2,3	2,9	2,6
Realt skatteunderlag	2,5	1,5	1,1	0,6	-0,1	0,7
Befolkning 15–74 år	0,9	1,1	0,6	0,7	0,4	0,5

Källa: SKL februari 2018

*Kalenderkorrigerad utveckling.

Konjunktoren förväntas nå sin topp 2019. Sysselsättningsökningen avtar från och med 2018 samtidigt som priser och löner väntas öka i något snabbare takt.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020	2021	2017–2020
SKL feb	4,5	3,3	3,2	3,1	3,6	14,9
SKL dec	4,8	3,5	3,2	3,4	3,9	15,7
ESV nov	4,5	3,1	3,7	3,4	3,2	15,5
Reg, sep	4,8	3,4	4,0	3,9		17,0

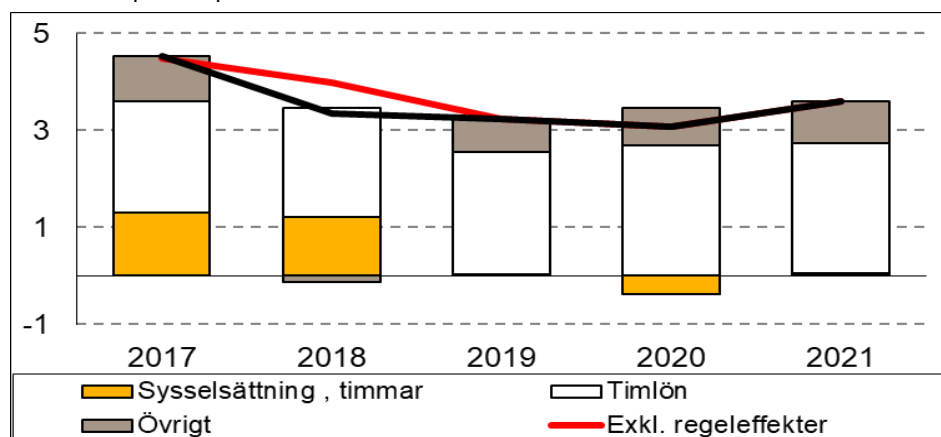
Källa: Ekonomistyrningsverket, Regeringen, SKL.

Den reala ökningen av skatteunderlaget, köpkraften, utvecklas från och med 2018 och framåt i långsammare takt än vi varit vana vid under de senaste åren.

Skatteunderlagstillväxt och bidrag från vissa komponenter

Procent respektive procentenheter

Källa: Skatteverket och SKL.

Diagrammet visar vilka faktorer som påverkar skattunderlagets nominella och reala ökning. Ökningen består framförallt av sysselsättning och löneökningar. Fältet övrigt består i huvudsak av pensioner.

Skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämning 2019 – 2022 för Botkyrka

(mnkr)	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Skatteintäkter	3 590,9	3 692,6	3 807,1	3 944,1	4 101,9
Slutavräkningar	-16,2				
Summa skatteintäkter	3 574,7	3 692,6	3 807,1	3 944,1	4 101,9
Inkomstutjämningsbidrag	1 103,0	1 166,3	1 231,8	1 301,4	1 370,4
Kostnadsutjämnings-bidrag	222,2	220,5	224,1	227,5	230,8
Befolkningseftersläpning	7,4	30,2	21,1	17,2	12,7
Tillskott statsbidrag flyktingvariabler	53,7	37,9	22,7	0,0	0,0
Regleringsbidrag-/ avgift	13,8	44,1	70,2	66,0	38,5
Bidrag för LSS-utjämning	43,9	44,3	45,1	45,8	46,4
Kommunal fastighetsavgift	139,3	142,3	142,3	142,3	142,3
Summa generella statsbidrag och utjämning	1 583,3	1 685,6	1 757,3	1 800,2	1 841,1
Summa skatteintäkter inkl generella statsbidrag och utjämning	5 158,0	5 378,2	5 564,4	5 744,3	5 943,0

Skatteintäkter och generella stadsbidrag är beräknat utifrån den framtagna befolkningsprognosen. Skatteintäkter baseras på antalet invånare per den 1 november föregående år. Inkomstutjämnningen är den ersättning Botkyrka kommun erhåller för att motsvara en skattekraft på 115 procent av rikssnittet. Kostnadsutjämnningen baseras på antalet medborgare inom våra verksamheter.

Befolkningsprognosen ger en bedömning att Botkyrka kommun kommer att öka mer än rikssnittet de senaste fem åren. För intäkternas del ger det en eftersläpningseffekt för närmsta åren med mellan 12 – 30 miljoner kronor. Eftersläpningseffekten har en viss osäkerhet eftersom den är kopplad till antalet individer och en förändring kan ge både bättre och sämre ersättning. En annan osäkerhet är slutavräkningen vilket ännu inte är uträknad för 2019 och framåt.

Utvecklingen av skatteintäkter och generella stadsbidrag är mellan 2018 och 2019 cirka 4,2 procent inberäknat effekter av befolkningsökningar. Längre fram i perioden sjunker utvecklingen till cirka 3,2 procent mellan åren.

Nämndernas preliminära budgetramar 2019 - 2022

(mnkr)	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Kommunstyrelsen	-308,8	-322,2	-319,0	-321,4	-334,1
- KS/KF förfogande	-56,3	-77,0	-123,0	-125,0	-125,0
Samhällsbyggnadsnämnden	-158,9	-161,1	-164,2	-166,8	-172,0
-Exploateringsverksamheten	51,0	47,6	47,6	47,6	47,6
Tekniska nämnden	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Miljö och hälsoskyddsnämnden	-17,9	-17,6	-18,1	-18,5	-19,3
Kultur- och fritidsnämnden	-251,2	-265,8	-276,1	-295,9	-305,4
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden	-256,7	-263,7	-270,6	-277,0	-289,9
Utbildningsnämnden	-2 510,0	-2 575,2	-2 657,1	-2 728,8	-2 858,3
Socialnämnden	-615,3	-627,2	-643,2	-656,6	-685,0
Vård- och omsorgsnämnden	-1 109,5	-1 122,1	-1 161,2	-1 200,8	-1 270,0
Revision	-4,4	-4,5	-4,7	-4,8	-5,0
Summa	-5 238,6	-5 389,5	-5 590,2	-5 748,5	-6 016,9

Kompensation för pris- och löneökningar

Grunden för kommunens kompensation till nämnderna för pris- och löneökningar är SKL:s prisindex för kommunal verksamhet (PKV).

Procent	2018	2019	2020	2021	2022
Arbetskraftskostnader*	3,2	3,0	3,7	3,3	3,3
Övrig förbrukning	2,1	2,3	2,6	2,6	2,6
Köp av verksamhet	2,74	2,79	3,37	3,09	3,09
Lokaler	1,05	1,15	1,30	1,30	1,30
Övriga interna kostnader	1,05	1,15	1,30	1,30	1,30
Intäkter	2,50	2,50	3,0	3,0	3,0

*Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter och kvalitetsjustering.

Nämndernas preliminära budgetramar har justerats för pris- och löneökningar utifrån ovan redovisade index. Sammantaget för nämnderna uppgår kompensation för pris- och löneuppräkning till 142,1 miljoner kronor 2019, till 180,5 miljoner 2020, till 170,8 miljoner 2021 och 178,9 miljoner 2022.

Höja priser för interna kostnader 2019

De budgetfinansierade verksamheterna har i förutsättningarna fått ett effektiviseringskrav de kommande åren. För att även de verksamheter som inte är budgetfinansierade ska få ett likande effektiviseringskrav så får priserna för interna tjänster och varor inte höjas med mer än 1,15 procent 2019.

Volymförändringar

Nämndernas preliminära budgetramar för åren 2019 - 2022 har justerats för volymförändringar utifrån en ny befolkningsprognos framtagna mars 2018 (se nedan). Antalet invånare i de yngre åldersgrupperna bedöms öka något mer än vad som antogs i prognosen från mars 2017 medan de äldre åldersgrupperna minskar något. Särskilt åldersgruppen 75 - 79 år. Nämndernas sammantagna volymuppräkning enligt kommunens resursfördelningsmodell uppgår 2019 till 87,6 miljoner kronor, 2020 till 91,1 miljoner, 2021 till 90,1 miljoner och 2022 till 89,5 miljoner. Det är 4,2 miljoner kronor mer 2019, 6,8 miljoner mer för 2020 och 2,2 miljoner mer för 2021 än vad som redovisas i Mål och budget 2018 med flerårsplan 2019 - 2021.

Övriga justeringar som påverkar budgetramarna 2019 - 2022

Särskild lönesatsning 2018 på socialsekreterare och barnskötare på 6 miljoner kronor har beslutats och fördelas med 4 miljoner kronor till utbildningsnämnden, 1,7 miljoner kronor till socialnämnden och 282 000 kronor till vård- och omsorgsnämnden.

Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen har under perioden januari till mars 2018 beslutat om tilläggsbudgetar som även får ekonomiska konsekvenser kommande åren.

- Kommunstyrelsen har fått 1,8 miljoner kronor för att förstärka säkerhetsfunktionen. Två tjänster ska inrättas för att vara i beredskap.
- Kommunstyrelsen har fått 95 000 kronor 2018 och ytterligare cirka 2,9 miljoner kronor 2019 för merkostnader för beslut om antal mandat i kommunfullmäktige och politiska sekreterare för kommande mandatperiod.

- Kommunstyrelsen har fått 180 000 kronor för avtal som kommunen har skrivit med närradioföreningen.
- Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden har fått en ramuppräkningsmedel med 650 000 kronor för att förstärka samverkan med de ideburna organisationerna. Medlen är avsatta under perioden 2017 till 2019.

Övriga justeringar som finns i de preliminära budgetramarna finns beskrivna under respektive nämnd i Mål och budget 2018 med flerårsplan 2019 - 2021.

Befolkningsprognos mars 2018

Ålder	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
0	1 259	1 270	1 291	1 310	1 325	1 339	1 353	1 368	1 382	1 396
1 - 5	6 506	6 600	6 678	6 768	6 878	6 971	7 056	7 145	7 231	7 316
6	1 333	1 320	1 343	1 346	1 345	1 379	1 404	1 417	1 438	1 458
7 - 12	7 617	7 767	7 914	7 981	8 055	8 059	8 182	8 264	8 366	8 468
13 - 15	3 591	3 623	3 663	3 789	3 869	4 032	4 022	4 080	4 067	4 148
16 - 18	3 468	3 550	3 645	3 714	3 749	3 789	3 906	3 983	4 129	4 129
19 - 64	57 020	58 006	58 824	59 597	60 480	61 337	62 197	63 088	64 023	64 945
65 - 79	10 060	10 131	10 278	10 406	10 458	10 462	10 490	10 506	10 521	10 588
80 - 89	2 364	2 464	2 543	2 638	2 783	2 990	3 170	3 371	3 515	3 676
90 - w	396	408	420	440	451	458	473	483	499	530
Summa	93 613	95 139	96 600	97 989	99 395	100 816	102 253	103 704	105 171	106 652

Preliminär resultatbudget 2019 - 2022

(mnkr)	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nämnder	-5 238,6	-5 389,5	-5 590,2	-5 748,5	-6 016,9
Interna och gemensamma poster	338,9	332,0	339,6	351,7	346,4
Avskrivningar	-264,0	-275,0	-285,0	-291,0	-291,0
Verksamhetens nettokostnader	-5 163,7	-5 332,5	-5 535,6	-5 687,8	-5 961,5
Skatteintäkter	3 574,7	3 692,6	3 807,1	3 944,1	4 101,9
Generella statsbidragsintäkter mm	1 583,3	1 685,6	1 757,3	1 800,2	1 841,1
Finansiella intäkter	83,0	85,0	86,0	87,0	87,0
Finansiella kostnader	-87,0	-95,5	-106,8	-116,5	-118,5
Resultat före extraordinära poster	-9,7	35,2	7,9	27,0	-50,0
Pensionskostnader från avsättning	32,0	35,0	35,0	35,0	35,0
Balanskravsresultat	22,3	70,2	42,9	62,0	-15,0
Balanskravsresultat i Mål och budget 2018 med flerårsplan 2019 – 2021	22,3	83,7	122,4	174,0	

Interna och gemensamma poster 2019 – 2022

(mnkr)	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Kapitaltjänst	395,0	417,0	438,0	455,0	455,0
Pensionsutbetalningar	-79,1	-83,3	-87,0	-90,0	-93,0
Fastighetsskatt	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Försäkringar	-3,6	-3,7	-3,8	-3,8	-3,8
Ersättning, fastighet	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Överskott arbetsgivaravgift	164,2	172,3	175,4	180,0	183,0
Pensionskostnad	-184,0	-211,7	-224,4	-230,9	-236,2
Schablonbidrag	45,0	40,0	40,0	40,0	40,0
Summa	338,9	332,0	339,6	351,7	346,4

Finansiella poster 2019 - 2022

(mnkr)	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022
Finansiella intäkter					
Aktieutdelning, egna bolag	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Borgensavgifter	17,0	19,0	20,0	21,0	21,0
Ränteintäkter	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Summa finansiella intäkter	83,0	85,0	86,0	87,0	87,0
Finansiella kostnader					
Räntor lån	-75,0	-82,5	-92,8	-101,5	-101,5
Avgår ränta under byggtid					
Räntor pensionsskuld	-12,0	-13,0	-14,0	-15,0	-17,0
Summa finansiella kostnader	-87,0	-95,5	-106,8	-116,5	-118,5
Summa finansnetto	-4,0	-10,5	-20,8	-29,5	-31,5

Investeringsplan

Förutsättningarna nedan är ramar enligt budget 2018 med flerårsplan 2019 - 2021. För 2019 och framåt uppgår ramarna till mer än vad som är praktiskt möjligt att genomföra. Nya projekt som inte redan är påbörjade behöver därför övervägas om de måste genomföras och om så är fallet bör redan beslutade projekt ses över för att eventuellt senareläggas eller tas bort. Rimlighetsbedömning måste göras för likviditetsbedömningen för samtliga projekt.

Investeringsplan 2018 - 2022

Likvidmässig sammanställning över investeringsprojekt som är beslutade av kommunfullmäktige till och med budget 2018 och planerade 2019 - 2021.

Alla bygginvesteringar för nya projekt som beslutades i budget 2018 har flyttats till tekniska nämnden.

Skattefinansierad verksamhet

(tkr)

	Summa av likviditet 2018 - 2021	2018	2019	2020	2021	2022
Kommunstyrelsen	-706 266	-31 284	-298 382	-310 800	-65 800	
Samhällsbyggnadsnämnden	-299 807	-91 832	-68 800	-72 275	-66 900	
Statsbidrag	3 050		1 075	1 075	900	
Tekniska nämnden	-3 730 699	-758 845	-1 071 042	-1 044 389	-856 423	
Kultur- och fritidsnämnden	-60 325	-22 400	-20 500	-8 225	-9 200	
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden	-18 800	-4 700	-4 700	-4 700	-4 700	
Utbildningsnämnden	-136 830	-30 260	-36 065	-42 485	-28 020	
Socialnämnden	-16 450	-4 450	-4 000	-4 000	-4 000	
Vård- och omsorgsnämnden	-62 888	-28 620	-5 980	-23 588	-4 700	
Summa utgifter	-5 032 065	-972 391	-1 509 469	-1 510 462	-1 039 743	
Summa inkomster	3 050	0	1 075	1 075	900	
Summa netto	-5 029 015	-972 391	-1 508 394	-1 509 387	-1 038 843	
Taxefinansierad verksamhet						
Tekniska nämnden - VA-verksamheten						
Summa netto	-482 120	-165 480	-119 190	-88 950	-108 500	

Internränta under byggtiden

Internränta under byggtiden tas bort och ska således inte belasta byggprojekten under byggtiden framöver.

Kommunstyrelsen

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-306 705	-308 780	-322 195	-319 032	-321 429
Volymförändringar		-2 468	-2 491	-2 364	-2 396
Löne- och prisuppräknig		-8 361	-10 446	-9 933	-10 313
Övriga prioriteringar					
Valnämnden		2 970			
Demokratiarbete riksdags- och kommunalval		1 430			
Introduktion av nya ledamöter och avtackning av avgående fullmäktige		-1 000	1 000		
Valnämnd EU-parlamentet		-2 970	2 970		
Demokratiarbete EU-parlamentet		-730	730		
Digitalisering					
Verksamhetssystem		-5 900	4 800	3 200	
Tillväxt Botkyrka (KS/2017:683)					
Förstärkning säkerhetsfunktion, tjänsteperson och kommunikatör i beredskap (KS/2017/785)	-1 800				
Fastställande av antal mandat i KF och politiska sekreterare (KS/2018:32)	-95	-2 886			
Avtal närradioföreningen (KS/2017:314)	-180				
Effektiviseringsåtgärder		6 500	6 600	6 700	
Summa Justeringar	-2 075	-13 415	3 163	-2 397	-12 709
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-308 780	-322 195	-319 032	-321 429	-334 138

KF/KS förfogande

	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022
Ingående budget	-65 020	-56 295	-77 020	-123 020	-125 020
Uppräkning per år		-18 000	-46 000	-2 000	
Tillväxt Botkyrka till KS					
Särskild lönesatsning 2018 utlagd på nämnder	6 000				
TB januari-mars 2018	2 725	-2 725			
Summa Justeringar	8 725	-20 725	-46 000	-2 000	0
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-56 295	-77 020	-123 020	-125 020	-125 020

Samhällsbyggnadsnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-158 932	-158 932	-161 088	-164 227	-166 757
Volymförändringar		-1 270	-1 282	-1 217	-1 233
Löne- och prisuppräknig		-3 286	-4 157	-3 813	-3 972
Påverkan kapitalkostnader av reinvesteringar		-900	-1 100	-1 000	
Ersättning tomträttsarbete enligt KS-beslut					
Effektiviseringsåtgärder		3 300	3 400	3 500	
Summa Justeringar	0	-2 156	-3 139	-2 530	-5 205
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-158 932	-161 088	-164 227	-166 757	-171 962

Exploateringsverksamheten

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	51 000	51 000	47 600	47 600	47 600
Övriga prioriteringar					
Ökade/minskade exploateringsintäkter		-3 400			
Summa Justeringar	0	-3 400	0	0	0
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	51 000	47 600	47 600	47 600	47 600

Tekniska nämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-514	-514	-514	-514	-514
Övriga prioriteringar					
Summa Justeringar	0	0	0	0	0
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-514	-514	-514	-514	-514

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-17 851	-17 851	-17 630	-18 073	-18 468
Volymförändringar		-141	-159	-167	-181
Löne- och prisuppräknig		-538	-684	-628	-654
Övriga prioriteringar					
Ecos konvertering - tillfälliga medel 2018		500			
Effektiviseringsåtgärder		400	400	400	
Summa Justeringar	0	221	-443	-395	-835
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-17 851	-17 630	-18 073	-18 468	-19 303

Kultur- och fritidsnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-251 238	-251 238	-265 817	-276 093	-295 858
Volymförändringar		-2 794	-2 467	-2 231	-2 276
Löne- och prisuppräknig		-5 844	-7 263	-6 991	-7 263
Övriga prioriteringar					
Ny fritidsklubb i Kassmyra/Broängen - helårseffekt		-1 300			
Lokaler för fritidsklubben Gulan			-811		
Omlokalisering Tumba bibliotek			-350	-4 850	
Rödstu Hage		-1 980			
Belysning mm motions- och elljusspår Lida, Brantbrink, Harbro - helårseffekt		-500			
Bibliotek och konsthall i Fittja - Helårseffekt		-540			
Mötesplats för unga vuxna Tumba/ Storvreten - helårseffekt		-2 350			
Broängens sporthall, modernisering		-660	-1 300		
Nytt bibliotek i Tullinge			-1 000	-4 350	
Ny fritidsklubb Riksten		-3 200			
Björkhaga sporthall, nyetablering			-1 570	-2 925	
Kultur-, fritids- och idrottslokaler i Hallundaskolan				-4 818	
Fittja föreningshus helårseffekt		-130			
Mötesplats Hogslaby och 4H		x	x		
Ridanläggning Skrefsta		-80	-885		
Alby bibliotek			-430		
Botkyrka cricketanläggning		-601			
Effektiviseringsåtgärder		5 400	5 800	6 400	
Summa Justeringar	0	-14 579	-10 276	-19 765	-9 539
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-251 238	-265 817	-276 093	-295 858	-305 397

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-256 066	-256 716	-263 745	-270 640	-276 980
Volymförändringar		-4 800	-3 632	-3 328	-3 787
Löne- och prisuppräknig		-7 458	-9 538	-8 740	-9 125
Övriga prioriteringar					
Samarbete med idéburna organisationer (KS/2017:286)	-650		650		
Effekter av budgetpropositionen					
"Rätt till Komvux"		-71	25	-72	
Omfördelning mellan nämnder					
Reglering IT-kostnader					
Effektiviseringsåtgärder		5 300	5 600	5 800	
Summa Justeringar	-650	-7 029	-6 895	-6 340	-12 912
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-256 716	-263 745	-270 640	-276 980	-289 892

Utbildningsnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-2 506 042	-2 510 042	-2 575 222	-2 657 092	-2 728 828
Volymförändringar		-47 595	-50 146	-46 804	-43 134
Löne- och prisuppräknig		-68 044	-86 724	-82 332	-86 347
Särskild lönesatsning 2018					
-barnskötare	-4 000				
Reglering enligt finansieringsprincipen (statliga medel som fått även 2018)					
Skolstart vid sex års ålder		-770			
Nyanlända elever i grundskolan		-384			
Förslag från Skolkostnadsutredningen		-102			
Prao i årskurs 8 och 9		-285			
Läsa-skriva-räkna-garanti		-404			
Betygsättning i moderna språk		-96			
Effektiviseringsåtgärder		52 500	55 000	57 400	
Summa Justeringar	-4 000	-65 180	-81 870	-71 736	-129 481
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-2 510 042	-2 575 222	-2 657 092	-2 728 828	-2 858 309

Socialnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-613 607	-615 325	-627 206	-643 210	-656 606
Volymförändringar		-6 998	-6 979	-6 346	-6 672
Löne- och prisuppräknig		-17 583	-22 225	-20 850	-21 705
Särskild lönesatsning 2018					
-socialsekreterare	-1 718				
Effektiviseringsåtgärder		12 700	13 200	13 800	
Summa Justeringar	-1 718	-11 881	-16 004	-13 396	-28 377
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-615 325	-627 206	-643 210	-656 606	-684 983

Vård- och omsorgsnämnden

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Ingående budget	-1 109 184	-1 109 466	-1 122 124	-1 161 246	-1 200 815
Volymförändringar					
Resursfördelningsmodellen		-21 567	-23 928	-27 639	-29 868
Löne- och prisuppräkring		-30 841	-39 294	-37 330	-39 358
Särskild lönesatsning 2018					
-biståndshandläggare	-282				
Övriga prioriteringar					
Borttag av budget för tillfälligt evakueringskostnader Tumba och Allégårdens vård- och omsorgsboenden		15 000			
Lokalkostnader Tumba vård- och omsorgsboende		-225			
Borttag av budget för tillfälligt ökade lokalkostnader Allégårdens vård- och omsorgsboende		2 175			
Effektiviseringsåtgärder		22 800	24 100	25 400	
Summa Justeringar	-282	-12 658	-39 122	-39 569	-69 226
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-1 109 466	-1 122 124	-1 161 246	-1 200 815	-1 270 041

Revision

Preliminära budgetramar 2019 - 2022

(tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Ingående budget</i>	-4 404	-4 404	-4 527	-4 680	-4 825
Löne- och prisuppräknig		-123	-153	-145	-149
Summa Justeringar	0	-123	-153	-145	-149
Preliminära budgetramar 2019 - 2022	-4 404	-4 527	-4 680	-4 825	-4 974

Uppdrag till nämnderna

Bland annat utifrån det som verksamheterna redovisade på kommunens analysdagar i början av mars ger kommunfullmäktige specifika uppdrag till några nämnder. Uppdragen ska redovisas skriftligen till kommunstyrelsens budgetberedning senast den 5 september 2018 om inget annat datum anges.

Uppdragen redovisas nedan.

Långsiktig ekonomisk prognos

Skatteintäkterna kommer att ha en svagare utveckling de kommande åren och täcker inte kostnadsökningar för volymökningar, pris- och löneökningar och ökade driftkostnader som orsakas av kommunens stora investeringsbehov. För att kommunen ska nå en ekonomi i balans enligt det lagstadgade balanskravet så kommer det kräva effektiviseringar inom kommunens verksamheter både på kort och lång sikt.

För att Botkyrka ska ha en långsiktig hållbar ekonomi får kommunstyrelsen i uppdrag att inför arbete med Mål och budget 2020 med flerårsplan 2021 - 2023 ta fram en långsiktig ekonomisk prognos utifrån kommunens ekonomiska- och verksamhetsmässiga förutsättningar. I uppdraget ingår även att se över de finansiella målen kopplade till balanskravsresultat, låneskuld och självfinansieringsgrad. Nivån på låneskulden får inte leda till att kommunen avstår från att göra egna investeringar och låta andra utföra dessa. Det är driftkonsekvensen av en investering som ska ha störst betydelse.

Trygghet - Modell för att skapa trygghet i ett område

Vi behöver möta den ökande sociala polariseringen samt förbättra den sociala sammanhållningen genom att skapa större tillit och trygghet. Förutsättningar, villkor, resultat och möjligheter ser olika ut i olika geografiska delar av Botkyrka och hos olika grupper.

För att klara denna utmaning, att möta de olika behoven, krävs att alla nämnder anlägger ett stadsdelsperspektiv och tar hänsyn till stadsdelens specifika förutsättningar. Som en del i detta arbete föreslås att det görs löpande (agila) stadsdelsanalyser och dialoger och nämnderna i större utsträckning använder sig av dem i sitt strategiska utvecklings- och planeringsarbete samt i utvecklingen av sina medborgarprocesser.

Det finns medborgare som upplever att de inte känner sig trygga inom olika miljöer i Botkyrka som plats. Kommunstyrelsen får i samverkan med övriga nämnder i uppdrag att ta fram en modell för att arbeta med trygghet och skapa tillit i ett område. I uppdraget ingår att beakta tidigare givna uppdrag, till exempel medborgarlöftet och storsamling. I uppdraget ingår även att titta på områdesutvecklarnas roll och demokratiarbetet.

Digitalisering

Digitalisering för att öka servicen till medborgarna och för att effektivisera verksamheterna kommer initialt medföra ökade kostnader. För att få en helhetsbild av behovet av digitalisering får kommunstyrelsen tillsammans med övriga nämnder i uppdrag att göra en sammanställning på vilka behov av digitalisering som finns inom respektive verksamhet, prioriteringsordning samt bedöma initiala kostnader och effektiviseringseffekter under aktuell planperiod.

2018 finns 2 miljoner avsatta i respektive drift- och investeringsbudgeten under kommunstyrelsen. Nämnderna ska utifrån vissa beslutade kriterier kunna ansöka medel från dessa anslag. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda möjligheten att skapa ett större utrymme i kommande budgetar för digitalisering.

Val till Europaparlamentet 2019

Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda vad kommunen kan göra för att medborgarna ska uppleva valet till Europaparlamentet som mer relevant och på så sätt höja valdeltagandet 2019.

Utbildning och egenförsörjning

Botkyrkabor har enligt officiell statistik låg utbildningsnivå, svårt att få arbete och därmed också svårt att klara en egenförsörjning. Idag redovisar arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen att den ekonomiska situationen medför att man bara tar in sökande till kommunala vuxenutbildningen som helt saknar gymnasiekompetens. Det är därmed ett stort antal sökande som inte kommer in på utbildning. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden får i uppdrag att utreda vilka verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser som blir om kommunen utökar antalet utbildningsplatser och skapa utbildningar som matchar kommunens behov av kompetensförsörjning och arbetsmarknadens behov.

Lokalt kunskapslyft

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden får i uppdrag att utreda hur ett "lokalt kunskapslyft" i kommunen ska kunna genomföras samt redovisa de verksamhets- och ekonomiska konsekvenserna. Kunskapslyftet ska rikta sig till Botkyrkabor med lägre än en gymnasial utbildning.

Ökad anställningsbarhet

För att få fler personer ut i egen försörjning får kommunstyrelsen (HR) och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden tillsammans med övriga nämnder i uppdrag att kartlägga möjligheterna att göra de Botkyrkabor som fått extratjänster eller någon annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd i kommunen anställningsbara och därmed kunna erhålla en anställning.

Tillsvidareanställningar istället för visstidsanställningar

Kommunstyrelsen (HR) får i samverkan med vård- och omsorgsnämnden och utbildningsnämnden i uppdrag att utreda möjligheten för verksamheterna att undvika visstidsanställningar till förmån för tillsvidareanställningar. I utredningen ingår att redovisa eventuella verksamhetsmässiga- och ekonomiska konsekvenser.

Utveckla Kreativa fonden

Kommunstyrelsen får i samverkan med kultur- och fritidsnämnden och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att undersöka möjligheten att utveckla den befintliga Kreativa fonden så att den kan användas till innovation. I uppdraget ingår även att belysa konsekvenserna om fonden enbart rikta sig till medborgare i Botkyrka kommun.

BASUN

Den externa finansieringen av BASUN upphör från och med september 2019. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden får i uppdrag att utreda vad en implementering av BASUN i ordinarie verksamhet skulle kosta från och med 2019.

Kvalitetssäkra den öppna fritidsverksamheten

Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att långsiktigt kvalitetssäkra den öppna fritidsverksamheten. Nämnden ska även utreda möjligheterna att finansiera åtgärderna genom omfördelning inom nämndens befintliga budgetram.

Organiserad verksamhet inom kultur och fritid

Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att utreda vilka arbetsmetoder och incitament som kan användas för att skapa fler organiserade fritids-, kultur- och föreningsverksamheter i stadsdelar med en mindre grad organiserad verksamhet idag samt höja deltagandet inom dessa verksamheter.

Hemsjukvården

Vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden får i uppdrag att utreda vilka konsekvenser som kan uppstå då hemsjukvården inte kommunaliseras samt vilka åtgärder som behöver göras.

Våldsförebyggande arbete

Socialnämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att utreda hur kommunen kan arbeta vidare med projekten "Tåget" och "MVP" för att målet om att alla skolor ska ha ett väl fungerande våldsförebyggande arbete uppnås.

Socialnämnden och utbildningsnämnden får även i uppdrag att utreda ett våldpreventivt center i Botkyrka samt finansiering av detta.

Central rekryteringsgrupp

Kommunstyrelsen (HR) får tillsammans med vård- och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att utreda en pilot med en central rekryteringsgrupp som finansieras inom nämndernas befintliga budgetramar.

Jämställd organisation

Kommunstyrelsen (HR) får i uppdrag att ta fram en målbild för en jämställd organisation avseende chefer i Botkyrka.

Höja kompetensen i svenska språket

Kommunstyrelsen (HR) får i samverkan med utbildningsnämnden och vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att utreda vilka insatser som behöver göras inom olika verksamheter för att höja personalens kompetens i svenska språket, vilket är en viktig faktor för att kunna stärka relationen mellan personal och medborgare.

Jämlik kompetensförsörjning på skolor med största utmaningarna

Kommunstyrelsen (HR) och utbildningsnämnden får i uppdrag att utreda vilka åtgärder kommunen kan vidta för att förbättra kompetensförsörjningen av och höja kompetensen hos lärare, fritidspedagoger med flera på de skolor med största kompensatoriska utmaningarna.